

Forslag

til

Lov om ændring af lov om ophavsret¹⁾

(Gennemførelse af dele af direktiv om ophavsret og beslægtede rettigheder på det digitale indre marked)

§ 1

I lov om ophavsret, jf. lovbekendtgørelse nr. 1144 af 23. oktober 2014, som ændret ved § 42 i lov nr. 321 af 5. april 2016, lov nr. 719 af 8. juni 2018, lov nr. 1121 af 4. juni 2021 og lov nr. 2607 af 28. december 2021 foretages følgende ændringer:

1. Fodnoten til lovens titel affattes således:

Loven indeholder bestemmelser, der gennemfører Rådets direktiv 91/250/EØF af 14. maj 1991, EF-Tidende 1991, nr. L 122, side 42, Rådets direktiv 92/100/EØF af 19. november 1992, EF-Tidende 1992, nr. L 346, side 61, Rådets direktiv 93/83/EØF af 27. september 1993, EF-Tidende 1993, nr. L 248, side 15, Rådets direktiv 93/98/EØF af 29. oktober 1993, EF-Tidende 1993, nr. L 290, side 9, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 96/9/EF af 11. marts 1996, EF-Tidende 1996, nr. L 77, side 20, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001, EF-Tidende 2001, nr. L 167, side 10, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/84/EF af 27. september 2001, EF-Tidende 2001, nr. L 272, side 32, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/48/EF af 29. april 2004, EU-Tidende 2004, nr. L 157, side 45, dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/123/EF af 12. december 2006, EU-Tidende 2006, nr. L 376, side 36, dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2007/65/EF af 11. december 2007 om ændring af Rådets direktiv 89/552/EØF af 3. oktober 1989, EU-Tidende 2007, nr. L 332, side 27, dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/77/EU af 27. september 2011 om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/116/EF, EU-Tidende 2011, nr. L 265, side 1, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/28/EU af 25. oktober 2012, EU-Tidende 2012, nr. L 299, side 5, dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/26/EU af 26. februar 2014, EU-Tidende 2014, nr. L 84, side 72, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2017/1564/EU af 13. september 2017, EU-Tidende 2017, nr. L 242, side 6, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2019/789/EU af 17.

---

¹⁾ Loven indeholder bestemmelser, der gennemfører Rådets direktiv 91/250/EØF af 14. maj 1991, EF-Tidende 1991, nr. L 122, side 42, Rådets direktiv 92/100/EØF af 19. november 1992, EF-Tidende 1992, nr. L 346, side 61, Rådets direktiv 93/83/EØF af 27. september 1993, EF-Tidende 1993, nr. L 248, side 15, Rådets direktiv 93/98/EØF af 29. oktober 1993, EF-Tidende 1993, nr. L 290, side 9, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 96/9/EF af 11. marts 1996, EF-Tidende 1996, nr. L 77, side 20, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001, EF-Tidende 2001, nr. L 167, side 10, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/84/EF af 27. september 2001, EF-Tidende 2001, nr. L 272, side 32, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/48/EF af 29. april 2004, EU-Tidende 2004, nr. L 157, side 45, dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/123/EF af 12. december 2006, EU-Tidende 2006, nr. L 376, side 36, dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2007/65/EF af 11. december 2007 om ændring af Rådets direktiv 89/552/EØF af 3. oktober 1989, EU-Tidende 2007, nr. L 332, side 27, dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/77/EU af 27. september 2011 om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/116/EF, EU-Tidende 2011, nr. L 265, side 1, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/28/EU af 25. oktober 2012, EU-Tidende 2012, nr. L 299, side 5, dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/26/EU af 26. februar 2014, EU-Tidende 2014, nr. L 84, side 72, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2017/1564/EU af 13. september 2017, EU-Tidende 2017, nr. L 242, side 6, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2019/789/EU af 17. april 2019 om regler for udøvelse af ophavsretten og beslægtede rettigheder, der gælder for visse af TV- og radioselskabernes onlinetransmissioner samt retransmissioner af TV- og radioprogrammer, og om ændring af Rådets direktiv 93/83/EØF, EU-Tidende 2019, nr. L 130, side 82, og dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2019/790/EU af 17. april 2019 om ophavsret og beslægtede rettigheder på det digitale indre marked og om ændring af direktiv 96/9/EF og 2001/29/EF, EU-Tidende 2019, nr. L 130, side 92

april 2019 om regler for udøvelse af ophavsretten og beslægtede rettigheder, der gælder for visse af TV- og radioselskabernes onlinetransmissioner samt retransmissioner af TV- og radioprogrammer, og om ændring af Rådets direktiv 93/83/EØF, EU-Tidende 2019, nr. L 130, side 82, og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2019/790/EU af 17. april 2019 om ophavsret og beslægtede rettigheder på det digitale indre marked og om ændring af direktiv 96/9/EF og 2001/29/EF, EU-Tidende 2019, nr. L 130, side 92.

2. Efter § 11 a indsættes før overskriften før § 12:

»Tekst- og datamining

§ 11 b. Ved tekst- og datamining forstås enhver automatiseret, analytisk fremgangsmåde, der har til formål at analysere tekst og data i digital form med henblik på at generere oplysninger.

Stk. 2. Den, som har lovlig adgang til et værk, må foretage eksemplar fremstilling og udtræk af værker med henblik på tekst- og datamining.

Stk. 3. Stk. 2 finder anvendelse på betingelse af, at rettighedshaveren ikke udtrykkeligt har forbeholdt sig anvendelsen af værket på passende vis.

Stk. 4. Eksemplarer og udtræk foretaget i henhold til stk. 2 kan opbevares, så længe det er nødvendigt med henblik på tekst- og datamining.

Stk. 5. Bestemmelserne i stk. 2-4 berører ikke bestemmelsen i § 11 c, stk. 1, om brug af tekst- og datamining til videnskabelig forskning.

»Tekst- og datamining med henblik på videnskabelig forskning

§ 11 c. Forskningsorganisationer, kulturarvsinstitutioner og disses private partnere må foretage udtræk og fremstille eksemplarer af værker, som de har lovlig adgang til, for at udføre tekst- og datamining, som defineret i § 11 b, stk. 1, med henblik på videnskabelig forskning.

Stk. 2. Kopier af værker foretaget i overensstemmelse med stk. 1 skal lagres med et passende sikkerhedsniveau og kan opbevares med henblik på videnskabelig forskning.

Stk. 3. Det er tilladt for rettighedshavere at træffe foranstaltninger, der kan garantere sikkerhed og integritet i de netværk og databaser, hvor værkerne er lagret. Sådanne foranstaltninger må ikke gå videre, end hvad der er nødvendigt for at nå dette mål. Bestemmelsen i stk. 1, kan ikke fraviges ved aftale.

Stk. 4. Rettighedshavere, forskningsorganisationer og kulturarvsinstitutioner kan i fællesskab fastsætte retningslinjer, med hensyn til anvendelsen af den i stk. 2 nævnte forpligtelse og de i stk. 3 nævnte foranstaltninger.

3. § 13 affattes således:

»Anvendelsen af værker i undervisningsaktiviteter

§ 13. Til brug i undervisningsvirksomhed kan der ske eksemplar fremstilling og tilgængeliggørelse for almenheden af offentliggjorte værker, såfremt betingelserne for aftalelicens efter § 50 er opfyldt.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1, gælder for undervisningsinstitutioner og andre, som fremstiller eksemplarer og gør værker tilgængelige for almenheden som led i undervisningsvirksomhed. De i stk. 1 nævnte eksemplarer må kun udnyttes inden for undervisningsvirksomhed, som omfattes af den i § 50 forudsatte aftale.

Stk. 3. Offentliggjorte værker efter stk. 1 omfatter alene edb-programmer i digital form i det omfang, der er tale om overføring til almenheden.

Stk. 4. Anvendelse af værker i medfør af stk. 1 gennem sikre, elektroniske netværk, der kun er tilgængelige for en undervisningsinstitutions elever, studerende og lærere,

anses for kun at finde sted i Danmark, såfremt uddannelsesinstitutionen er etableret i Danmark«

Stk. 5. Opstår der spørgsmål om, hvorvidt en organisation, der efter § 50, stk. 4, er godkendt til at indgå aftaler omfattet af stk. 1, stiller urimelige vilkår for at indgå aftale, kan hver af parterne forelægge spørgsmålet for Ophavsretslicensnævnet, jf. § 47. Nævnet kan fastsætte vilkårene, herunder vederlagets størrelse.

§ 13 a. I det omfang, der ikke findes passende licenser, kan der til brug for formål, der udelukkende tjener til anskueliggørelse i undervisningsvirksomhed, fremstilles eksemplarer og foretages tilgængeliggørelse til almenheden af mindre dele eller uddrag af værker, såfremt det ikke sker i erhvervsøjemed.

Stk. 2. Anvendelsen efter stk. 1 er betinget af, at den sker under en uddannelsesinstitutionens ansvar, i dens lokaler eller andetsteds eller via et sikkert elektronisk miljø, som kun er tilgængeligt for uddannelsesinstitutionens elever eller studerende og undervisningspersonale. Bestemmelsen i stk. 1. kan ikke fraviges ved aftale.

Stk. 3. Anvendelsen af værker efter stk. 1, via sikre elektroniske miljøer anses for kun at finde sted i Danmark, såfremt uddannelsesinstitutionen er etableret i Danmark.

Stk. 4. Bestemmelsen i stk. 1 omfatter alene edb-programmer i digital form i det omfang, der er tale om overføring til almenheden.

Stk. 5. Ved brug efter denne bestemmelse har ophavsmanden krav på rimelig kompensation.

4. I § 14, stk. 1, indsættes efter 1. pkt. som nyt punktum: »Dette gælder dog ikke, hvis ophavsmanden over for nogen af de aftalesluttende parter har nedlagt forbud mod værkets udnyttelse.«
5. I § 16, stk. 2, indsættes efter »i sikkerheds- og beskyttelsesøjemed«: »herunder af edb-programmer i digital form. Bestemmelsen i 1. pkt. kan ikke fraviges ved aftale.«
6. I § 16 b, stk. 1, indsættes efter 1. pkt. som nyt punktum: »Dette gælder dog ikke, hvis ophavsmanden over for nogen af de aftalesluttende parter har nedlagt forbud mod værkets udnyttelse.«
7. Efter § 16 b indsættes før overskriften før § 17:

»Værker der ikke længere forhandles

§ 16 c. Offentlige arkiver, biblioteker, museer og film- og lydarvsinstitutioner kan foretage eksemplar fremstilling og tilgængeliggørelse for almenheden af værker, der ikke længere forhandles, og som er en permanent del af institutionens samling, såfremt betingelserne for aftalelicens efter § 50 er opfyldt, og såfremt anvendelsen ikke sker i erhvervsøjemed. 1. pkt. finder ikke anvendelse, hvis rettighedshaveren har nedlagt forbud mod værkets udnyttelse.

Stk. 2. Anvendelsen af værker efter stk. 1 anses for kun at finde sted i Danmark, såfremt det offentlige arkiv, bibliotek, museum eller film- eller lydarvsinstitution er etableret i Danmark.

§ 16 d. Såfremt der ikke findes en repræsentativ fællesorganisation, som kan indgå aftaler efter § 16 c, kan offentlige arkiver, biblioteker, museer og film- og lydarvsinstitutioner foretage eksemplar fremstilling og overføring til almenheden af værker, der ikke længere forhandles, og som er en permanent del af institutionens samling. Dette gælder dog ikke, hvis rettighedshaveren har nedlagt forbud mod værkets udnyttelse. Eksemplar fremstilling og overføring til almenheden af værker må ikke ske i erhvervsøjemed.

Stk. 2. Anvendelsen af værker efter stk. 1 anses for kun at finde sted i Danmark, såfremt det offentlige arkiv, bibliotek, museum eller film- eller lydarsinstitution er etableret i Danmark.

§ 16 e. Et værk anses ikke længere som forhandlet efter denne lov, når det i god tro, og efter der er gjort en rimelig indsats, må formodes, at hele værket ikke er til rådighed for almenheden gennem normale handelskanaler.

Stk. 2. § 16 c og § 16 d finder ikke anvendelse for sæt af værker i det omfang, det på baggrund af den rimelige indsats i stk. 1 kan bevises, at sådanne sæt overvejende består af

- a) værker, som ikke er filmværker eller audiovisuelle værker, og som først blev udgivet eller, hvis de ikke er udgivet, først blev udsendt i et tredjeland,
- b) filmværker eller audiovisuelle værker, hvis producenter har deres hovedsæde eller opholdssted i et tredjeland, eller
- c) tredjelandstatsborgeres værker eller andre frembringelser, når ingen medlemsstat eller intet tredjeland har kunnet fastlægges med en rimelig indsats i henhold til litra a) og b).

Stk. 3. Uanset stk. 2 finder § 16 c anvendelse, hvis den kollektive forvaltningsorganisation er tilstrækkeligt repræsentativ i det relevante tredjeland.

Stk. 4. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om de krav, der er nødvendige for at fastslå, om der kan udstedes licenser til værker i overensstemmelse med § 16 c, og hvorvidt undtagelsen i § 16 d finder anvendelse.

§ 16 f. I det omfang et offentligt arkiv, bibliotek, museum eller film- eller lydarsinstitution anvender et værk i henhold til § 16 c eller § 16 d skal følgende oplysninger, mindst seks måneder før, værkerne anvendes gøres tilgængelige på den offentlige og centrale onlineportal for værker, der ikke længere forhandles, i regi af Den Europæiske Unions Kontor for Intellectuel Ejendomsret:

- a) Værkerne, som omfattes af licensen i § 16 c eller undtagelsen i § 16 d.
- b) Rettighedshaverens mulighed for at nedlægge forbud.
- c) Så snart det er muligt, og hvor det er relevant, oplysninger om parterne i licensen, de dækkede områder og anvendelserne.
- d) Øvrige oplysninger der er påkrævet i henhold den registreringsproces, der er fastsat af Den Europæiske Unions Kontor for Intellectuel Ejendomsret.

Stk. 2. I det omfang et værk anvendes i henhold til § 16 c eller § 16 d, kan kulturministeren for at øge den generelle bevidsthed hos rettighedshaverne om anvendelse af værker og andre frembringelser, der ikke længere forhandles, fastsætte nærmere regler om yderligere bekendtgørelsesforanstaltninger.«

8. I § 17, *stk. 3*, indsættes efter 3. pkt. som nyt punktum: »1. pkt. gælder dog ikke, hvis ophavsmanden over for nogen af de aftalesluttende parter har nedlagt forbud mod værkets udnyttelse.«

9. I § 47, *stk. 2, 1. pkt.*, ændres »§§ 13 og 14,« til: »§ 11 c, stk. 3, §§ 13 og 14,« og efter »§ 52 c, stk. 6« indsættes: »§ 55 b,«.

10. I § 50, *stk. 1, og stk. 2*, ændres » en organisation, som omfatter en væsentlig del af ophavsmændene« til: »en forvaltningsorganisation, som er tilstrækkelig repræsentativ for ophavsmændene« og i stk. 1 ændres »16 b,« til: »16 b-c«

11. § 50, *stk. 4*, affattes således:

»Forvaltningsorganisationer, som indgår aftaler omfattet af stk. 1 og 2, skal godkendes af kulturministeren til at indgå aftaler på nærmere angivne områder. Den godkendte organisation anses med hensyn til disse aftaler at repræsentere også de i

stk. 3 nævnte ophavsmænd. Ministeren kan bestemme, at en godkendt organisation på visse områder skal være en fællesorganisation, som omfatter flere organisationer, der hver anses at opfylde kravene til repræsentativitet i stk. 1 eller 2.«

12. I § 50 indsættes efter stk. 4 som nyt stykke:

»Stk. 5. Godkendte organisationer skal træffe passende bekendtgørelsesforanstaltninger, inden værkerne anvendes i henhold til aftalen for at oplyse rettighedshaverne om den kollektive forvaltningsorganisations mulighed for at indgå aftaler om anvendelse af værker og om de muligheder, der er til rådighed for rettighedshaverne for at nedlægge forbud.

Stk. 5 bliver herefter stk. 6.

13. I § 50, stk. 5, der bliver stk. 6, ændres »rettighedshaverorganisationer« til: »forvaltningsorganisationer«

14. I § 53 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. Når ophavsmanden har overdraget ophavsretten helt eller delvist, har ophavsmanden ret til passende og forholdsmæssig vederlag for udnyttelse af værket.«

Stk. 2, 3 og 4 bliver herefter stk. 3, 4 og 5.

15. I § 53, stk. 4, der bliver til stk. 5 indsættes som 2. pkt.:

»Bestemmelsen i stk. 2 kan ikke fraviges til skade for ophavsmanden. Bestemmelsen i stk. 2 finder ikke anvendelse ved overdragelse af ophavsretten til værker i form af edb-programmer«.

16. I § 54, stk. 1, ændres i 2. pkt. »aftalen« til: »en aftale på et eksklusivt grundlag« og »inden 3 år« til: »i rimelig tid«

17. § 54, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2 Bestemmelsen i stk. 1 kan ikke fraviges, medmindre dette er forankret i en kollektiv forhandlet aftale. Bestemmelsen i stk. 1 finder ikke anvendelse ved overdragelse af ophavsretten til værker i form af edb-programmer«.

18. § 55 affattes således:

»§ 55. Når ophavsmanden har overdraget sin ophavsret, jf. § 53, stk. 2, har ophavsmanden eller dennes repræsentant ret til at få opdaterede, relevante og fyldestgørende oplysninger om udnyttelsen af sit værk fra erhververen samt eventuelle efterfølgende erhververe. Ophavsmanden eller dennes repræsentant skal så længe værket udnyttes med en regelmæssighed, der er passende for den relevante sektor og mindst én gang om året modtage oplysningerne. Oplysningerne skal mindst omfatte udnyttelsesmåder, udnyttelsesomfang, alle genererede indtægter og skyldige vederlag. I tilfælde, hvor den administrative byrde er uforholdsmæssigt stor, er forpligtelsen begrænset til de oplysninger, der med rimelighed kan forventes.

Stk. 2. Forpligtelsen fastsat i stk. 1 finder ikke anvendelse i det tilfælde, hvor bidraget fra ophavsmanden ikke har væsentlig betydning for værket som helhed, medmindre ophavsmanden kan godtgøre, at vedkommende har brug for oplysningerne for at kunne vurdere, om vederlaget har været uforholdsmæssigt lavt og derfor specifikt anmoder om oplysningerne til dette formål, jf. § 55 a

Stk. 3. Ophavsmanden eller dennes repræsentant er berettiget til at modtage yderligere oplysninger fra efterfølgende erhververe efter stk. 1 i tilfælde, hvor den

oprindelige erhverver ikke er i besiddelse af alle de relevante oplysninger. Ophavsmandens erhverver er forpligtet til at oplyse ophavsmanden eller dennes repræsentant om efterfølgende erhververs identitet.

Stk. 4. Enhver anmodning til en underlicenstager i medfør af stk. 3 og de fra underlicenstageren modtagne oplysninger skal gå gennem den oprindelige erhverver, medmindre særlige grunde taler herimod.

Stk. 5. For aftaler, der er underlagt eller baseret på kollektivt forhandlede aftaler, finder gennemsigtighedsreglerne i de relevante kollektive aftaler anvendelse, såfremt disse regler opfylder kriterierne fastsat i stk. 1-4.

§ 55 a. I tilfælde, hvor der ikke findes nogen kollektivt forhandlet aftale, der fastsætter en aftalejusteringsordning, der er sammenlignelig med den, der er fastsat i denne bestemmelse, har ophavsmanden ret til at kræve yderligere, passende og rimeligt vederlag fra erhververen, hvis det oprindeligt aftalte vederlag viser sig at være uforholdsmæssigt lavt sammenlignet med alle de efterfølgende relevante indtægter som følge af udnyttelsen af værket.

§ 55 b. Tvister vedrørende gennemsigtighedsforpligtelsen efter § 55 og aftalejusteringsordningen i § 55 a kan af hver af parterne forelægges Ophavsretslicensnævnet, jf. § 47. Organisationer, som repræsenterer ophavsmænd og udøvende kunstnere, kan repræsentere disse efter denne bestemmelse. Nævnet kan fastsætte vilkårene, herunder vederlagets størrelse. Reglerne i §§ 55 og 55 a finder ikke anvendelse på aftaler indgået mellem rettighedshavere og kollektive forvaltningsorganisationer eller uafhængige forvaltningsenheder, jf. lov om kollektiv forvaltning af ophavsret.

§ 55 c. Bestemmelserne i §§ 55-55 b kan ikke fraviges til skade for ophavsmanden. Bestemmelserne i §§ 55-55 b finder ikke anvendelse ved overdragelse af ophavsretten til værker i form af edb-programmer.««

19. I § 57, stk. 1, ophæves 2. pkt.

20. Efter § 58 a indsættes før overskriften før § 59:

» Forhandlingsordning

§ 58 b. Bestemmelserne i § 52, stk. 2-4, og 6-7, og regler udstedt i medfør heraf finder tilsvarende anvendelse i tilfælde, hvor forhandlinger om indgåelse af aftaler med henblik på at stille audiovisuelle værker til rådighed på video on demand-tjenester ikke fører til noget resultat.«

21. I § 65, stk. 6, ændres »11 a« til: »11 a-c« og »§§ 13« ændres til », §§ 13-13 a« og efter »16 a« indsættes », 16 c-f«.

22. I § 66, stk. 2, ændres »§ 11 a« til: »§§ 11 a - c« og »§§ 13« ændres til: »§§ 13-13 a« og efter »16 a« indsættes: », 16 c-f«

23. I § 67, stk. 2, ændres »§11 a« til: »§§11 a - c« og »§§ 13« ændres til: »§§ 13-13 a« og »og 16 a,« ændres til: », 16 a, og 16 c - f,«

24. I § 69, stk. 3, ændres »§ 11 a« til: »§§11 a-c« og efter »§ 12, stk. 1, stk. 2, nr. 5, stk. 3, stk. 4, nr. 2, og stk. 5, 1. pkt.,« indsættes: »§§ 13 og 13 a,« og efter »§§ 15-16 a,« indsættes: », §§ 16 c-f«.

25. I § 69 a, stk. 5, ændres », § 11 a« til: », §§ 11 a-c» og »§§ 13« ændres til: »§§ 13- 13 a« og »,15-16 b« ændres til: », 15-16 b-f«.
26. I § 70, stk. 3, ændres »og 11 a« til: », 11 a-c» og », §§ 13-16 b« ændres til: », §§ 13-16 f«.
27. I § 70 indsættes som *stk. 4*:
» Stk. 4. Beskyttelsen i stk. 1 gælder ikke, hvis hovedmotivet for det fotografiske billede udgør et billedkunstværk, hvor beskyttelsestiden er udløbet.«
28. I § 71, stk. 5 indsættes efter § 11, stk. 2 og 3: »§ 11 b».
29. I § 75 d, stk. 1, 1. pkt., indsættes før § 75 c, stk. 1: »§ 11 c, stk. 3 eller» og før §§ 15 og 16 indsættes: »§ 11 c,«.
30. I § 91 stk. 1, udgår »54, 55,«
31. I § 91 indsættes efter stk. 6 som nyt stykke:
»Stk. 7. Bestemmelserne i § 55 finder også anvendelse på aftaler, der er indgået før den 1. juli 2023 i tilfælde, hvor der anmodes om den pågældende information. Bestemmelsen i § 55 a finder anvendelse på aftaler, der er indgået før den 1. juli 2023 dog ikke aftaler indgået tidligere end 10 år før lovens ikrafttræden.

§ 2

Loven træder i kraft den 1. juli 2023.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelig bemærkning

Indholdsfortegnelse

1. Indledning og baggrund	9
1.1. DSM-direktivet	10
1.2. Bestemmelserne i DSM-direktivet	10
2. Lovforslagets hovedpunkter	11
2.1. Brug af ophavsretligt beskyttet indhold som led i tekst- og datamining	11
2.1.1. Gældende ret.....	12
2.1.2. DSM-direktivets artikel 3 og 4.....	13
2.1.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold.....	16
2.2. Digital undervisningsbrug af ophavsretligt beskyttet indhold	19
2.2.1. Gældende ret.....	19
2.2.2. Artikel 5 i DSM-direktivet.....	21
2.2.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold.....	24
2.3. Kopiering af hensyn til bevarelse af kulturarvsinstitutioners værker	28
2.3.1. Gældende ret.....	28
2.3.2. Artikel 6 i DSM-direktivet.....	29
2.3.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold.....	29
2.4. Værker eller andre frembringelser, der ikke længere forhandles	30
2.4.1. Gældende ret.....	30
2.4.2. DSM-direktivets artikel 8-11.....	32
2.4.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold.....	37
2.5. Kollektive licenser med udvidet virkning	40
2.5.1. Gældende ret.....	40
2.5.2. DSM-direktivets artikel 12.....	41
2.5.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold.....	42
2.6. Mæglingstjenester ved forhandlinger med streamingtjenester	44
2.6.1. Gældende ret.....	44
2.6.2. DSM-direktivets artikel 13.....	44
2.6.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold.....	44
2.7. Billedkunstværker i det offentlige domæne	45
2.7.1. Gældende ret.....	45
2.7.2. Artikel 14 i DSM-Direktivet.....	46
2.7.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold.....	46
2.8. Krav om kompensation	47
2.8.1. Gældende ret.....	47
2.8.2. DSM-direktivets artikel 16.....	48

2.8.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold	48
2.9. Direktivets kapital III - Rimeligt vederlag til ophavsmænd og udøvende kunstnere i aftaler om udnyttelse.....	48
2.9.1 Princippet om forholdsmæssig aflønning	49
2.9.1.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold	50
2.9.2. Gennemsigtighedsforpligtelse.....	52
2.9.2.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold	54
2.9.3. Aftalejusteringsordning.....	58
2.9.4 Alternativ tvistbilæggelse procedure	61
2.9.5. Tilbagekaldelsesret.....	63
2.9.6. Almindelige bestemmelser.....	66
2.10. Anvendelsestidspunkt, overgangsbestemmelse m.v.....	68
2.10.1. Gældende ret.....	68
2.10.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold	68
3. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige.....	70
4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.	70
5. Administrative konsekvenser for borgerne	71
6. Klimamæssige konsekvenser	71
7. Miljø- og naturmæssige konsekvenser	71
8. Forholdet til EU-retten	71
9. Hørte myndigheder og organisationer m.v.	72
10. Sammenfattende skema	72

1. Indledning og baggrund

Formålet med lovforslaget er at tilpasse ophavsretslovens bestemmelser i overensstemmelse med udviklingen i teknologien, markedet og EU-retten ved at gennemføre bestemmelserne i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/790 af 17. april 2019 om ophavsret og beslægtede rettigheder på det digitale indre marked og om ændring af direktiv 96/9/EF og 2001/29/EF (DSM-direktivet) med undtagelse af artiklerne 15 og 17 i direktivet, der allerede er gennemført i dansk ret ved lov nr. 1121 af 4. juni 2021 om lov om ændring af lov om ophavsret. Direktivet skulle være gennemført i dansk ret senest den 7. juni 2021. Det var imidlertid ikke muligt at overholde denne frist blandt andet grundet COVID-19-situationen og folketingsvalget i 2022.

På grund af den forsinkede gennemførelse af direktivet har Europa-Kommissionen varslet, at den vil indgive en stævning ved EU-Domstolen mod Danmark, og at den vil nedlægge påstand om, at Danmark pålægges at betale et fast beløb samt dagbøder.

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/790 af 17. april 2019 ændrer Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 96/9/EF af 11. marts 1996 om retlig beskyttelse af

databaser og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet.

Lovforslagets udformning ligger tæt op af direktivets ordlyd og struktur for på den måde at mindske fortolkningstvivel mellem den danske lovtekst og EU-direktivet.

1.1. DSM-direktivet

Formålet med DSM-direktivet er at harmonisere EU-landenes lovgivninger om ophavsret og ophavsretsbeslægtede rettigheder med særligt sigte på modernisering af ophavsretten set i lyset af udviklingen af digitale teknologier og især adgangen til at tilgå ophavsretligt beskyttet materiale såsom film og musik via internettet.

Direktivteksten følger som bilag 2 til lovforslaget.

1.2. Bestemmelserne i DSM-direktivet

Direktivet har tre primære mål:

- at tilpasse visse centrale undtagelser til ophavsret til digitale og grænseoverskridende miljøer
- at forbedre licenspraksisser og sikre bredere adgang til indhold og
- at opnå en velfungerende markedsplads for ophavsret

Direktivet gennemfører en yderligere harmonisering af Unionens lovgivning om ophavsret og beslægtede rettigheder inden for rammerne af det indre marked med særlig hensynstagen til digitale og grænseoverskridende anvendelser af beskyttet indhold, herunder brug af tekst- og datamining med henblik på videnskabelig forskning. Direktivet indeholder endvidere nye regler om aftalelicensordninger og tiltag, der skal styrke ophavsmænd og udøvende kunstneres retstilling i aftaler om erhvervsmæssig udnyttelse af ophavsrettigheder. Direktivets bestemmelser om udgivere af pressepublikationer (artikel 15) og onlineplatforme (artikel 17) er særskilt gennemført i dansk ret i 2021, og dette lovforslag har derfor til formål at gennemføre de resterende bestemmelser i direktivet.

Der foreslås med nærværende lovforslag indført følgende bestemmelser fra direktivet i ophavsretsloven:

Artikel 1 om direktivets genstand og anvendelsesområde.

Artikel 2 der indeholder en række centrale definitioner på begreber.

Artiklerne 3 og 4 der muliggør brug af ophavsretligt beskyttet indhold som led i tekst- og datamining (automatiseret søgning på tværs af store mængder tekst). Dette med henblik på, at der kan gøres brug af tidens digitale teknologier og nye former for anvendelse som led i sikring af forskning, innovation, uddannelse og bevarelse af kulturarven.

Artikel 5 der har til formål at gøre det muligt for uddannelsesinstitutioner digitalt at anvende ophavsretligt beskyttede værker til anskueliggørelse i forbindelse med undervisning – også på tværs af landegrænser. Dermed er der mulighed for at understøtte, berige og supplere undervisningsoplevelsen på alle uddannelsesinstitutioner. Bestemmelsen giver medlemsstaterne valget mellem at implementere en begrænset undtagelse for digital undervisningsbrug af ophavsretligt beskyttet indhold eller licensmodeller.

Artikel 6 der gør det muligt for kulturarvsinstitutioner at lave kopier af værker, som er en permanent del af deres samlinger, når det er nødvendigt af hensyn til bevarelse af værkerne.

Artikel 7 der præciserer, at privatretlige aftalebestemmelser, der er i strid med artikel 3, 5 og 6, er uden retskraft.

Artikel 8-11 der har til formål at lette licenspraksisser og sikre bredere adgang til indhold for værker, der ikke længere forhandles, og som permanent befinder sig i kulturarvsinstitutioners samlinger.

Artikel 12 der har til formål at fremme kollektive licenser (aftalelicenssystemer). Reglerne er i væsentlig grad udtryk for det aftalelicenssystem, der i forvejen gælder i Danmark, dog med få forskelle. Hensynet bag bestemmelsen er at skabe et værktøj til at opnå tilladelser til masseudnyttelser af beskyttet indhold, der uden en aftalelicens ville indebære ulicenseret brug.

Artikel 13 der giver audiovisuelle (billed)-producenter mulighed for at få bistand af mæglere ved forhandlinger med video on demand-tjenester (streamingtjenester).

Artikel 14 der tydeliggør, at fotografier af værker – som ikke længere er ophavsretligt beskyttet – ikke selvstændigt beskyttes.

Artikel 18 der indfører et princip om, at ophavsmænd og udøvende kunstnere skal modtage passende og forholdsmæssig aflønning.

Artikel 19 der indfører regler om gennemsigtighed og oplysningspligt i aftaleforholdet mellem rettighedshavere og deres medkontrahenter.

Artikel 20 der gør det muligt for ophavsmænd og udøvende kunstnere at kræve yderligere vederlag, hvis deres vederlag står i misforhold til de pågældende indtægter.

Artikel 21 der indeholder en alternativ tvistbilæggelsesprocedure ift. tvister om artikel 19 og 20.

Artikel 22 der giver ophavsmænd og udøvende kunstnere mulighed for at tilbagekalde deres rettigheder ved manglende udnyttelse fra den, som rettighederne er overdraget til.

Artikel 23-32 der i vid udstrækning er standardbestemmelser om bl.a. ikrafttræden og overgangsbestemmelser.

Det er ikke alle bestemmelser i direktivet, der kræver lovændring, idet nogle af de nye regler i direktivet ikke giver anledning til at ændre den danske retstilstand. Det gør sig eksempelvis gældende ift. artikel 16, der præciserer hvilke rettighedshavere, der i forbindelse med visse udnyttelsessituationer er berettiget til kompensation.

2. Lovforslagets hovedpunkter

2.1. Brug af ophavsretligt beskyttet indhold som led i tekst- og datamining

2.1.1. Gældende ret

Lov om ophavsret, jf. lovbekendtgørelse nr. 1144 af 23. oktober 2014 med efterfølgende ændringer (ophavsretsloven), indeholder ikke særskilt regulering af tekst- og datamining. Brug af ophavsrettigheder til disse formål reguleres i dag af ophavsretslovens almindelige regler, herunder § 2 om enerettighederne, § 71 om beskyttelsen af databaser og de undtagelser, der fremgår af indskrænkningerne til ophavsretsloven i kapitel 2. Hertil kommer beskyttelsen af de beslægtede rettighedsgrupper ("naborettigheder") i ophavsretslovens kapitel 5, herunder beskyttelsen af udøvende kunstnere og producenter i §§ 65 og 66 og beskyttelsen af pressepublikationer i § 69 a. Alle naborettighederne – bortset fra § 70 om retten til fotografiske billeder – har baggrund i EU-direktiver.

Ophavsmandens økonomiske enerettigheder fremgår af ophavsretslovens § 2. Enerettigheder er de rettigheder, som forudsætter tilladelse fra ophavsmanden for, at man kan bruge eller råde over et ophavsretligt beskyttet værk. Disse enerettigheder er eksemplarframstillingsretten og retten til at gøre værket tilgængeligt for offentligheden gennem spredning, visning, og offentlig fremførelse. Hvis man uden tilladelse bruger et værk på de beskrevne måder, udgør dette en krænkelse af ophavsmandens enerettigheder, med mindre det er tilladt efter en undtagelsesregel i ophavsretsloven.

Enerettighederne til eksemplarframstilling og tilgængeliggørelse for almenheden gælder generelt på en stort set tilsvarende måde for naborettighederne, jf. § 65, stk. 6, § 66, stk. 2, § 67, stk. 2, § 69, stk. 3, og § 69 a, stk. 5, og 70, stk. 3.

Databaser er selvstændigt beskyttet i ophavsretslovens § 71 ("sui generis retten"). Bestemmelsen gennemfører delvist artikel 7-11 i direktiv 96/9/EF ("databasedirektivet") og direktiv 2001/29/EF ("Infosoc-direktivet").

Omfattet af beskyttelsen er databaser, kataloger og tabeller mv. i det omfang, at der er sammenstillet et større antal af oplysninger eller foretaget væsentlige investeringer i fremstillingen. Beskyttelsesomfanget er ligeledes – på samme måde som værksbeskyttelsen i § 2 – eksemplarframstilling og tilgængeliggørelse for almenheden. Forså vidt angår eksemplarframstilling, så er det både kopiering af databasen som helhed eller en væsentlig del heraf, som er beskyttet. De enkelte oplysninger i sig selv beskyttes ikke. Brug af uvæsentlige dele af en databases indhold vil dog også være beskyttet, hvis udnyttelsen sker systematisk og gentagne gange og kan sidestilles med handlinger, der strider mod en normal udnyttelse af databasen, eller som skader fremstillernes legitime interesser urimeligt.

En række af de undtagelser, der gør sig gældende ift. ophavsret for værker gør sig tilsvarende gældende for databaser, for eksempel privatbrugsreglen i § 12.

Den, der har ret til at benytte en database, må endvidere foretage sådanne handlinger, som er nødvendige for, at den pågældende kan få adgang til databasens indhold og gøre normal brug af det. Dette fremgår af ophavsretslovens § 36, stk. 2, som gennemfører artikel 6 i direktiv 96/9/EF ("databasedirektivet").

I forhold til opsætning af sikkerhedsforanstaltninger der skal forhindre misbrug af værker mv, indeholder ophavsretsloven en række regler herom i lovens kapitel 6 a. Reglerne gennemfører artiklerne 6-7 i direktiv 2001/29/EF ("Infosoc-direktivet"). Det fremgår af § 75 c, at det ikke er tilladt at omgå effektive tekniske beskyttelsesforanstaltninger, som har til formål at beskytte ophavsretlige værker og frembringelser. Ophavsretslicensnævnet kan dog, på begæring fra en bruger, pålægge en rettighedshaver at gøre det muligt for en bruger at omgå foranstaltningerne, hvis det er nødvendigt for, at en bruger kan anvende en af undtagelserne i ophavsretsloven. Dette fremgår af § 75 d.

Reglerne i § 75 c er ikke til hinder for forskning inden for kryptering. Det er i den forbindelse tilladt på forskningsinstitutioner at undervise i kryptologi og at offentliggøre og publicere de forskningsresultater, som opnås.

Reglerne i § 75 c gælder ligeledes ikke for edb-programmer. I stedet gælder ophavsretsloven § 75 b, hvorefter det ikke er tilladt at omsætte eller i kommercielt øjemed besidde midler, hvis eneste formål er at lade ulovlig fjernelse eller omgåelse af tekniske indretninger, som er anvendt til at beskytte et edb-program.

Området for tekniske foranstaltninger har i retspraksis også vist sig at have betydning for vurderingen af omfanget af den ophavsretlige beskyttelse. Dette er blandt andet tilfældet for linking, hvor EU-Domstolen i sagen C-466/12 (Svensson) blandt andet konkluderede, at hvis der linkes til lovligt indhold på en hjemmeside, hvor der ikke er opsat tekniske foranstaltninger til beskyttelse mod deling af indholdet, vil linkingene ikke betragtes som en ophavsretlig krænkelse. Domstolen nåede frem til dette ud fra den betragtning, at der ikke sker offentliggørelse til et nyt publikum, som er omfattet af ophavsmandens enerettigheder.

2.1.2. DSM-direktivets artikel 3 og 4

Med DSM-direktivets artikel 3 og 4 indføres en adgang til at bruge materiale, som beskyttes efter de ophavsretlige regler, hvis brugen sker med henblik på tekst- og datamining.

Ved tekst- og datamining forstås enhver automatiseret, analytisk fremgangsmåde, der har til formål at analysere tekst og data i digital form med henblik på at generere oplysninger, herunder men ikke begrænset til mønstre, tendenser og korrelationer. Definitionen på tekst- og datamining fremgår af DSM-direktivets artikel 2.

Artikel 3, stk. 1, indeholder en adgang for tekst- og datamining med henblik på videnskabelig forskning. Adgangen gælder for forskningsorganisationer og kulturarvsinstitutioner.

Det fremgår af bestemmelsen, at undtagelsen gælder for så vidt angår de rettigheder, der er fastsat i artikel 5, litra a), og artikel 7, stk. 1, i direktiv 96/9/EF (databasedirektivet). Disse rettigheder er gennemført i ophavsretslovens §§ 1, 2 og 71 og omfatter retten til eksemplarfremsstilling og tilgængeliggørelse for almenheden af en database.

Det fremgår endvidere af bestemmelsen, at undtagelsen gælder de rettigheder, der er fastsat i artikel 2 i direktiv 2001/29/EF (Infosoc-direktivet). Disse rettigheder er gennemført i ophavsretslovens §§ 2, 65, 66, 67 og 69 og omfatter eneretten for ophavsmænd, udøvende kunstner, lyd- og billedproducenter og radio og fjernsynsforetagender til at tillade eller forbyde eksemplarfremsstilling af værker og andre frembringelser.

Det fremgår i øvrigt af bestemmelsen, at undtagelsen gælder de rettigheder, der fremgår af artikel 15, stk. 1, i DSM-direktivet. Disse rettigheder er gennemført i ophavsretslovens § 69 a og omfatter retten for udgivere af pressepublikationer til eksemplarfremsstilling og overføring til almenheden af pressepublikationer.

Definitionen på forskningsorganisationer og kulturarvsinstitutioner fremgår af artikel 2 i DSM-direktivet. Efter artikel 2, stk. 1, forstås der ved en forskningsinstitution et universitet, herunder dets biblioteker, et forskningsinstitut eller enhver anden enhed, hvis

primære mål er at udføre videnskabelig forskning eller udføre uddannelsesaktiviteter, der også omfatter videnskabelig forskning, som er organiseret uden fortjeneste for øje, eller som investerer hele overskuddet i sin videnskabelige forskning, eller varetager af medlemsstaten anerkendte almenyttige opgaver. Dette på en sådan måde, at adgangen til de resultater, der frembringes af den pågældende enhed af en sådan videnskabelig forskning ikke kan nydes på et privilegeret grundlag af en virksomhed, som udøver afgørende indflydelse på en sådan institution.

Ved en kulturarvsinstitution forstås et offentligt tilgængeligt bibliotek eller museum, et arkiv eller en film- eller lydarvsinstitution jf. definitionsbestemmelsen i DSM-direktivets artikel 2, stk. 3.

I medfør af betragtning 13 gælder direktivet for de omfattede enheder i artikel 2, stk. 3, uanset typen af værker eller andre frembringelser, som enhederne har i deres permanente samlinger, samt arkiver og film- eller lydarvsinstitutioner.

Omfattet af begrebet er blandt andet nationale biblioteker, nationale arkiver og for så vidt angår deres arkiver og offentlige tilgængelige biblioteker, uddannelsesinstitutioner, forskningsorganisationer og public service og radio- og TV-føretagender.

Det fremgår af betragtning 11, at i tråd med den eksisterende EU-forskningspolitik, der tilskynder universiteter og forskningsinstitutioner til at samarbejde med den private sektor, vil forskningsinstitutioner også være omfattet af en sådan undtagelse, når de udfører deres forskningsaktiviteter inden for rammerne af offentlig-private partnerskaber. Selvom undtagelsen kun gælder for forskningsinstitutioner og kulturarvsinstitutioner, kan de også lade deres private partnere foretage tekst- og datamining, herunder ved at benytte deres teknologiske værktøjer.

I henhold til begrebet videnskabelig forskning fremgår det af betragtning 12 i DSM-direktivet, at begrebet anses for både at dække natur- og humanvidenskab.

Efter artikel 3, stk. 1, er det et krav, at der skal være tale om værker og andre frembringelser, som forskningsorganisationerne og kulturarvsinstitutioner har lovlig adgang til.

Det fremgår i den forbindelse af betragtning 14, at der ved lovlig adgang forstås adgang til indhold baseret på en open access-politik eller på kontraktlige aftaler mellem rettighedshavere og forskningsinstitutioner eller kulturarvsinstitutioner såsom abonnemeter eller andre lovlige metoder. Hvis for eksempel forsknings- eller kulturarvsinstitutioner tegner et abonnement, vil personer, der er omfattet af abonnementet, anses for at have lovlig adgang. Lovlig adgang omfatter også adgang til indhold, som er frit tilgængeligt online.

Efter artikel 3, stk. 2, skal kopierne, der genereres ved tekst- og datamining opbevares med et passende sikkerhedsniveau og opbevaringen skal ske med henblik på den videnskabelige forskning, herunder med henblik på verifikation af forskningsresultater.

Af betragtning 15 fremgår, at forsknings- og kulturarvsinstitutioner i visse tilfælde, f.eks. med henblik på efterfølgende verifikation af videnskabelige forskningsresultater, kan have behov for at opbevare kopier, der er fremstillet i henhold til undtagelsen for tekst- og datamining. I så fald bør kopierne opbevares under sikre forhold. Anvendelse med henblik på anden videnskabelig forskning end tekst- og datamining, såsom videnskabelig peer review og fælles forskning kan være omfattet af andre undtagelser i ophavsretsloven.

Det fremgår i øvrigt af betragtning 15, at medlemsstaterne på nationalt plan og efter drøftelser med de relevante interessenter frit bør kunne beslutte at fastlægge yderligere konkrete ordninger for opbevaring af kopier, herunder kunne udpege betroede organer til at varetage en sådan opbevaring. For ikke at begrænse anvendelsen af undtagelsen unødigt bør sådanne ordninger være forholdsmæssige og begrænset til, hvad der er nødvendigt for at opbevare kopierne på en sikker måde og forhindre uautoriseret anvendelse.

Efter artikel 3, stk. 3, er det tilladt for rettighedshaverne at træffe foranstaltninger, der kan garantere sikkerhed og integritet i de netværk og databaser, hvor værkerne eller de andre frembringelser er lagret. Foranstaltningerne må dog ikke gå videre, end hvad der er nødvendigt for at nå dette mål.

Af betragtning nr. 16 fremgår det, at med henblik på et potentielt højt antal anmodninger om adgang til og download af deres værker eller andre frembringelser, bør det være tilladt for rettighedshaverne at træffe visse foranstaltninger, når der er risiko for, at sikkerheden eller integriteten af deres systemer eller databaser kan bringes i fare. Sådanne foranstaltninger kan f.eks. gå ud på at sikre, at kun personer, der har lovlig adgang til deres data, kan tilgå dem, herunder gennem IP adresse-validering eller brugerautentificering. Disse foranstaltninger bør stå i forhold til de involverede risici, bør ikke gå videre, end hvad der er nødvendigt for at forfølge målet om at garantere systemets sikkerhed og integritet, og bør ikke underminere den effektive anvendelse af undtagelsen.

I medfør af artikel 3, stk. 3, skal medlemsstaterne opfordre rettighedshavere, forskningsinstitutioner og kulturarvsinstitutioner til i fællesskab at fastlægge bedste praksis med hensyn til anvendelse af den forpligtelse og de foranstaltninger, der omhandles i artikel 3, stk. 2 og 3.

DSM-direktivets artikel 7 angiver, at aftaler i strid med undtagelsen i artikel 3 er uden retskraft.

DSM-direktivets artikel 4 vedrører en generel adgang til at foretage reproduktion og udtræk (eksemplarfremstilling) af værker eller andre frembringelser med henblik på datamining.

Af betragtning 18 fremgår det, at udover forskningsbrug kan tekst- og datamining også anvendes til andre formål, f.eks. ved offentlige tjenester, komplekse forretningsmæssige beslutninger og udvikling af nye applikationer eller teknologier. Rettighedshaverne bør fortsat kunne udstede licenser til anvendelser af deres værker mv., der ikke er omfattet af undtagelsen om tekst- og datamining med henblik på videnskabelig forskning eller andre undtagelser i Infosoc-direktivet. Der er dog en retsikkerhed om, hvorvidt brugere kan anvende lovligt tilgængelige værker mv. med henblik på tekst- og datamining, f.eks. når de reproduktioner eller udtræk, der foretages med henblik på den tekniske proces, ikke opfylder alle betingelserne for undtagelserne til midlertidig eksemplarfremstilling. Hensynet bag den almindelige adgang til tekst- og datamining er således at skabe større retssikkerhed i sådanne tilfælde og fremme innovation bl.a. også i den private sektor.

Det fremgår af bestemmelsen i DSM-direktivets artikel 4, at undtagelsen gælder for så vidt angår de rettigheder, der er fastsat i artikel 5, litra a), og artikel 7, stk. 1, i direktiv 96/9/EF (databasedirektivet). Disse rettigheder er gennemført i ophavsretslovens §§ 1, 2 og 71 og omfatter retten til eksemplarfremstilling og tilgængeliggørelse for almenheden af en database.

Det fremgår endvidere af bestemmelsen, at undtagelsen gælder de rettigheder, der er fastsat i artikel 2 i direktiv 2001/29/EF (Infosoc-direktivet). Disse rettigheder er gennemført i ophavsretslovens §§ 2, 65, 66, 67, og 69 og omfatter eneretten for ophavsmænd, udøvende kunstner, lyd- og billedproducenter og radio og fjernsynsforetagender til at tillade eller forbyde eksemplar fremstilling af værker og andre frembringelser.

Det fremgår i øvrigt af bestemmelsen, at undtagelsen gælder de rettigheder, der er fastsat i artikel 4, stk. 1, litra a) og b) i direktiv 2009/24/EF (direktivet om retlig beskyttelse af edb-programmer). Disse rettigheder er gennemført i ophavsretslovens § 1, stk. 3, og § 2 og omfatter eneretten til eksemplar fremstilling af edb-programmer.

Det fremgår ligeledes af bestemmelsen, at undtagelsen gælder de rettigheder, der fremgår af artikel 15, stk. 1, i DSM-direktivet. Disse rettigheder er gennemført i ophavsretslovens § 69 a og omfatter retten for udgivere af pressepublikationer til eksemplar fremstilling og overføring til almenheden af pressepublikationer.

Ifølge artikel 4, stk. 2, kan reproduktioner og udtræk foretaget i henhold til stk. 1, opbevares, så længe det er nødvendigt med henblik på tekst- og datamining.

Adgangen til tekst- og datamining efter artikel 4, stk. 1, gælder kun lovligt tilgængelige værker. Ifølge betragtning 18 skal et værk eller en frembringelse blandt andet anses for at være gjort lovligt tilgængeligt, når værket eller frembringelsen stilles til rådighed for almenheden online og kan tilgås på lovlig vis.

Det fremgår af artikel 4, stk. 3, at undtagelsen eller indskrænkningen omhandlet i artikel 4 stk. 1, finder anvendelse på betingelse af, at rettighedshaverne ikke udtrykkeligt har forbeholdt sig anvendelsen heraf på passende vis, såsom en maskinlæsbar måde i tilfælde af indhold, der er stillet til rådighed for almenheden online.

Af betragtning 18 fremgår det, at for indhold, der er stillet til rådighed for almenheden online, bør det kun anses for passende at forbeholde sig disse rettigheder på en maskinlæsbar måde, herunder i metadata og i vilkår og betingelser for brug af et websted eller en tjeneste. Andre anvendelser bør ikke berøres af forbeholdet for rettigheder med henblik på tekst- og datamining. I andre tilfælde kan det være passende at forbeholde sig rettighederne på anden måde, såsom i kontraktmæssige aftaler eller ved en ensidig erklæring. Rettighedshavere bør kunne træffe foranstaltninger til at sikre, at deres forbehold i denne henseende respekteres.

Det fremgår endvidere af DSM-direktivets artikel 4, stk. 4, at artikel 4 ikke berører anvendelsen af artikel 3 i direktivet.

2.1.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold

2.1.3.1. Kulturarvsinstitutioners og forskningsorganisationers brug af tekst- og datamining

Tekst- og datamining er en form for automatisk computeranalyse af information i digital form, som gør det muligt at behandle store mængder af information – f.eks. tekst, lyd, billeder og data – med det formål at opnå ny viden og finde frem til nye tendenser.

Maskiner giver mulighed for at overskue enorme datamængder, så de kan hjælpe med at finde vej til information og data.

Tekst- og datamining er derfor særlig brugbart inden for forskningsområdet og kan generelt være til gavn for universiteter, forskningsorganisationer og kulturarvsinstitutioner.

Tekst- og datamining kan dog være forbundet med brug af materiale, som er beskyttet efter ophavsretsloven. Dette blandt andet, når der sker kopiering af beskyttet materiale eller udtræk af indhold fra en database, f.eks. når data normaliseres i løbet af tekst- og dataminingprocessen. Der vil i givet fald skulle indhentes tilladelse fra rettighedshaverne til handlingen, hvis en af undtagelserne eller indskrænkningerne i ophavsretsloven ikke finder anvendelse.

Forslaget til § 11 c har til formål at gennemføre DSM-direktivets bestemmelse om brug af tekst- og datamining til videnskabelig forskning. Med forslaget i § 11 c, stk. 1, indføres en ny, specifik indskrænkning til ophavsretten og databasebeskyttelsesretten til gavn for forskningsorganisationer, kulturarvsinstitutioner og deres eventuelle private partners brug af datamining. I medfør af den foreslåede bestemmelse vil disse aktører lovligt kunne foretage udtræk og fremstille eksemplarer af værker og andre frembringelser, som de har lovlig adgang til, for at udføre tekst- og datamining med henblik på videnskabelig forskning.

Baggrunden for forslaget er at sikre, at forskningen kan gøre brug af tidens digitale teknologier og nye former for anvendelser som led i understøttelse af forskning, innovation, uddannelse og bevarelse af kulturarven.

Kulturministeriet bemærker, at det ikke fremgår direkte af direktivteksten til artikel 3, som den foreslåede bestemmelse gennemfører, at forskningsinstitutionernes og kulturarvsinstitutionernes private partnere også omfattes af undtagelsen. Det fremgår imidlertid af betragtning 11 i DSM-direktivet, at også sådanne private partnere bør kunne foretage tekst- og datamining, herunder ved at benytte deres teknologiske værktøjer.

Kulturministeriet vurderer på den baggrund, at det er EU-lovgivers hensigt, at også forskningsorganisationer og kulturarvsinstitutioners private partnere skal have mulighed for at udføre datamining til de omfattede formål. Dette af hensyn til, at universiteter mv. har mulighed for og kan drage fordel af at indgå samarbejder med den private sektor. Kulturministeriet foreslår på den baggrund, at det fremgår af den foreslåede bestemmelse i § 11 c, stk. 1, at også forskningsorganisationers og kulturarvsinstitutioners private partnere omfattes af undtagelsesmuligheden.

Med forslaget får kulturarvsinstitutioner og forskningsorganisationer ret til at opbevare kopier, der er fremstillet i forbindelse med tekst- og datamining. Kulturministeriet foreslår i § 11 c, stk. 2, at opbevaringen af kopier af værker eller andre frembringelser frembragt i overensstemmelse med stk. 1, sker med et passende sikkerhedsniveau. Dette af hensyn til, at sikre værkerne og frembringelsernes integritet og forhindre, at uvedkommende anvender indholdet til andre formål, end dem der er tiltænkt med bestemmelsen. Kopierne kan endvidere i medfør af den foreslåede bestemmelse opbevares med henblik på videnskabelig forskning, herunder for at verificere forskningsresultater.

Betragtning 15 i DSM-direktivet beskriver en mulighed for – men stiller ikke krav om – at medlemsstaterne på nationalt plan frit kan beslutte at fastlægge yderligere konkrete ordninger for opbevaringen af kopierne, herunder udpege betroede organer til at varetage opbevaringen. Muligheden udnyttes dog ikke i nærværende lovforslag. Det er sandsynligt, at en sådan regel vil være uforholdsmæssigt ressourcekrævende for det organ, som ville skulle udpeges til at varetage opgaven. Kulturministeriet vurderer, at kopierne passende

vil kunne opbevares hos institutionerne, som er vant til at håndtere fortroligt materiale og derfor har erfaring med at foretage vurdering af passende sikkerhed mv.

Den foreslåede bestemmelse i § 11 c, stk. 3, fastslår, at det er lovligt for rettighedshaverne at træffe foranstaltninger, som sikrer sikkerheden og integriteten af deres systemer og databaser, når der er en risiko for, at de bringes i fare, så længe foranstaltningerne ikke går videre, end hvad der er nødvendigt for at nå dette mål. Hensynet bag bestemmelsen er, at der potentielt kan være et højt antal anmodninger om adgang til og download af rettighedshavernes værker eller andre frembringelser med den følge, at der kan opstå risiko for, at sikkerheden eller integriteten af deres systemer eller databaser bringes i fare. Dette følger ligeledes af direktivets betragtning 16.

Kulturministeriet foreslår i § 11 c, stk. 4, at rettighedshavere, forskningsorganisationer og kulturarvsinstitutioner i fællesskab kan fastsætte retningslinjer for rettighedshaveres og forskningsorganisationers og kulturarvsorganisationers etablering af sikkerhedsforanstaltninger.

Det er Kulturministeriets vurdering, at der bør sikres en mulighed for, at forskningsorganisationer, kulturarvsinstitutioner og disses private partnere effektivt kan gøre brug af dataminingundtagelsen i den foreslåede bestemmelse. Dette også i tilfælde af at adgangen – på trods af den foreslåede bestemmelse i § 11 c, stk. 3, om proportionale sikkerhedsforanstaltninger – forhindres grundet rettighedshavernes opsatte præventive foranstaltninger. Kulturministeriet foreslår derfor, at Ophavsretslicensnævnet får kompetence til at tage stilling til sager om sikkerhedsforanstaltninger, jf. den foreslåede ændring af bestemmelserne i ophavsretslovens § 47, stk. 2, og § 75 d.

Det bemærkes, at undtagelserne til tekst- og datamining i DSM-direktivets artikel 3 og 4 ikke kun finder anvendelse ift. værker, men også ift. andre frembringelser, som har hjemmel i EU-direktiver. Disse andre frembringelser findes i ophavsretslovens kapitel 5, og de enkelte bestemmelser indeholder henvisningsbestemmelser, som indebærer, at en lang række af ophavsretslovens bestemmelser, herunder undtagelsesbestemmelserne, også gælder for naborettighederne. Gennemførelsen af direktivets bestemmelser om adgang til at anvende frembringelser som led i tekst- og datamining foreslås således gennemført ved indførelse af henvisningsbestemmelser i kapitel 5. Det bemærkes, at kapitel 5 også regulerer retten til fotografiske billeder i § 70, som ikke har baggrund i noget EU-direktiv. De samme undtagelser, som gør sig gældende for de øvrige frembringelsestyper i kapitel 5, gør sig dog tilsvarende gældende for fotografibeskyttelsen. På baggrund heraf foreslås det også at indføre undtagelsesadgangen mhp. tekst- og datamining for fotografier. Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 2.

2.1.3.2. Generel brug af tekst- og datamining

Forslaget til § 11 b har til formål at gennemføre DSM-direktivets bestemmelse om generel brug af tekst- og datamining. Med forslaget indføres en ny, specifik indskrænkning i ophavsretsloven til fordel for tekst- og datamining.

Baggrunden for forslaget er et ønske om at sikre, at der kan gøres brug af tidens digitale teknologier og nye former for anvendelse af indhold for både private og offentlige enheder til at analysere store mængder data inden for forskellige områder og til forskellige formål, herunder i forbindelse med offentlige tjenester, komplekse forretningsmæssige beslutninger og udvikling af nye applikationer eller teknologier. Det foreslås i § 11 b, stk. 4, at eksemplarer og udtræk kan opbevares, så længe det er nødvendigt med henblik på tekst- og datamining.

Det foreslås i § 11 b, stk. 3, at en rettighedshaver kan forbeholde sig retten til datamining, hvis dette sker på passende vis såsom på en maskinlæsbar måde, hvis indholdet er gjort tilgængeligt online. På denne måde tages der hensyn til, at der kan være tale om særlige situationer, hvor en rettighedshaver ikke ønsker sine værker brugt ifm. datamining. Herved opretholdes balancen mellem rettighedshaverens interesser og samfundets adgang til materialet. Hensynet bag betingelsen om, at forbeholdet skal ske på passende vis, er at sikre, at det er gennemsligt for brugerne, når de ikke må anvende det beskyttede materiale til tekst- og datamining.

Med forslaget i bestemmelsens § 11 b, stk. 5, præciseres det, at den foreslåede bestemmelse ikke berører retten til tekst- og datamining med henblik på videnskabelig forskning i forslaget § 11 c, hvor der i et vist omfang er videre mulighed for at foretage datamining. Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 2.

2.2. Digital undervisningsbrug af ophavsretligt beskyttet indhold

2.2.1. Gældende ret

Loven indeholder ikke en fribrugsregel eller en særlig aftalelicensregel, som er møntet direkte på digital undervisningsbrug af ophavsretligt beskyttet indhold. Adgangen til at bruge værker i undervisningssammenhæng reguleres dog i en række særregler i ophavsretsloven. Adgangen og reguleringen er generelt indordnet i lovens aftalelicenssystem.

Ophavsretslovens § 13, stk. 1, indeholder en specifik aftalelicensordning for eksemplar fremstilling inden for undervisningsvirksomhed. Omfattet af begrebet "undervisningsvirksomhed" er både offentlige og private undervisningstilbud, der finder sted i organiseret form, fx højskoler.

Bestemmelsen giver først og fremmest adgang til, at der til brug i undervisningsvirksomhed kan fremstilles eksemplarer af udgivne værker, hvis der er indgået aftale herom med Copydan Tekst & Node, som Kulturministeriet – i overensstemmelse med ophavsretslovens § 50 – har godkendt til at administrere ordningen. Adgangen gælder enhver form for teknik, herunder fotokopiering, digital kopiering mv. Adgangen gælder dog ikke for edb-programmer. Betingelsen om, at der skal være tale om et udgivet værk indebærer, at der skal være sket en eksemplarspredning med ophavsmandens samtykke, jf. ophavsretslovens § 8, stk. 2. Der vil eksempelvis være tale om udgivelse ved udgivelse af bøger eller lydoptagelser (fonogrammer).

Aftalelicensen muliggør i praksis ikke alene eksemplar fremstillingen men også den efterfølgende lovlige brug af kopierne, f.eks. at dele kopierne ud til eleverne efter eksemplar fremstillingen. Kopierne må i øvrigt også lovligt spredes inden for undervisningsvirksomhed – dvs. mellem forskellige undervisningsinstitutioner. § 13 giver endvidere adgang til, at undervisningsinstitutionerne kan få adgang til at foretage eksemplar fremstilling ved optagelse af værker, som udsendes i radio eller fjernsyn, herunder dokumentarfilm, hvis der er indgået aftale herom med den repræsentative forvaltningsorganisation (Copydan AVU-Medier). Det fremgår dog af § 13, stk. 2, at filmværker ikke omfattes, medmindre der kun er tale om brug af mindre dele af filmen.

Bagrunden for, at spillefilm ikke er omfattet, er ifølge lovmotiverne, at optagelsesadgangen ville kunne have betydelige økonomiske skadevirkninger for

rettighedshaverne og vanskeliggøre tv-foretagenders mulighed for at erhverve udsendelsesrettigheder.²

Det fremgår typisk af Copydan Tekst og Nodes kopieringsaftaler, at "brugerne" (herunder også elever/studerende) kan kopiere (både analogt og digitalt) "til undervisningsvirksomhed", hvilket typisk er defineret som den kopiering, som institutionen foretager eller lader andre foretage, "til brug for" institutionens undervisningsvirksomhed.

I tilfælde af, at en undervisningsinstitution mener, at en godkendt organisation stiller urimelige vilkår for at indgå aftale kan parterne forelægge spørgsmålet for ophavsretslicensnævnet, jf. ophavsretslovens § 13, stk. 4. Nævnet kan fastsætte vilkårene, herunder vederlagets størrelse.

Ophavsretslovens § 13, stk. 4, giver adgang til, at lærere og elever som led i undervisningsvirksomhed kan foretage optagelser af deres egne fremførelser, såfremt det ikke sker i erhvervsøjemed. Optagelserne må ikke udnyttes på anden måde.

Brug af ikke-udgivne værker er ikke omfattet af aftalelicensordningen i § 13 og forudsætter en aftale med ophavsmanden selv.

VISDA er af Kulturministeriet godkendt i henhold til ophavsretsloven til at forhandle billedlicenser, der dækker alle billedskabere, herunder kunstnere, tegnere, illustratorer og fotografer, jf. blandt andet ophavsretslovens §§ 24 og 24a, jf. § 50. VISDA tilbyder – i supplement til kopieringsaftalen med Copydan Tekst & Node – aftaler, der giver adgang til at bruge billedkunst i undervisningen. Også her har man kan eventuelle sager om urimelige vilkår indbringes for Ophavsretslicensnævnet.

Ophavsretslovens § 50, stk. 2, giver mulighed for godkendelse af generelle aftalelicensordninger. Der er tale om tilfælde, hvor en bruger, inden for et nærmere defineret område, indgår aftale med en repræsentativ rettighedshaverorganisation inden for det pågældende område. Organisationer, der ønsker at indgå aftaler med aftalelicensvirkning på et givent område, skal – på samme måde som ved de specifikke aftalelicensbestemmelser i ophavsretsloven – godkendes af Kulturministeriet.

Ophavsmanden kan ved den generelle aftalelicensordning - som tilfældet også er for nogle af de specifikke aftalelicensers vedkommende - nedlægge forbud mod værkets udnyttelse.

Forbuddet kan nedlægges både over for brugeren og den aftalesluttende organisation. Konsekvensen af forbudsnedlæggelse er, at de pågældende ophavsmænds værker ikke må udnyttes i henhold til den aftalelicensudløsende aftale.

Kulturministeriet har blandt andet godkendt følgende forvaltningsorganisationer:

- Copydan Tekst & Node til at indgå aftaler vedrørende brug af eksamensopgaver i undervisningen, afsendelse af eksamensopgaver til censorer ved e-mail mv.
- Copydan AVU-medier til at indgå aftaler vedrørende brug af audiovisuelt materiale i forbindelse med en skoles eksaminer.

---

² L 72 Lov om ændring af ophavsretsloven, 1976-77 (2. samling), Tillæg A 27219, s. 2732, https://www.folketingstidende.dk/samling/19762/lovforslag/L72/19762_L72_som_fremsat.pdf

- Copydan AVU-Medier til at indgå aftaler med henblik på at en undervisningsinstitution kan foretage tilgængeliggørelse for almenheden, spredning og eksemplar fremstilling i undervisningsbrug af en række forskellige typer af audiovisuelle materiale, herunder brug af Det Danske Filminstituts streamingtjeneste og brug af materiale fra tv og radio i og uden for skolen, herunder streaming.

Ophavsretslovens § 18, stk. 1, indeholder en tvangslicensregel for så vidt angår brug af litterære værker, musikværker og billeder i undervisningsantologier. En tvangslicensregel indebærer, at en bruger må anvende værket frit mod betaling.

Ophavsretslovens § 21, stk. 1, nr. 2, indeholder en adgang til offentlig fremførelse af udgivne værker bortset fra sceneværker og filmværker, når fremførelsen sker til brug ved undervisning. Bestemmelsen omfatter ud over en direkte værksfremførelse også gengivelse af værker på en computerskærm som led i undervisningen.

Ved brug af ophavsretlige værker – også i undervisningssammenhæng – har ophavsmanden krav på at blive navngivet i overensstemmelse med, hvad god skik kræver. God skik vil ifølge 1961-lovmotiverne sige en ”rimelig og hæderlig handlemåde”. Kravet er således ikke absolut, men kan fraviges, hvis dette viser sig at være urimeligt, vanskeligt eller umuligt.

Regler om ophavsretslovens territoriale anvendelsesområde er fastsat i ophavsretslovens §§ 85 og 86, som fastsætter den klare hovedregel om, at det kun er værker mv. med tilknytning til EØS - dvs. EU-landene samt Norge, Island og Lichtenstein - som omfattes umiddelbart af den danske ophavsretslov. I ophavsretslovens § 88 er fastsat en hjemmel til at udvide beskyttelsen i forhold til andre lande. Denne hjemmel er udnyttet i bekendtgørelse nr. 218 af 9. marts 2010 om anvendelsen af ophavsretsloven i forhold til andre lande (udlandsbekendtgørelsen).

2.2.2. Artikel 5 i DSM-direktivet

Med artikel 5 i DSM-direktivet indføres en obligatorisk undtagelse, der skal sikre en lettelse af uddannelsesinstitutioners adgang til digitalt at anvende ophavsretligt beskyttet materiale til illustration i forbindelse med undervisning.

Det fremgår således af artikel 5, stk. 1, at medlemsstaterne med bestemmelsen fastsætter en undtagelse fra de rettigheder, der er fastsat i artikel 5, litra a), b), d) og e) og artikel 7, stk. 1, i direktiv 96/9/EF (database-direktivet). Disse rettigheder er gennemført i ophavsretslovens §§ 1, 2 og 71 og omfatter retten til eksemplar fremstilling og tilgængeliggørelse for almenheden af en database, såfremt denne beskyttes efter de ophavsretlige regler.

Det fremgår endvidere af bestemmelsen, at undtagelsen gælder for så vidt angår de rettigheder, der er fastsat i artikel 2 og 3 i direktiv 2001/29/EF (Infosoc-direktivet). Disse rettigheder er gennemført i ophavsretslovens §§ 2, 65, 66, 67, og 69 og omfatter eneretten for ophavsmænd, udøvende kunstnere, lyd- og billedproducenter og radio og fjernsynsforetagender til at tillade eller forbyde eksemplar fremstilling af værker og andre frembringelser og retten til overføring af værker og andre frembringelser til almenheden.

Det fremgår i øvrigt af bestemmelsen, at undtagelsen gælder for de rettigheder, der er fastsat i artikel 4, stk. 1, i direktiv 2009/24/EF (beskyttelse af edb-programmer). Disse rettigheder er gennemført i ophavsretslovens § 1, stk. 3, og § 2 og omfatter eneretten til eksemplar fremstilling og tilgængeliggørelse for almenheden af edb-programmer.

Det fremgår ligeledes, at undtagelsen gælder for så vidt angår de bestemmelser, der er fastsat i artikel 15, stk. 1, i DSM-Direktivet. Disse rettigheder er gennemført i ophavsretslovens § 69 a og omfatter retten for udgivere af pressepublikationer til eksemplarfremstilling og overføring til almenheden af pressepublikationer.

Undtagelsen i artikel 5, stk. 1, skal gælde med henblik på at tillade den digitale anvendelse af værker og andre frembringelser, når denne udelukkende finder sted med henblik på undervisningsbrug, og i det omfang det er berettiget i forhold til det ikkekommercielle formål.

Undtagelsen gælder dermed for digital brug af ophavsretligt beskyttet indhold. Undtagelsen er endvidere udelukkende til illustrationsformål for undervisningen, og området dækker således først og fremmest undervisningsaktiviteter.

Ifølge betragtning 21 i DSM-direktivet finder undtagelsen anvendelse som led i anskueliggørelse. Ved anskueliggørelse forstås, at den digitale anvendelse af værker eller andre frembringelser skal ske med henblik på at understøtte, berige eller supplere undervisningen, herunder læringsaktiviteter. I de fleste tilfælde indebærer det, at der kun anvendes dele eller uddrag af værker, og at brugen derfor ikke træder i stedet for indkøb af materialer, der primært er beregnet til uddannelsesmarkedet.

Det fremgår endvidere af betragtning 21, at undtagelsen kun bør omfatte distribution af software i det omfang, der er tale om digital overførsel af software. Det fremgår i øvrigt af betragtning 21, at undtagelsen bør forstås således, at den omfatter anvendelser, der tilgodeser de specifikke tilgængelighedsbehov for personer med et handicap for så vidt angår anskueliggørelse i forbindelse med undervisning.

Af betragtning 21 fremgår det ligeledes, at medlemsstaterne – i forbindelse med gennemførelsen af undtagelsen – på proportional vis bør præcisere den andel af et værk eller en frembringelse, som kan anvendes i forbindelse med undervisning med anskueliggørelse som eneste mål.

Som anvendelser med hjemmel i artikel 5, stk. 1, nævnes i betragtning 22 anvendelse i forbindelse med eksaminer og undervisningsaktiviteter under uddannelsesinstitutionens ansvar. Deciderede fritidsaktiviteter og lignende er ikke omfattet.

Det fremgår endvidere af artikel 5, stk. 1, at brugen skal være til et ikkekommercielt formål. Dette præciseres også i betragtning 20, som tilføjer, at en uddannelsesinstitutionens organisatoriske struktur og finansiering ikke bør være afgørende for bedømmelsen af, om aktiviteten er af ikkekommerciel karakter.

Betragtning 20 understreger, at undtagelsen bør komme alle uddannelsesinstitutioner, der er anerkendt af en medlemsstat, til gode, da digitale værktøjer og ressourcer i stigende grad anvendes på alle uddannelsesniveauer for at forbedre og berige undervisningsoplevelsen.

Undtagelsen i artikel 5, stk. 1, gælder på betingelse af, at anvendelsen sker under en uddannelsesinstitutionens ansvar i dens lokaler eller andetsteds. Betragtning 22 nævner som eksempler på andre steder et museum, et bibliotek eller i en anden kulturarvsinstitution.

Anvendelsen efter artikel 5, stk. 1, kan også ske via et sikkert elektronisk miljø, som kun er tilgængeligt for uddannelsesinstitutionens elever eller studerende og undervisningspersonale. I betragtning 22 nævnes som eksempel på digitale hjælpemidler elektroniske whiteboards eller digitale apparater, som kan være forbundet til internettet.

Det fremgår endvidere af betragtning 22, at anvendelse på afstand i sikre elektroniske miljøer eksempelvis kan være i forbindelse med onlineundervisning eller onlineadgang til undervisningsmateriale, der supplerer et konkret kursus. Sikre elektroniske miljøer bør ifølge betragtning 22 forstås som digitale undervisnings- og læringsmiljøer, hvortil kun en uddannelsesinstitutionens undervisningspersonale og de elever eller studerende, der er indskrevet på en uddannelse, har adgang, navnlig gennem passende, herunder passwordbaserede, identifikationsprocedurer.

Anvendelsen skal i øvrigt ifølge artikel 5, stk. 1, ledsages af en angivelse af kilden, herunder ophavsmandens navn, medmindre dette viser sig at være umuligt. Der er således et krav om kildeangivelse ved brugen.

Det fremgår af artikel 5, stk. 2, at medlemsstaterne kan fastsætte, at undtagelsen ikke finder anvendelse for særlig brug eller særlige typer af værker eller frembringelser såsom materiale, der primært er beregnet til uddannelsesmarkedet, eller partiturer i det omfang, der er let adgang til passende licenser, som dækker uddannelsesinstitutionernes behov og særlige forhold.

Artikel 5, stk. 2, giver dermed medlemslandene mulighed for at beslutte, at eksisterende licensordninger får forrang i forhold til undtagelsen (fribregsreglen).

Det fremgår endvidere af artikel 5, stk. 2, at medlemsstater, der benytter sig af licensmuligheden, træffer de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at de licenser, hvorved tilladelse gives til de omfattede handlinger i stk. 1, på passende vis er tilgængelige og synlige for uddannelsesinstitutioner. Ifølge betragtning 23 er dette blandt andet for at undgå retsusikkerhed eller administrative byrder for uddannelsesinstitutionerne.

Betragtning 23 fremhæver, at fleksibilitetsordningen bør gøre det muligt for medlemsstaterne at bygge videre på eksisterende nationalt indførte ordninger.

Medlemsstaterne kan både beslutte at gøre anvendelsen af undtagelsen helt eller delvis afhængig af besiddelsen af passende licenser, der omfatter mindst de samme anvendelser som dem, der tillades i henhold til undtagelsen. Hvis licenserne kun delvist dækker de anvendelser, som er tilladt i henhold til undtagelsen, bør medlemsstaterne sikre, at alle de øvrige anvendelser er omfattet af undtagelsen eller indskrænkningen. Som eksempel herpå nævnes forrang til licenser til materialer, der primært er beregnet til uddannelsesmarkedet eller licenser til partiturer.

Betragtning 23 understreger endvidere, at licensordningerne bør tilgodese uddannelsesinstitutionernes behov. Der kan også udvikles informationsværktøjer, der har til formål at sikre, at de eksisterende licensordninger er synlige. Sådanne ordninger kan f.eks. være baseret på kollektive licenser eller udvidede kollektive licenser for at undgå, at uddannelsesinstitutioner skal forhandle individuelt med rettighedshaverne. Af hensyn til retssikkerheden bør medlemsstaterne præcisere, på hvilke betingelser en uddannelsesinstitution kan anvende beskyttede værker eller andre frembringelser i henhold til undtagelsen og omvendt, hvornår den skal handle inden for rammerne af en licensordning.

Det fremgår af artikel 5, stk. 3, at undervisningsbrug via sikre elektroniske miljøer kun anses for at finde sted i den medlemsstat, hvor uddannelsesinstitutionen er etableret for så vidt angår anvendelsen af værker og andre frembringelser, der finder sted i henhold til bestemmelsen.

Artikel 5, stk. 3, fastlægger således et princip om, at undtagelsen også gælder for grænseoverskridende anvendelser af værker.

Det fremgår af artikel 5, stk. 4, at medlemsstaterne kan fastsætte bestemmelser om en rimelig kompensation til rettighedshaverne for anvendelsen af deres værker eller andre frembringelser i henhold til stk. 1.

Det fremgår blandt andet af betragtning 24, at ved fastsættelsen af den mulige størrelse af rimelig kompensation bør der bl.a. tages behørigt hensyn til medlemsstaternes uddannelsesmæssige mål og til den skade, rettighedshaverne påføres. Medlemsstater, der beslutter sig for at sikre en rimelig kompensation, bør tilskynde til brug af ordninger, som ikke påfører uddannelsesinstitutionerne en administrativ byrde.

Direktivets artikel 7 angiver, at aftaler i strid med undtagelsen i artikel 5 er uden retskraft.

Det fremgår af direktivets artikel 24, stk. 2, litra b, om ændringer til Infosoc-direktivets artikel 5, stk. 3, litra a (undtagelser til enerettighederne for undervisningsinstitutioner), at bestemmelsen affattes således *"hvis der udelukkende er tale om anvendelse til anskueliggørelse i forbindelse med undervisning eller med henblik på videnskabelig forskning, såfremt kilden med ophavsmandens navn angives, medmindre dette viser sig umuligt, og det sker i et omfang, som det ikkekommercielle formål berettiger til, uden at dette berører de undtagelser og indskrænkninger, som er fastsat ved direktiv (EU) 2019/790"*

2.2.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indholdet

Udviklingen i teknologien har skabt bedre muligheder for, at skoler og andre uddannelsesinstitutioner i stigende omfang kan gøre brug af digitale løsninger i undervisningen. Det digitale undervisningsmiljø bidrager blandt andet til at sikre, at skoler har et bredt udvalg af læringsmateriale tilgængeligt, og at elever og lærere nemt og hurtigt kan skabe og dele undervisningsindhold. Herudover sikres, at uddannelsesinstitutionerne følger med tiden og digitaliseringen.

Når der i undervisningssammenhæng digitalt benyttes materiale, som er beskyttet efter reglerne i ophavsretsloven, skal skolen dog sikre sig, at de har lov til at bruge materialet – enten i form af tilladelse fra rettighedshaverne eller ved, at en af særreglerne i ophavsretsloven finder anvendelse.

Baggrunden for DSM-direktivets artikel 5 er at skabe en mere velfungerende brug af digitale ophavsrettigheder i undervisningsmiljøet i EU-landene. Dette af hensyn til, at udviklingen i teknologien giver større mulighed for at anvende digitalt indhold til undervisningsbrug – også på tværs af landegrænser.

Adgangen skal gælde for alle værker og frembringelser, der anvendes i undervisningssammenhæng. Modtagergruppen for materialet efter bestemmelsen er således lærere og elever/studerende.

Artikel 5 vedrører grænseoverskridende anvendelse, hvilket efter Kulturministeriets vurdering taler for et højt niveau af harmonisering, idet en ensartet tilgang på tværs af grænserne vil bidrage til at sikre den rette balance i reguleringen.

DSM-direktivet giver dog medlemslandene valget mellem en undtagelse eller indskrænkning af rettigheder og en aftalelicensordning forudsat, at der er let adgang til licenserne, og at licenserne er passende, giver tilladelse til de pågældende anvendelsesmuligheder og dækker uddannelsesinstitutionernes behov og særlige forhold, jf. artikel 5, stk. 2.

Det er Kulturministeriets vurdering, at aftalelicenssystemet i Danmark er særdeles velfungerende også på undervisningsområdet, som også dækker undervisningsinstitutionernes digitale brug af ophavsretligt beskyttet materiale. Reglerne om ophavsret skal overordnet balancere mellem to hensyn. På den ene side skal det sikres, at kunstnere får betaling for andres brug af deres værker. På den anden side skal brugernes adgang til samt udbredelsen af litterære eller kunstneriske værker ikke begrænses unødigt.

Det er Kulturministeriets vurdering, at aftalelicenssystemet er en velegnet, simpel og ubureaukratisk løsning til at sikre opretholdelsen af denne balance - også ved brug af værker i undervisningssammenhæng. Systemet sikrer både en nem adgang for brugerne til at anvende indholdet og samtidig en betaling til rettighedshaverne, hvilket er vigtigt for at sikre skabelsen af nyt indhold, der både er i samfundets, rettighedshavernes og brugernes interesse. Aftalelicenssystemet giver endvidere undervisningsinstitutionerne en retssikkerhed, da den enkelte institution ikke selv skal stå og vurdere den enkelte udnyttelse i forhold til, om betingelserne for, at undtagelsen finder anvendelse, er opfyldt.

Det er endvidere Kulturministeriets opfattelse, at de eksisterende licensordninger er let tilgængelige for uddannelsesinstitutionerne, og at institutionerne er bevidste omkring aftalelicensernes eksistens.

På baggrund heraf foreslås det at opretholde aftalelicenssystemet i videst muligt omfang ved at udnytte muligheden i direktivets artikel 5, stk. 2, om at undlade at lade undtagelsen i artikel 5, stk. 1, finde anvendelse, hvis der er let adgang til passende licenser, der giver tilladelse til de i stk. 1, omhandlede handlinger, og som dækker uddannelsesinstitutionernes behov og særlige forhold.

Kulturministeriet foreslår således, at aftalelicensordningen gøres til hovedreglen. Kulturministeriet foreslår endvidere at ændre den gældende aftalelicensbestemmelse for undervisning i ophavsretslovens § 13 for at bringe bestemmelsen fuldt ud på linje med DSM-direktivets artikel 5 samt den teknologiske udvikling. Det foreslås blandt andet at udvide aftalelicensområdet til at gælde for eksemplarfremstilling og tilgængeliggørelse af offentliggjorte værker. Hensynet herved er at lette brugernes mulighed for at få tilladelse til at bruge materiale og for at sikre, at anvendelsesområdet er tidsvarende i forhold til at undervisningsinstitutionerne digitale udnyttelse.

DSM-direktivets artikel 5, stk. 2, giver medlemslandene mulighed for at vælge at begrænse licensernes forrang til særlig brug eller særlige typer af værker, herunder specifikt materiale som er primært beregnet til uddannelsesmarkedet eller partiturer. Kulturministeriet vurderer, at den praktiske håndtering af en sådan værkssondring vil være uproportionalt vanskelig. Dette særligt i forhold til brugernes vurdering af, hvornår et værk primært er beregnet til uddannelsesmarkedet. En ophavsmands intention med et værk kan f.eks. have et helt særegent formål, men værket kan alligevel være egnet til undervisningsbrug. En sondring mellem værker, som er skabt med henblik på undervisningsmarkedet og andre værker, vil således med stor sandsynlighed afføde fortolkningstvív i praksis.

Det er endvidere Kulturministeriets vurdering, at hensynet til undervisning og uddannelsesbehov fører til, at der bør være fri mulighed for at indgå aftaler med forvaltningsorganisationer om brug af værker – der både er skabt med henblik på undervisningsmarkedet eller det generelle marked – i undervisningssammenhæng. Kulturministeriet har således ikke fundet, at der skulle være behov for en sådan afgrænsning mellem de to skabesformål.

Det foreslås således, at aftalelicensordningen har forrang ved brug af værker og frembringelser i undervisningssammenhæng, uanset om der er tale om værker skabt med henblik på undervisningssammenhæng eller det generelle marked.

Kulturministeriet foreslår endvidere, at ophavsretslovens § 13, stk. 2, om, at filmværker ikke omfattes af retten til at indgå aftale om optagelse af værker efter § 13, stk. 1, ophæves. Dette af hensyn til at sikre en større fleksibilitet for brugerne og rettighedshaverne til at indgå aftaler om spillefilmene efter aftalelicensen, da brug af spillefilm i skolerne ofte er en integreret del af et moderne undervisningsforløb.

Det foreslås endvidere at ændre omfanget af stk. 3 i forhold til tidligere, således at edb-programmer kan omfattes af aftalelicensen og undtagelsen, men kun i relation til overføringer og ikke ift. selvstændig eksemplarfremstilling. Dette for at sikre efterlevelsen af artikel 5, der gælder for overføring, og som ikke sondrer mellem værker.

Det fremgår af artikel 7, at aftaler i strid med undtagelsen i artikel 5 er uden retskraft. Kulturministeriet bemærker, at direktivets artikel 7 ikke er til hinder for den forrang for licensaftaler, som beskrevet i artikel 5, stk. 2.

Kulturministeriet foreslår, at der indføres en undtagelse for undervisningsbrug i ophavsretslovens § 13 a, som skal favne de situationer, hvor der ikke foreligger en passende licens. Dette med henblik på at sikre den fulde gennemførelse af DSM-direktivets artikel 5. Det foreslås, at bestemmelsen i stk. 1. ikke kan fraviges ved aftale, jf. artikel 7 i direktivet.

Forslaget til § 13 a indeholder således en undtagelse til fordel for undervisningsbrug af mindre uddrag af værker i det omfang, der ikke findes passende licenser. Der sondres ikke mellem værkstyper.

Anvendelsesområdet for artikel 5 i DSM-direktivet er eksemplarfremstilling og overføring til almenheden, dvs. direktivbestemmelsens anvendelsesområde er alene den digitale brug. Ved digitale anvendelser forstås en handling, der sker gennem et teknisk hjælpemiddel eksempelvis scanning, upload på intranet, e-mailkorrespondancer, lagring på harddiske og lignende. Brug af whiteboards i et klasseværelse og deling via en sikker platform til de relevante modtagere vil endvidere være omfattet af begrebet "digital anvendelse".

At reglen afgrænses til "overføring til almenheden" betyder, at andre former for tilgængeliggørelse i ophavsretslovens § 2 ikke omfattes. Hvis en lærer eksempelvis læser højt fra en bog, vil det i princippet ikke være en overføring til almenheden men derimod en direkte fremførelse, som ikke er omfattet af artikel 5's anvendelsesområde. I praksis volder grænsetilfældene mellem overføring til almenheden og direkte fremførelser ofte meget fortolkningsusikkerhed. Det er derfor sandsynligt, at det vil kunne være svært for undervisningsinstitutionerne at afgøre, hvorvidt en handling er omfattet af artikel 5's anvendelsesområde.

For at sikre, at undtagelsen bliver let at anvende, foreslås det, at anvendelsesområdet udvides til generelt at omfatte tilgængeliggørelse for almenheden og ikke kun overføring, som er tilfældet i den bagvedliggende artikel 5 til DSM-direktivet.

Det bemærkes, at medlemsstaterne kan vedtage mere omfattende undtagelsesbestemmelser end dem, der er fastsat i DSM-direktivet, hvis de er forenelige med tidligere direktiver på ophavsretsområdet. Der er ikke noget til hinder i tidligere EU-direktiver for, at anvendelsesområdet udvides i bestemmelsen som foreslået.

Forslaget om at begrænse undtagelsen til uddrag af værker tager afsæt i, at betragtning 21 giver adgang for medlemslandene til frit at præcisere den andel af et værk eller en anden frembringelse, som kan anvendes i forbindelse med undervisning med anskueliggørelse som eneste formål. Forslaget har endvidere baggrund i, at betragtning 21 henviser til, at begrebet "anskueliggørelse" alene gælder for dele eller uddrag af værker. Efter Kulturministeriets opfattelse er formålet med artikel 5, stk. 1, dermed ikke at give adgang til fri brug af værker i deres helhed. Anskueliggørelse giver alene mulighed for at anvende dele eller uddrag af værker og kan ikke træde i stedet for materialer, der primært er beregnet til uddannelsesmarkedet. Anskueliggørelse i forbindelse med undervisningsbrug bør alene ske i forbindelse med undervisnings- eller læringsaktiviteter, der udfoldes under institutionens ansvar og bør være begrænset til, hvad der er nødvendigt for at udføre sådanne aktiviteter, jf. herved bl.a. betragtning 22.

Undtagelsesbestemmelsens anvendelsesområde er i de fleste tilfælde afgrænset til, at der kun anvendes dele eller uddrag af værker, og at dette ikke træder i stedet for indkøb af materialer, der primært er beregnet til uddannelsesmarkedet, jf. betragtning 21.

Forslaget til § 13 a gælder på betingelse af, at anvendelsen ikke sker i erhvervmæssig øjemed, dvs. at brugen ikke må have en kommerciel karakter. Begrebet er ikke defineret i DSM-direktivet, og det er således Kulturministeriets opfattelse, at "ikkekommerciel karakter" følger den hidtil gældende definition, der blandt andet følger af Infosoc-direktivet³. Det fremgår således af betragtning nr. 42 i Infosoc-direktivet, at når undtagelsen eller indskrænkningen gælder ikkekommercielle uddannelsesmæssige og videnskabelige forskningsmæssige formål, herunder fjernundervisning, bør den pågældende aktivitets ikkekommercielle karakter bestemmes af selve aktiviteten.

Med DSM-direktivets artikel 5, stk. 4, gives medlemslandene mulighed for at indføre regler om rimelig kompensation til rettighedshaverne for brug af værker eller andre frembringelser i henhold til adgangen i stk. 1. Denne adgang udnyttes i den foreslåede § 13 a, stk. 5, hvor det fremgår, at ophavsmanden har krav på vederlag ved brugen. Dette med henblik på at opretholde og fremtidssikre en rimelig balance i forhold til den potentielle skade, som den foreslåede undtagelsesbestemmelse kan medføre for rettighedshaverne.

Forslaget til § 13 a, stk. 1, vil som redegjort for alene finde anvendelse i det omfang, der ikke findes passende licenser. Dette indebærer – ud over lovens specifikke aftalelicenser – at også de generelle aftalelicenser og andre passende licenser, der giver tilladelse til de stk. 1 omhandlede handlinger, og som dækker uddannelsesinstitutionernes behov og særlige forhold, har forrang i forhold til undtagelsen.

Da det gældende aftalelicenssystem dækker en langt bredere brug af værker til undervisningsbrug end forslaget til § 13 a, er det Kulturministeriets klare forventning, at brugen af aftalelicenssystemet vil fortsætte som hidtil. Det forventes derfor, at undervisningsinstitutioners brug af værker i langt større grad vil ske efter aftale end den foreslåede § 13 a.

Det bemærkes, at der i artikel 5, stk. 1, litra b, stilles krav om, at brugen af undtagelsen er betinget af, at ophavsmanden krediteres, medmindre dette er umuligt. Kulturministeriet bemærker, at den foreslåede bestemmelse placeres i kapitel 2 i ophavsretsloven, og det

---

³ EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet

eksisterende krediteringskrav i den gældende § 11, stk. 2, finder anvendelse ift. brug efter bestemmelsen, således at kreditering skal ske i overensstemmelse med "god skik".

2.3. Kopiering af hensyn til bevarelse af kulturarvsinstitutioners værker

2.3.1. Gældende ret

Ophavsretslovens § 16 giver mulighed for, at arkiver, biblioteker og museer (ABM-institutioner) kan foretage visse eksemplar fremstillingshandlinger, bl.a. ved at fremstille sikkerhedseksemplarer og ved at komplettere ufuldstændige værker. ABM-institutioner må også fremstille eksemplarer af udgivne værker, der bør være tilgængelige i ABM-institutionernes samlinger, men som ikke kan erhverves i almindelig handel eller hos udgiveren. Det følger af § 16, stk. 5, at ophavsretten ikke er til hinder for fremstilling af eksemplarer i overensstemmelse med pligtafleveringsloven. Det følger af § 16, stk. 6, 1. pkt., at eksemplarer, der er fremstillet efter § 16, stk. 3-5, eller afleveret i medfør af pligtafleveringsloven, må udlånes til brugere. Pligtafleveringsloven omfatter pligtaflevering af værker, som offentliggøres ved udgivelse i eksemplarform, materiale, som offentliggøres i elektroniske kommunikationsnet, radio- og fjernsynsprogrammer, og film, som er produceret med henblik på offentlig forevisning. De danske pligtafleveringsinstitutioner er pt. det Kongelige Bibliotek og det Danske Filminstitut.

Arkiver, biblioteker og museers kopiering af hensyn til bevarelse af deres værker, reguleres af ophavsretslovens § 16, stk. 2.

Ophavsretsloven indeholder i § 16, stk. 2, en bestemmelse om, at arkiver, biblioteker og museer må kopiere værker i sikkerheds- og beskyttelsesøjemed. Bestemmelsen omfatter fremstilling af så mange kopier som nødvendigt til varetagelse af hensynene, f.eks. med det formål at skåne værker mod ødelæggelse eller at sikre værkerne i tilfælde af, at originalerne skulle gå tabt. Det er tilladt at tage en kopi, hvis værket foreligger på et medium og/eller i et format, som ellers risikerer at blive forældet. I sådanne tilfælde må værket kopieres i nye formater og/eller over på nye medier. Der må også fremstilles sikkerhedskopier af kopier fremstillet i henhold til de øvrige bestemmelser. Kopieringsadgangen efter § 16, stk. 2, gælder ikke for edb-programmer i digital form, som følge af § 16 stk. 1, 2. pkt., som angiver, at bestemmelsen i stk. 2 ikke finder anvendelse for edb-programmer i digital form, bortset fra computerspil.

Ophavsretslovens § 36, stk. 1 nr. 2, angiver, at den, der har ret til at benytte et edb-program, må fremstille et sikkerhedseksemplar af programmet for så vidt, at det er nødvendigt for benyttelsen af programmet og vedrører back-up-kopier. Bestemmelsen er afgrænset til den, der har ret til at benytte et edb-program og finder således ikke anvendelse efter endt licensaftale o.l., mens ophavsretslovens § 37 indeholder en bestemmelse om, at eksemplar fremstilling af et edb-programs kode og oversættelse af kodens form er tilladt, når dette er en forudsætning for at skaffe de oplysninger, der er nødvendige for at tilvejebringe interoperabilitet mellem et selvstændigt udviklet edb-program og andre edb-programmer. Bestemmelsens formål er at sikre, at edb-produkter (software og hardware) kan kommunikere sammen og vedrører dekompilet/reverse engineering.

Gældende ret i ophavsretslovens § 16, stk. 2 svarer til direktivets art. 6, dog således at § 16, stk. 2, i henhold til direktivet ligeledes skal finde anvendelse på edb-programmer.

2.3.2. Artikel 6 i DSM-direktivet

Artikel 6 i DSM-direktivet forpligter medlemsstaterne til at indføre en undtagelse, der giver kulturarvsinstitutioner mulighed for at fremstille eksemplarer af visse værker mv. med det formål at bevare kulturarven.

Hensynet bag bestemmelsen er ifølge betragtning 25, at kulturarvsinstitutioner skal sikres adgang til at bevare deres samlinger til fremtidige generationer. For at kunne gøre dette, kan det være nødvendigt at foretage en kopi ud fra et bevaringshensyn. Dette vil som udgangspunkt kræve tilladelse fra rettighedshaverne til værket. De digitale teknologier giver nye muligheder for at bevare kulturarven i disse samlinger, hvorfor det er nødvendigt at tilpasse den eksisterende retlige ramme ved at indføre en obligatorisk undtagelse til den ophavsretlige beskyttelse, således at sådanne institutioner kan foretage kopier af værker i deres samling med henblik på bevarelse.

Kulturarvsinstitutioner er i DSM-direktivets art. 2, pkt. 3 defineret som et offentligt tilgængeligt bibliotek eller museum, et arkiv eller en film- eller lydarsinstitution.

Efter artikel 6 i DSM-direktivet gives kulturarvsinstitutioner mulighed for at udfærdige kopier af alle de værker eller andre frembringelser, som er en permanent del af deres samlinger, i et hvilket som helst format eller medie, når dette sker med henblik på bevarelse af sådanne værker eller frembringelser, og i det omfang det er nødvendigt for en sådan bevarelse.

DSM-direktivets artikel 7 angiver, at aftaler i strid med undtagelsen i artikel 6 er uden retskraft.

Det følger også af DSM-direktivets artikel 7, at tretrinseten i Infosoc-direktivets artikel 5, stk. 5, finder anvendelse på undtagelsen i artikel 6. Det følger af tretrinseten, at undtagelser til den ophavsretlige eneret kun må anvendes i visse specielle tilfælde, der ikke strider mod den normale udnyttelse af værket eller andre frembringelser og ikke indebærer urimelig skade for rettighedshaverens legitime interesser.

2.3.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold

Kulturministeriet bemærker, at gældende ret i ophavsretslovens § 16, stk. 2, svarer til direktivets art. 6, dog således at § 16, stk. 2, i henhold til direktivet ligeledes skal finde anvendelse på edb-programmer. DSM-direktivets artikel 6 henviser til en undtagelse for retten i artikel 4, stk. 1, litra a, i direktiv 2009/24/EF om retlig beskyttelse af edb-programmer. Artikel 4 i edb-direktivet indeholder de grundlæggende rettigheder til edb-programmer og artikel 4, stk. 1, litra a) indeholder reproduktionsretten, dvs. retten til eksemplarfremstilling.

Kulturministeriet foreslår, at ophavsretslovens § 16, stk. 2, udvides, således at arkiver, biblioteker og museer må kopiere værker i sikkerheds- og beskyttelsesøjemed, herunder edb-programmer. Dette gør det muligt for kulturarvsinstitutioner at reproducere værker og andre frembringelser, der er en permanent del af deres samlinger med henblik på bevarelse, f.eks. i forbindelse med forældet teknologi, nedslidning af de oprindelige støttestrukturer eller for at sikre sådanne værker og andre frembringelser. Kulturarvsinstitutionernes ret til at reproducere værker i bevaringsøjemed kan ikke begrænses ved aftale, jf. direktivets artikel 7.

Kulturministeriet bemærker, jf. betragtning 27, at reproduktionshandlinger, der foretages af kulturarvsinstitutioner til andre formål end bevaring af værker og andre frembringelser

i deres permanente samlinger, fortsat bør være betinget af rettighedshavernes tilladelse, medmindre de er tilladt i henhold til andre undtagelser eller indskrænkninger i EU-retten.

Da kulturarvsinstitutioner ikke nødvendigvis har de tekniske midler eller den tekniske ekspertise til selv at udføre de handlinger, der er nødvendige for at bevare deres samlinger, navnlig i det digitale miljø, foreslår Kulturministeriet, at institutionerne kan gøre brug af bistand fra andre kulturinstitutioner og andre tredjeparter med henblik herpå.

2.4. Værker eller andre frembringelser, der ikke længere forhandles

2.4.1. Gældende ret

Ophavsretsloven indeholder ikke bestemmelser, der generelt giver adgang for kulturarvsinstitutioner til at anvende værker, der ikke længere forhandles. Loven regulerer dog i et vis omfang arkiver, biblioteker og museers brug af værker, hvoraf værker, som ikke længere forhandles, indgår i mindre omfang.

Ophavsretslovens § 16 indeholder i stk. 1 en generel regel om arkiver, bibliotekers og museers brug af værker. Efter denne bestemmelse må institutionerne gengive og sprede værker, hvis det sker til brug i deres virksomhed i overensstemmelse med bestemmelsens stk. 2-6, og hvis det ikke sker i erhvervsøjemed. Edb-programmer i digital form, bortset fra computerspil, er undtaget bestemmelsen.

I medfør af ophavsretslovens § 16, stk. 2, må institutionerne fremstille eksemplarer i sikkerheds- og beskyttelsesøjemed. Institutionerne må endvidere efter § 16, stk. 3, fremstille eksemplarer af de manglende dele af et ufuldstændigt eksemplar i institutionens samling, medmindre værket kan erhverves i almindelig handel eller hos udgiveren.

Af lovforarbejderne⁴ til bestemmelsen fremgår, at bestemmelsen eksempelvis giver adgang til at kopiere delvist ødelagte bøger, når genanskaffelse ikke er mulig gennem boghandel eller udgiveren, ligesom den gør det muligt at kopiere værker, der kun foreligger i manuskript. Det er endvidere en forudsætning, at bestemmelsen i praksis administreres på en sådan måde, at der ikke påføres rettighedshaverne nævneværdig økonomisk skade. Navnlig når det gælder digitalt materiale samt lyd- og billedoptagelser forudsættes en særlig grad af tilbageholdenhed.

Ved udtrykket almindelig handel forstås ifølge forarbejderne ikke alene køb i boghandler, antikvarier og lignende, men også køb online via internettet. Det er ikke en forudsætning, at biblioteket først har kontaktet samtlige landets boghandler og antikvarier m.v. Det er derimod tilstrækkeligt, at man har foretaget et efter omstændighederne rimeligt undersøgelsesarbejde, fx via de mest nærliggende databaser, opslagsværker m.v. Bestemmelsen gælder heller ikke, hvis det er muligt at fremskaffe det pågældende værk i et andet format, fx i form af en elektronisk bog.

I medfør af ophavsretslovens § 16, stk. 4, må biblioteker fremstille eksemplarer af udgivne værker, der bør være tilgængelige i bibliotekets samlinger, men som ikke kan erhverves i almindelig handel eller hos udgiveren. Bestemmelsen indeholder et krav om en særlig interesse for bibliotekerne, hvilket i praksis har den betydning, at bestemmelsen navnlig anvendes af videnskabelige og faglige biblioteker, der fungerer som universitetsbiblioteker eller hovedbiblioteker for visse fagområder.

---

⁴ Folketingstidende 2004-05 (1. samling), Tillæg A, spalte 2246

Ophavsretslovens § 16, stk. 5, indeholder et princip om, at ophavsretten ikke er til hinder for fremstilling af eksemplarer i overensstemmelse med bestemmelserne i Lov nr. 1439 af 22. december 2004 om pligtaflevering af offentliggjort materiale (pligtafleveringsloven).

Det følger herefter af ophavsretslovens § 16, stk. 6, at de fremstillede eksemplarer efter stk. 2 – 6 i et vist omfang kan udlånes til brugere. Dette gælder dog ikke eksemplarer fremstillet i digital form eller i form af lydoptagelser.

Retten til videre udnyttelse af de fremstillede eksemplarer afhænger af de i øvrigt gældende regler. Den videre udnyttelse forudsætter således samtykke fra rettighedshaverne, medmindre udnyttelsen er hjemlet i en anden undtagelsesbestemmelse i ophavsretslovens kap. 2.

Ophavsretslovens § 16 a indeholder regler om brug af materialer på stedet hos arkiver, biblioteker og museer. I medfør af § 16 a, stk. 3, må Det Kongelige Bibliotek, Statsbiblioteket og Det Danske Filminstitut overføre og udlevere eksemplarer af pligtafleverede værker, der er udsendt i radio og fjernsyn, filmværker og værker, der er offentliggjort i elektroniske kommunikationsnet til forskningsformål, såfremt værket ikke kan erhverves i almindelig handel. Eksemplarerne må ikke udnyttes på anden måde. Bestemmelsen omfatter således et begrænset antal af værksarter (fx ikke bøger), et begrænset antal institutioner (fx ikke folkebiblioteker) og er begrænset til pligtafleveret materiale. Brugen er endvidere begrænset til forskningsbrug.

I lovbemærkningerne⁵ til § 16 a, stk. 3, fremgår, at betingelsen om, at værket ikke må kunne erhverves i almindelig handel, betyder, at gengivelsen af beskyttede værker ikke må erstatte indkøb af eksemplarer af fx filmværker (videogrammer), elektroniske bøger og andre opslagsværker. Ligeledes finder bestemmelsen ikke anvendelse, hvis gengivelsen m.v. sker for at reducere udgifter til onlinelicenser på tidsskrifter og lignende. For så vidt angår filmværker forudsættes det, at pligtafleveringsinstitutionen ikke distribuerer film i mellemprioriteten efter filmens release i biografene og før distributørens åbning for salg af dvd'er m.v.

Ophavsretslovens kapitel 6 b indeholder regler om forældreløse værker. Kapitlet har til formål at gennemføre Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/28/EU af 25. oktober 2012 om visse tilladte anvendelser af forældreløse værker.

Et forældreløst værk defineres i § 75 f som et værk eller en lydoptagelse, hvor ingen af rettighedshaverne til værket eller lydoptagelsen er identificeret eller hvor ingen af rettighedshaverne er lokaliseret, på trods af at der er foretaget og registreret en omhyggelig søgning efter rettighedshaverne i overensstemmelse med kravet i § 75 j. Registrering af de forældreløse værker skal ske i en database, der drives af Den Europæiske Unions Kontor for Intellectuel Ejendomsret. Bekendtgørelse nr. 1146 af 25. oktober 2014 om den omhyggelige søgning for og registrering af forældreløse værker indeholder nærmere regler om indholdet af den omhyggelige søgning og registrering af oplysningerne.

Det følger af lovforarbejderne, at den ordning, som blev indført i kapitlet, er et alternativ til aftalelicenssystemet i ophavsretslovens §§ 50 – 52, og at aftalelicenssystemet formentlig vil være den foretrukne løsning mht. brug af forældreløse værker, der ikke har grænseoverskridende karakter.

---

⁵ Folketingssamling 2004-05 (1. samling), tillæg a, s. 2246f.

Regler om ophavsrettens territoriale anvendelsesområde er fastsat i ophavsretslovens §§ 85 og 86, som fastsætter den klare hovedregel om, at det kun er værker mv. med tilknytning til EØS - dvs. EU-landene samt Norge, Island og Lichtenstein - som omfattes umiddelbart af den danske ophavsretslov. I ophavsretslovens § 88 er fastsat en hjemmel til at udvide beskyttelsen i andre lande. Denne hjemmel er udnyttet i bekendtgørelse nr. 218 af 9. marts 2010 om anvendelsen af ophavsretsloven i forhold til andre lande (udlandsbekendtgørelsen).

2.4.2. DSM-direktivets artikel 8-11

Med DSM-direktivets artikel 8-11 indføres særregler om brug af værker (og andre frembringelser), der ikke længere forhandles, og som er en permanent del af en kulturarvsinstitutionens samling. Dette med henblik på at sikre, at kulturarvsinstitutioner (f.eks. arkiver og museer) kan gøre brug af værkerne (f.eks. bøger og film). Hensynet med bestemmelserne er at lette adgangen for kulturarvsinstitutioner, da det ofte kan være vanskeligt at indhente den forudgående tilladelse hos de enkelte rettighedshavere. Dette grundet værkernes alder, deres begrænsede kommercielle værdi eller den omstændighed, at de aldrig har været tiltænkt kommerciel brug eller aldrig har været kommercielt udnyttet, jf. betragtning 30 i DSM-direktivet.

Reglerne gælder for kulturarvsinstitutioner. En kulturarvsinstitution defineres i DSM-direktivets artikel 2 som et offentligt tilgængeligt, bibliotek eller museum, et arkiv eller en film- eller lydarsinstitution.

Som eksempler på værker, der ikke længere forhandles, nævnes i betragtning 37 blandt andet plakater, foldere, tidsskrifter og audiovisuelle amatørværker samt ikke-offentliggjorte værker med forbehold for retlige begrænsninger, f.eks. nationale regler om ideelle rettigheder. Et værk betragtes ikke som at være udgået af handelen, når det er tilgængeligt i en af sine forskellige udgaver, såsom efterfølgende udgaver af litterære værker og omklippede udgaver af filmiske værker. Tilsvarende, hvis et værk er tilgængeligt i en af sine forskellige manifestationer, såsom digitale og trykte formater af det samme værk, bør værket ikke anses for at være udgået af handelen. Omvendt bør den kommercielle tilgængelighed af bearbejdnings, herunder andre sprogudgaver eller audiovisuelle bearbejdnings af et litterært værk, ikke udelukke, at et værk betragtes for ikke længere at forhandles på et bestemt sprog.

I betragtning 29 anføres det, at værker betragtes som en permanent del af en kulturarvsinstitutionens samling, når kopier af sådanne værker eller andre frembringelser ejes eller permanent opbevares af den pågældende institution f.eks. som følge af en overdragelse af ejendomsret eller en licensaftale, afleveringspligt eller permanente opbevaringsordninger.

2.4.2.1. DSM-direktivets artikel 8

Med DSM-direktivets artikel 8 indføres forskellige adgange for kulturarvsinstitutioner til at bruge værker, der ikke længere forhandles.

Artikel 8, stk. 1, gør det først og fremmest muligt for kulturarvsinstitutioner at indgå licensaftaler med kollektive forvaltningsorganisationer om værker, der ikke længere forhandles, og som er en permanent del af institutionens samling. Formålene med brugen skal være ikkekommerciel og kan vedrøre reproduktion, distribution, overføring til almenheden eller tilrådighedsstillelse for almenheden. Adgangen gælder, uanset om rettighedshaverne, som er omfattet af licensen, har givet forvaltningsorganisationen forudgående tilladelse til at forvalte deres rettigheder. Det følger endvidere af artikel 8, stk. 1, litra a, at den kollektive forvaltningsorganisation, som indgår aftalerne med

kulturarvsinstitutionerne, skal være repræsentativ inden for licensens område. Organisationen skal være repræsentativ for den medlemsstat, hvor kulturarvsinstitutionen er etableret, jf. artikel 8, stk. 6. Alle rettighedshavere skal endvidere garanteres ligebehandling, hvad angår betingelserne for licensen, jf. artikel 8, stk. 1, litra b.

Betragtning 33 oplyser, at medlemslandene har en vis fleksibilitet ved valget af licensordning, samt hvilke krav den kollektive forvaltningsorganisation skal opfylde for at være tilstrækkeligt repræsentativ. Det er dog en betingelse, at det skal være påkrævet for organisationen at have et betydeligt antal rettighedshavere inden for det pågældende område som medlemmer. Ifølge betragtning 33 bør medlemslandene endvidere frit kunne fastsætte regler for de tilfælde, hvor mere end én kollektiv forvaltningsorganisation er repræsentativ for de pågældende værker, således at der eksempelvis kræves udstedelse af fælles licenser eller indgåelse af en aftale mellem de relevante organisationer.

Hvor artikel 8, stk. 1, indeholder en licensadgang, indeholder artikel 8, stk. 2, en undtagelsesmulighed, hvor kulturarvsinstitutioner kan stille værker, der ikke længere forhandles, og som er en permanent del af den pågældende institutions samling, til rådighed for ikkekommercielle formål. I medfør af artikel 8, stk. 3, gælder undtagelsen de typer af værker, for hvilke der ikke findes en repræsentativ kollektiv forvaltningsorganisation, jf. artikel 8, stk. 1, litra a.

Artikel 8, stk. 2, gælder således alene, når der ikke er en adgang til en licensbaseret løsning. Ifølge betragtning 32 bør manglende enighed om licensbetingelser ikke fortolkes som manglende adgang til licensløsninger.

Undtagelsen i artikel 8, stk. 2, gælder for de i artikel 5, litra a), b), d) og e), og artikel 7, stk. 1, i direktiv 96/9/EF (databasedirektivet) nævnte rettigheder. Disse rettigheder er gennemført i ophavsretslovens §§ 1, 2 og 71 og omfatter retten til eksemplarfremsstilling og tilgængeliggørelse for almenheden af en database, såfremt denne beskyttes efter de ophavsretlige regler.

Artikel 8, stk. 2, gælder endvidere for de rettigheder, som er fastsat i artikel 2 og 3 i direktiv 2001/29/EF (Infosoc-direktivet). Disse rettigheder er gennemført i ophavsretslovens §§ 2, 65, 66, 67, og 69 og omfatter eneretten for ophavsmænd, udøvende kunstnere, lyd- og billedproducenter og radio og fjernsynsforetagender til at tillade eller forbyde eksemplarfremsstilling for værker og retten til overføring af værker til almenheden.

Undtagelsen i artikel 8, stk. 2, gælder i øvrigt for de rettigheder, som er fastsat i artikel 4, stk. 1, i direktiv 2009/24/EF (beskyttelse af edb-programmer). Disse rettigheder er gennemført i ophavsretslovens § 1, stk. 3, og § 2 og omfatter eneretten til eksemplarfremsstilling og tilgængeliggørelse for almenheden af edb-programmer.

Det følger endelig af artikel 8, stk. 2, at undtagelsen gælder for de rettigheder, som er fastsat i artikel 15, stk. 1, i DSM-direktivet. Disse rettigheder er gennemført i ophavsretslovens § 69 a og omfatter retten for udgivere af pressepublikationer til eksemplarfremsstilling og overføring til almenheden af pressepublikationer.

Ifølge artikel 8, stk. 2, er brugen betinget af, at navnet på ophavsmanden eller enhver anden identificerbar rettighedshaver er anført, medmindre dette viser sig umuligt, jf. artikel 8, stk. 2, litra a, og at værkerne stilles til rådighed på ikkekommercielle websteder, jf. artikel 8, stk. 2, litra b.

Artikel 8, stk. 4, indeholder en mulighed for rettighedshavere til at udelukke deres værker fra licensordningen i stk. 1, eller undtagelsen i stk. 2. Dette enten generelt eller i særlige tilfælde, herunder efter indgåelsen af en licensaftale eller efter påbegyndelsen af den pågældende anvendelse. Retten for rettighedshaverne skal være let og effektiv og gælder til enhver tid.

Betragtning 35 i DSM-direktivet understreger vigtigheden af, at når anvendelsen finder sted i henhold til en kollektiv licens, skal den kollektive forvaltningsorganisation, når den er underrettet, ophøre med licensudstedelsen. En udelukkelse bør dog ikke berøre rettighedshavernes krav på betaling af vederlag for den faktiske anvendelse af værket i henhold til licensen.

I artikel 8, stk. 5, defineres et værk som ikke længere at være i handelen, når det i god tro kan formodes, at hele værket eller frembringelsen ikke er til rådighed for almenheden via normale handelskanaler. Der skal være gjort en rimelig indsats for at bedømme, om værket eller frembringelsen er til rådighed for almenheden.

Det fremgår af betragtning 38 i DSM-direktivet, at der ved vurderingen efter stk. 5 bør tages hensyn til værkets karakteristika. Den rimelige indsats skal efter betragtningen ikke involvere en gentagen handling over tid, men bør tage hensyn til enhver form for let tilgængelig dokumentation for kommende tilgængelighed af værkerne inden for de sædvanlige handelskanaler. En særskilt bedømmelse for hvert værk bør kun påkræves, når det anses for at være rimeligt i lyset af den foreliggende, relevante information, sandsynligheden for kommerciel tilgængelighed og de forventede transaktionsomkostninger. Endvidere bør verifikation af tilgængelighed af et værk eller anden frembringelse normalt finde sted i den medlemsstat, hvor kulturarvsinstitutionen er etableret, medmindre grænseoverskridende verifikation kan anses for rimelig. Dette eksempelvis når der er let tilgængelig information om, at et litterært værk først blev udgivet i en bestemt sprogudgave i en anden medlemsstat.

Betragtning 38 præciserer endvidere, at i mange tilfælde kan spørgsmålet om, hvorvidt et sæt af værker ikke længere forhandles, afgøres ved hjælp af en forholdsmæssig mekanisme såsom stikprøvetagning. Det forhold, at et værk eller anden frembringelse er begrænset tilgængelig(t), såsom i genbrugsbutikker, eller at der er en teoretisk mulighed for, at en licens til et værk eller en anden frembringelse kunne opnås, bør ikke betragtes som tilrådighedsstillelse for almenheden i de sædvanlige handelskanaler.

Artikel 8, stk. 5, giver endvidere medlemslandene mulighed for at fastsætte specifikke krav til brugen efter stk. 1 og 2, såsom en skæringsdato. Kravene må dog ikke gå videre, end hvad der er nødvendigt og rimeligt og må ikke være til hindring for at kunne fastslå at et helt sæt af værker ikke længere forhandles, når det er rimeligt at formode, at alle værker ikke længere forhandles.

Ifølge betragtning 37 kan det – med henblik på at afspejle de særlige karakteristika ved forskellige typer af værker for så vidt angår deres udgivelses- og distributionsmåde – være nødvendigt at opstille krav om et forløbet tidsrum, siden værket eller den anden frembringelse blev bragt i handelen første gang.

Artikel 8, stk. 7, undtager visse anvendelser af sæt af værker med tilknytning til tredjelande. Ifølge bestemmelsen er der tale om tilfælde hvor det – hvis det på grundlag af den rimelige indsats, der er foretaget efter stk. 5 – kan konstateres, at de pågældende sæt overvejende består af værker a) som ikke er filmværker eller audiovisuelle værker, og som først blev udgivet eller, hvis de ikke er udgivet, først blev udsendt i et tredjeland eller b) filmværker eller audiovisuelle værker, hvis producenter har deres hovedsæde eller

opholdssted i et tredjeland, eller c) tredjelandsstatsborgeres værker, når ingen medlemsstat eller intet tredjeland har kunnet fastlægges med en rimelig indsats i henhold til litra a) og b).

Det følger af betragtning 39, at vurderingen efter artikel 8, stk. 7, kan baseres på den dokumentation, der er tilgængelig, efter at have gjort en rimelig indsats for at bedømme, om værkerne ikke længere forhandles, uden at der er behov for at søge yderligere dokumentation. En bedømmelse af oprindelsen af hvert enkelt værk eller hver enkelt anden frembringelse, der ikke længere forhandles, bør kun være påkrævet i det omfang, en sådan også er påkrævet i forbindelse med den rimelige indsats for at bedømme, om de er kommercielt til rådighed.

Artikel 8, stk. 7, præciserer endvidere, at uanset første afsnit finder artikel 8 anvendelse, hvor den kollektive forvaltningsorganisation er tilstrækkeligt repræsentativ, jf. artikel 8, stk. 1, litra a) for rettighedshavere i det relevante tredjeland.

2.4.2.2. DSM-direktivets artikel 9

DSM-direktivets artikel 9 medfører i hovedtræk, at artikel 8 har grænseoverskridende virkning.

Det fremgår således af artikel 9, stk. 1, at medlemsstaterne sikrer, at licenser udstedt i overensstemmelse med artikel 8 kan give kulturarvsinstitutioner mulighed for at anvende værker, der ikke længere forhandles, i enhver medlemsstat.

Af artikel 9, stk. 2, fremgår, at anvendelsen af værker i henhold til undtagelsen eller indskrænkningen, som fastsat i artikel 8, stk. 2, anses for kun at finde sted i den medlemsstat, hvor den kulturarvsinstitution, der foretager denne anvendelse, er etableret.

Det følger af betragtning 40, at kulturarvsinstitutioner og kollektive forvaltningsorganisationer frit bør kunne indgå aftale om licensernes geografiske anvendelsesområde, herunder muligheden for at dække alle medlemsstater, samt om licensafgiften og de tilladte anvendelser. Anvendelser, der er omfattet af sådanne licenser, bør ikke have økonomisk vinding for øje, herunder når kopier distribueres af kulturarvsinstitutionen, f.eks. for at reklamere for en udstilling.

Eftersom digitalisering af kulturarvsinstitutioners samlinger kan indebære betydelige investeringer, bør alle former for licenser efter ordningen samtidig ikke forhindre kulturarvsinstitutionerne i at dække deres omkostninger til licensen og digitaliseringen og formidlingen af værkerne, der er omfattet af licensen.

2.4.2.3. DSM-direktivets artikel 10

Artikel 10 indeholder en bestemmelse om, at informationen om brug efter artikel 8 skal gøres tilgængelig på en offentlig central online portal.

Det fremgår af artikel 10, stk. 1, at medlemsstaterne sikrer, at en række oplysninger fra kulturarvsinstitutioner, kollektive forvaltningsorganisationer eller relevante offentlige myndigheder, skal gøres tilgængelige på en permanent, let og effektiv måde med henblik på at sikre identifikation af værker, som anvendes efter licensordningen i artikel 8, stk. 1, eller undtagelsen i artikel 8, stk. 2. Der skal gives oplysninger om værkerne mv. og forbudsmuligheden for rettighedshaverne efter artikel 8, stk. 4. Når det er relevant, og når oplysningerne er til rådighed, skal der endvidere gives oplysninger om parterne i licensen, de dækkede områder og anvendelserne. Oplysningerne skal gøres let og effektivt tilgængelige på en offentlig central onlineportal fra mindst seks måneder før værkerne

mv. distribueres, overføres til almenheden eller stilles til rådighed for almenheden i overensstemmelse med licensen eller i overensstemmelse med undtagelsen eller indskrænkningen. Portalen oprettes og forvaltes af Den Europæiske Unions Kontor for Intellectuel Ejendomsret (EUIPO) i overensstemmelse med forordning (EU) nr. 386/2012⁶.

Af betragtning 41 fremgår, at offentliggørelse på en passende måde bør ske såvel før som under anvendelsen afhængig af det konkrete tilfælde. Offentliggørelsen er af særlig vigtighed, når der er tale om grænseoverskridende anvendelse.

Artikel 10, stk. 2, indeholder en regel om, at medlemsstaterne sørger for, at der, hvis det er nødvendigt for den generelle bevidsthed hos rettighedshaverne, træffes yderligere passende bekendtgørelsesforanstaltninger vedrørende kollektive forvaltningsorganisationers muligheder efter artikel 8, stk. 2 og 3, samt rettighedshavernes forbudsmuligheder efter artikel 8, stk. 4. Offentliggørelsesforanstaltninger træffes i den medlemsstat, hvor der ansøges om licens, jf. artikel 8, stk. 1, eller, for anvendelser i henhold til undtagelsen eller indskrænkningen, der er fastsat i artikel 8, stk. 2, i den medlemsstat, hvor kulturarvsinstitutionen er etableret. Hvis der er dokumentation, såsom værkernes oprindelse, som indikerer, at rettighedshavernes bevidsthed kan øges mere effektivt i andre medlemsstater eller tredjelande, skal sådanne bekendtgørelsesforanstaltninger også omfatte disse medlemsstater og tredjelande.

Det fremgår endvidere af betragtning 41, at de yderligere bekendtgørelsesforanstaltninger f.eks. kan være brug af yderligere kommunikationskanaler for at nå ud til et bredere publikum. Nødvendigheden, karakteren og det geografiske omfang af de yderligere bekendtgørelsesforanstaltninger, bør afhænge af kendetegnene ved de relevante værker eller andet materiale, der ikke længere forhandles, licensbetingelserne eller den type anvendelse, der er omfattet af undtagelsen eller indskrænkningen, og gældende praksis i medlemsstaterne. Bekendtgørelsesforanstaltninger bør være effektive, uden at der er behov for at informere hver enkelt rettighedshaver.

2.4.2.4. DSM-direktivets artikel 11

Artikel 11 indeholder en bestemmelse som tilskynder til dialog mellem de organisationer, der er omfattet af artikel 8, dvs. rettighedshavere, kollektive forvaltningsorganisationer og kulturarvsinstitutioner.

Det fremgår af artikel 11, stk. 1, at medlemsstaterne konsulterer rettighedshavere, kollektive forvaltningsorganisationer og kulturarvsinstitutioner inden for hver sektor, inden der fastsættes specifikke krav i henhold til artikel 8, stk. 5. Medlemslandene skal endvidere tilskynde til regelmæssig dialog mellem de organisationer, der er repræsentative for brugere og rettighedshavere, herunder kollektive forvaltningsorganisationer, samt andre eventuelle interessentorganisationer på et sektorspecifikt grundlag for at fremme relevansen og anvendeligheden af den licensordning, som er fastsat i artikel 8, stk. 1, og for at sikre, at de garantier for rettighedshavere, der omhandles i DSM-direktivets Afsnit III, kapitel 1, er effektive.

---

⁶ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) Nr. 386/2012 om bemyndigelse af Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) til at varetage opgaver i forbindelse med håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder, herunder samling af repræsentanter for den offentlige og den private sektor i Det Europæiske Observationscenter for Krænkelser af Intellektuelle Ejendomsrettigheder.

Hensynene bag artikel 11 fremgår af betragtning 42 og er nærmere bestemt at sikre, at licensordningerne er relevante og fungerer korrekt, at rettighedshaverne er tilstrækkeligt beskyttet, at licenserne offentliggøres korrekt, og at der er retssikkerhed med hensyn til de kollektive forvaltningsorganisationers repræsentativitet og kategoriseringen af værker.

2.4.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold

Med DSM-direktivets artikel 8-11 lettes adgangen for kulturarvsinstitutioner til at bruge værker (f.eks. bøger og film), som ikke længere forhandles. Dette har hidtil været udfordret af, at værkernes karakter, alder og det faktum, at de kun udnyttes kommercielt i et begrænset omfang, medfører, at det ofte kan være udfordrende at få indhentet en tilladelse til brugen fra rettighedshaverne.

DSM-direktivets artikel 8-11 foreslås gennemført i tilknytning til de allerede gældende regler i ophavsretslovens § 16 – 16 b om arkiver, biblioteker og museers adgange til at bruge værker, hvis formål i hovedtræk har et sammenfald med området for artikel 8-11. Artikel 8-11 foreslås konkret gennemført ved forslaget til §§ 16 c-16 f til ophavsretsloven.

Institutionerne, der er omfattet af ophavsretslovens §§ 16 -16 b svarer ikke helt entydigt til den definition på kulturarvsinstitutioner, der fremgår af DSM-direktivet. I ophavsretslovens §§ 16-16 b er der tale om offentlige arkiver, offentlige biblioteker og andre biblioteker, der helt eller delvis finansieres af det offentlige, samt statslige museer og museer, der er godkendt efter museumsloven. DSM-direktivets regler gælder for biblioteker og museer, som er tilgængelige for almenheden, arkiver samt film- og lydarsinstitutioner, jf. direktivets artikel 2, nr. 3.

Af hensyn til at artikel 8-11 vedrører grænseoverskridende brug af værker, og for at mindske fortolkningstvivl mellem den danske lovtekst og EU-direktiverne, foreslås det, at det i forslagene til §§ 16 c-16 f uddybes, hvilke kulturarvsinstitutioner som omfattes. Dette på en måde, hvorpå ordlyden af de omfattede institutioner flugter med definitionen på kulturarvsinstitutioner i DSM-direktivets artikel 2, nr. 3.

Efter forslaget § 16 e, stk. 1, anses et værk ikke længere som forhandlet efter denne lov, når det i god tro kan formodes, at hele værket ikke er til rådighed for almenheden via normale handelskanaler, efter der er gjort en rimelig indsats for at bedømme, om det/den er til rådighed for almenheden. Forslaget til § 16 e gennemfører DSM-direktivets artikel 8, stk. 5.

Ophavsretsloven er i dag er bygget op på en måde, som giver gode rammer for aftalelicensordninger, herunder specifikke aftalelicensbestemmelser i lovgivningen. Systemet er knyttet op om en generel regel om aftalelicenser i ophavsretslovens § 50, stk. 1, som der henvises til i de enkelte, specifikke aftalelicensbestemmelser i ophavsretsloven.

På baggrund heraf foreslås det, at forslaget til aftalelicensbestemmelsen i § 16 indpasses i det eksisterende aftalelicenssystem i ophavsretsloven.

Den foreslåede § 16 c oplister således ikke artikel 8's betingelser til aftalelicensordningen, men henviser i stedet til den generelle bestemmelse i § 50 på lige fod med de øvrige specifikke aftalelicensbestemmelser.

Artikel 8 stiller krav om repræsentativitet. Dette krav følger af artikel 12, som vedrører kollektive licenser med en udvidet virkning – dvs. aftalelicens. Artikel 12 foreslås

gennemført ved ændring til ophavsretslovens § 50. Kravet om repræsentativitet i forbindelse med aftalelicens er nærmere behandlet i bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 14. Artikel 8 stiller endvidere krav om, at ligebehandling garanteres for alle rettighedshavere i forhold til licensvilkårene, dvs. såvel medlemmer som udeforstående rettighedshavere. Der stilles i artikel 8 i øvrigt krav om, at rettighedshaveren skal have mulighed for at nedlægge forbud mod udnyttelsen. Disse krav er nærmere behandlet i lovforslagets § 16 f, stk. 1, pkt. c) vedrørende aftalelicens. Det er således de samme krav, som angivet i den foreslåede § 50, som finder anvendelse på bestemmelsen, som gennemfører artikel 8.

Kulturministeriet finder det mest rimeligt at anvende samme krav til repræsentativitet, ligebehandling og mulighed for at nedlægge forbud, som i øvrigt er indeholdt i loven og i dette lovforslag.

Forslaget til § 16 c, stk. 1, er betinget af, at anvendelsen ikke sker i erhvervsøjemed, da det er et krav efter DSM-direktivets artikel 8, stk. 1, at licensaftalerne skal have ikkekommercielle formål.

DSM-direktivets artikel 9, stk. 1, stiller krav om, at medlemsstaterne skal sikre, at licenserne kan give kulturarvsinstitutionerne mulighed for at anvende værker i hele EU. Det står medlemsstaterne frit for at bestemme licensernes territoriale rækkevide, så længe muligheden omfatter alle medlemsstater, jf. betragtning 40.

Det er ikke muligt at regulere i dansk lovgivning, hvad der skal være tilladt i andre lande. Kulturministeriet foreslår, at kravet i stedet efterlevs ved fastlæggelsen af et oprindelseslandsprincip. Et oprindelsesprincip vil indebære, at en anvendelse af et værk udelukkende skal anses for at finde sted i Danmark, hvis kulturarvsinstitutionen er etableret i Danmark, uanset i hvilken medlemsstat værket er tilgængeligt, jf. forslaget til § 16 c, stk. 2. Herved muliggøres, at licenser kan give kulturarvsinstitutioner mulighed for at anvende værker eller andre frembringelser, der ikke længere forhandles, i enhver medlemsstat i overensstemmelse med artikel 9, stk. 1. Et sådant oprindelsesprincip gælder tilsvarende for undtagelsen til brug af værker, der ikke længere forhandles, jf. artikel 9, stk. 2, og den foreslåede § 16 d, stk. 2, samt reglerne om anvendelse af værker mv. til undervisningsbrug, jf. artikel 5, stk. 3, og forslagene til § 13, stk. 4, og § 13 a, stk. 3.

I forslaget til § 16 e, stk. 2, undtages visse anvendelser af værker med tilknytning til andre lande i overensstemmelse med den bagvedliggende bestemmelse i DSM-direktivets artikel 8, stk. 7.

Den foreslåede § 16 d gennemfører DSM-direktivets artikel 8, stk. 2 og 3 om, at der skal indføres en undtagelse til ophavsretten i de situationer, hvor der ikke findes en kollektiv forvaltningsorganisation, som opfylder kravene til repræsentativitet. Hvorvidt en kollektiv forvaltningsorganisation opfylder kravene til repræsentativitet kan ændre sig over tid, og Kulturministeriet finder derfor ikke, at den foreslåede bestemmelse bør afgrænses til specielle værkstyper.

I forhold til aftalelicensen, som omfatter alle former for tilgængeliggørelse, giver undtagelsen alene mulighed for eksemplarfremstilling og overføring (tilgængeliggørelse på internettet).

Det er en forudsætning for anvendelse af undtagelsen, at navnet på ophavsmanden eller enhver anden identificerbar rettighedshaver er anført, medmindre dette viser sig umuligt, jf. artikel 8, stk. 2, litra a. Dette krav går ud over de gældende regler om kreditering i ophavsretsloven, der alene vedrører krav til kreditering af ophavsmanden og kilden (fx

navnet på avisen, der har publiceret værket) i det omfang god skik kræver det, jf. ophavsretslovens § 3, stk. 1 og § 11, stk. 2.

Artikel 8, stk. 4, stiller endvidere krav om, at rettighedshaveren skal have mulighed for at nedlægge forbud mod anvendelse efter undtagelsen. Kulturministeriet finder, at der bør være samme krav til at nedlægge forbud i henhold til undtagelsen, som der gælder til aftalelicensen og forslaget til § 16 c, stk. 1.

I artikel 9, stk. 2, stilles et krav om, at undtagelsen til værker, der ikke længere forhandles, skal have grænseoverskridende anvendelse. Dette i form af et oprindelseslandsprincip. Kravet svarer til det tilsvarende for undervisningsbrug, jf. artikel 5, stk. 3, og forslaget til § 13, stk. 4, og § 13 a, stk. 3. Kravet svarer i øvrig til forslaget til § 16 c, stk. 2 (aftalelicensbestemmelsen til værker, der ikke længere forhandles), som gennemfører artikel 9, stk. 1.

Artikel 8, stk. 5, indeholder en mulighed for, at medlemsstaterne kan fastsætte specifikke krav såsom en skæringsdato for at fastslå, hvorvidt der kan udstedes licenser, eller anvendelsen kan ske efter undtagelsen. Kulturministeriets forslag til § 16 e, stk. 4, indeholder på baggrund heraf en bemyndigelsesbestemmelse, som giver kulturministeren mulighed for at fastsætte nærmere regler herom i en bekendtgørelse. Dette blandt andet af hensyn til, at en række af Kulturministeriets interessenter har givet udtryk for, at eventuelle skæringsdatoer med fordel kan fastsættes på værksniveau. Kulturministeriet vurderer, at en sådan regulering egner sig bedst i en bekendtgørelse efter dialog herom mellem de organisationer, der er omfattet af artikel 8, dvs. repræsentanter for brugere og rettighedshavere i overensstemmelse med betingelsen i DSM-direktivets artikel 11.

Forslaget til § 16 f fastsætter de bekendtgørelsesforanstaltninger, som påkræves efter direktivets artikel 10. Ud over betingelserne oplyst i artikel 10, stk. 1, foreslås det i § 16 f, stk. 1, litra d, at der også skal gives øvrige oplysninger, der er påkrævet i henhold til registreringsprocessen. Dette af hensyn til at sikre den administrative proces med indtastning af oplysningerne.

Bekendtgørelsesforanstaltningerne skal i medfør af forslaget til § 16 f, stk. 1, gøres tilgængelige på en portal udbudt af Den Europæiske Unions Kontor for Intellectuel Ejendomsret (EUIPO)⁷. Portalen er et let tilgængeligt, enkelt og ubureaukratisk værktøj til at samle og fremsøge information om værker, der ikke længere forhandles. Med portalen sikres endvidere, at oplysninger, der skal gives i henhold til bekendtgørelsesforanstaltninger, samles på en fælles platform for medlemslandene, hvilket sikrer en ensartethed landene imellem.

Kulturarvsinstitutionen og forvaltningsorganisationen vil efter tilmelding som bruger på portalen have mulighed for selv at indtaste oplysningerne i portalen. Parterne kan frit vælge, hvem der i praksis forestår offentliggørelsen af oplysningerne.

Portalen har i sig selv ingen retsskabende effekt. Det forhold, at et værk er registreret i databasen, er ikke nødvendigvis ensbetydende med, at der rent faktisk er tale om et værk, der ikke længere forhandles, og at kravene i forslaget til § 16 f, er fuldt opfyldt. Portalens formål er af informationsmæssig karakter. Det er parten (kulturarvsinstitutionen eller den kollektive forvaltningsorganisation), der er ansvarlig for, at oplysningerne, der er påkrævede efter lovforslaget, er korrekte og dækkende.

---

⁷ <https://euipo.europa.eu/out-of-commerce/>

Direktivet indeholder i artikel 10, stk. 1, også en valgmulighed om, at der kan indføres en ordning, hvor relevante offentlige myndigheder kan indgå i opgaven med bekendtgørelsesforanstaltningerne. Dette kan efter Kulturministeriets vurdering eventuelt ske ved, at de påkrævede oplysninger først videregives fra kulturarvsinstitutioner til den nationale myndighed, som herefter forestår offentliggørelsen af oplysningerne til EUIPO's portal. Dette er dog ikke et krav efter direktivet, og Kulturministeriet finder, at en sådan ordning ikke er nødvendig, hvorefter valgmuligheden ikke udnyttes i forslaget.

Direktivet indeholder endvidere en valgmulighed i artikel 10, stk. 2, hvorefter der kan fastsættes yderligere bekendtgørelsesforanstaltninger, hvis det er nødvendigt for at øge den generelle bevidsthed for rettighedshaverne. Direktivets bestemmelser om de oplysninger, der skal offentliggøres, er i og for sig generelle, men samtidig tilstrækkelig detaljerede, at muligheden for at foretage yderligere præciseringer i national ret ud over, hvad der står i direktivet, er begrænset. På nuværende tidspunkt finder Kulturministeriet derfor, at det ikke er nødvendigt at fastsætte yderligere bekendtgørelsesforanstaltninger, hvorefter forslaget ikke indeholder sådanne konkrete yderligere foranstaltninger. Af hensyn til at fremtidssikre området, foreslår Kulturministeriet imidlertid, at der i den foreslåede § 16 f, stk. 2, fastsættes en bemyndigelsesbestemmelse, hvorefter kulturministeren i en bekendtgørelse kan fastsætte nærmere regler om yderligere oplysninger, der skal meddeles i henhold til brugen. Det er Kulturministeriets vurdering, at det vil være mest hensigtsmæssigt, hvis nærmere bestemmelser om disse oplysninger fremgår af en bekendtgørelse, efter der er indgået en dialog herom med de relevante organisationer og institutioner.

2.5. Kollektive licenser med udvidet virkning

2.5.1. Gældende ret

Ophavsretsloven indeholder en række bestemmelser om aftalelicens for specifikke værksudnyttelser. Disse er oplyst i lovens § 50, stk. 1, og omfatter §§ 13 og 14 og 16 b, § 17, stk. 3 og §§ 24, a, 30, 30 a og 35. § 50, stk. 1, præciserer, at aftalelicensvirkning kan påberåbes af brugere, som har indgået en aftale om den pågældende værksudnyttelse med en organisation, som omfatter en væsentlig del af ophavsmændene til en bestemt art af værker, der anvendes i Danmark.

Ophavsretslovens § 50, stk. 2, indeholder en generel regel om aftalelicens, som skal ses som supplement til de specifikke aftalelicensbestemmelser, og som finder anvendelse på andre udnyttelsesområder. I modsætning til de specifikke aftalelicenser, der er knyttet til bestemte udnyttelsesområder, kan enhver form for kollektiv aftale tillægges aftalelicensvirkning efter § 50, stk. 2. På samme måde som ved aftalelicenser efter § 50, stk. 1, gælder der efter stk. 2, et krav om repræsentativitet. Denne bestemmelse fastlægger endvidere, at ophavsmanden kan nedlægge forbud over for enten brugeren eller den aftalesluttende organisation om brug af værket efter § 50, stk. 2. Konsekvensen af forbudsnedlæggelse er, at de pågældende ophavsmænds værker ikke må udnyttes i henhold til den aftalelicensudløsende aftale.

Ophavsretslovens § 50, stk. 3, fastlægger selve aftalelicensvirkningen, som er, at aftalelicensen giver brugeren ret til at udnytte andre værker af samme art, selv om ophavsmændene til disse værker ikke repræsenteres af organisationen. Aftalelicensen giver brugeren ret til at benytte de ikke repræsenterede ophavsmænds værker på den måde og på de vilkår, som følger af aftalen. Aftalelicensen er begrundet i et behov for klarering af brug af store mængder beskyttet indhold, som det ikke er muligt at klarere på individuel basis. Aftalelicenskonstruktionen muliggør, at alle involverede rettigheder

klareres kollektivt via en rettighedshaverorganisation, der repræsenterer en væsentlig del af ophavsmændene til de værker, der anvendes.

Rettighedshaverorganisationer, som indgår aftaler med aftalelicensvirkning, skal godkendes af Kulturministeriet. Kulturministeriet kan beslutte, at en godkendt organisation skal være en fællesorganisation, som omfatter flere organisationer, der opfylder kravene i § 50. Dette fremgår af ophavsretslovens § 50, stk. 4.

Efter ophavsretslovens § 50, stk. 5, kan Kulturministeriet fastsætte nærmere regler om sagsbehandlingen i forbindelse med godkendelsen af rettighedsorganisationerne. Denne bestemmelse gennemfører artikel 13 i direktiv 2006/123/EF (servicedirektivet).

Bekendtgørelse nr. 197 af 05/02/2015 om sagsbehandlingsregler ved godkendelse af forvaltningsorganisationer efter ophavsretsloven indeholder de gældende sagsbehandlingsregler.

Lov om kollektiv forvaltning af ophavsret finder anvendelse på alle kollektive forvaltningsorganisationer, jf. § 1 i lov nr. 321 af 5. april 2016 om kollektiv forvaltning af ophavsret. § 2 i lov om kollektiv forvaltning af ophavsret indeholder definitionen af kollektive forvaltningsorganisationer. En rettighedshaverorganisation, som indgår aftaler med aftalelicensvirkning, vil være omfattet af lov om kollektiv forvaltning af ophavsret og dennes regler, som yder beskyttelse af de interesser, som medlemmer af kollektive forvaltningsorganisationer, rettighedshavere og tredjeparter har. Lov om kollektiv forvaltning af ophavsret gennemfører Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/26/EU om kollektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder samt multiterritoriale licenser for rettigheder til musikværker med henblik på onlineanvendelse i det indre marked.

2.5.2. DSM-direktivets artikel 12

DSM-direktivets artikel 12, stk. 1, giver mulighed for, at medlemsstaterne kan give licensaftaler indgået af en kollektiv forvaltningsorganisation virkning også for udeforstående rettighedshavere og dermed aftalelicensvirkning. Aftalelicensvirkningen forudsætter, at aftalen indgås af en organisation, der er underlagt de nationale regler, som gennemfører direktiv 2014/26/EU (om kollektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder samt multiterritoriale licenser for rettigheder til musikværker med henblik på onlineanvendelse i det indre marked), og at aftalen indgås i overensstemmelse med organisationens mandater fra rettighedshaverne. Endelig skal en sådan ordning indeholde garantier for rettighedshaverne, som beskrevet artikel 12, stk. 3.

Artikel 12, stk. 2, angiver, at de kollektive licenser med udvidet virkning kun kan benyttes inden for veldefinerede anvendelsesområder, hvor indgåelse af individuelle aftaler typisk vil være så byrdefuldt og upraktisk, at der ikke ville blive indgået individuelle aftaler, således at ordningen beskytter rettighedshavernes legitime interesser. Dette uddybes i betragtning 45, som angiver, at ordningen kan finde anvendelse, når transaktionsomkostningerne, ved clearing af individuelle rettigheder for hver enkelt berørt rettighedshaver, er prohibitivt høje henset til karakteren af visse anvendelser kombineret med det store antal af værker eller frembringelser.

Af artikel 12, stk. 3 fremgår det, at aftalelicensordningen forudsætter følgende garantier for rettighedshaverne:

- a) at den kollektive forvaltningsorganisation er tilstrækkelig repræsentativ for rettighedshavere i den relevante kategori af rettigheder,
- b) at alle rettighedshavere er garanteret ligebehandling,

c) at udeforstående rettighedshavere på et hvilket som helst tidspunkt let og effektivt kan udelukke deres fra den pågældende aftale,
d) at der træffes passende bekendtgørelsesforanstaltninger i rimelig god tid, inden brug af de pågældende rettigheder, om den kollektive aftalen med udvidet virkning efter artikel 12, og om de muligheder, der er for ikke at være omfattet af aftalen, jf. litra c).
Bekendtgørelsesforanstaltningerne skal være effektive, uden at der er behov for at informere hver enkelt rettighedshaver.

Artikel 12, stk. 4, angiver, at bestemmelsen ikke berører anvendelsen af kollektive licensordninger med udvidet virkning i overensstemmelse med andre bestemmelser i EU-retten og heller ikke obligatorisk kollektiv forvaltning. Endelige angives det, at artikel 7 om rettigheder for rettighedshavere, som ikke er medlemmer af en kollektiv forvaltningsorganisation i direktiv 2014/26/EU om kollektiv forvaltning af ophavsret finder anvendelse på licensordningen i artikel 12. Denne bestemmelse er gennemført i dansk ret i § 5 i lov om kollektiv forvaltning af ophavsret.

Det følger af artikel 12, stk. 5 og 6, at såfremt ordningen i artikel 12 indføres, så skal Kommissionen - med henblik på offentliggørelse - underrettes om anvendelsesområdet for de nationale bestemmelser, om licenserne, om kontaktoplysningerne på de pågældende kollektive forvaltningsorganisationer og om den måde, hvorpå oplysninger om licensudstedelsen og om mulighederne, der er til rådighed for rettighedshavere, jf. stk. 3, litra c), kan indhentes. På baggrund af informationen udarbejder Kommissionen en rapport.

2.5.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold

Kulturministeriets forslag til ændring af §§ 14, 16b, 17 og 50 har til formål at gennemføre artikel 12 i DSM-direktivet, der er blevet til for at lette adgangen til at indgå licensaftaler, der dækker et potentielt stort antal af værker eller andre frembringelser, jf. betragtning 49. Samtidig har artikel 12 til formål at sikre passende garantier for rettighedshaverne.

Art. 12 harmonerer grundlæggende med gældende dansk ret og de danske aftalelicensbestemmelser. Direktivbestemmelsen medfører således kun få tilpasninger til den eksisterende danske ordning.

Art. 12 er en vigtig bestemmelse for dansk ophavsret og den danske aftalelicensmodel. Med art. 12 anerkendes aftalelicensen på EU-niveau som en effektiv og brugbar måde at forvalte rettigheder på i form af kollektiv forvaltning. Det bemærkes i den forbindelse, at aftalelicensen ikke har karakter af en undtagelse fra den ophavsretlige eneret, men er udtryk for en forvaltning af disse rettigheder. Derfor er anvendelse af aftalelicens ikke omfattet af rammerne for den såkaldte tretrinstest i bl.a. Bernerkonventionen og Infosoc-direktivets art. 5, stk. 5.

Det bemærkes, at ”veldefinerede anvendelsesområder”, som angivet i art. 12, stk. 2, ikke adskiller sig fra gældende dansk ret, som indeholder specifikke aftalelicenser som oplyst i den gældende ophavsretslovs § 50, stk. 1, mens den generelle aftalelicens i § 50, stk. 2, er afgrænset til specifikke aftaler inden for et nærmere defineret område.

Direktivet benytter begrebet ”tilstrækkelig repræsentativ organisation”. Med henblik på at sikre klarhed og ensartet terminologi, foreslår Kulturministeriet at anvende direktivets terminologi i den danske lovtekst. I den forbindelse bemærkes det, at i lyset af Uradex-afgørelsen (sag C-169/05), anses en repræsentativ og godkendt organisation også for at repræsentere udenforstående rettighedshaveres rettigheder ikke blot i henhold til aftaler, men også i forbindelse med forhandlinger om aftaler og evt. tvister kan organisationen

være repræsentativ. Ved lovforslagets fremsættelse forelægger der endvidere en sag ved EU-domstolen Telia Finland (sag C-201/22) om beføjelsen til at anlægge retssag for licensaftaleorganisationer, som kollektivt forvalter intellektuelle ejendomsrettigheder.

Kulturministeriet foreslår, at aftaler med aftalelicensvirkning kun kan indgås af kollektive forvaltningsorganisationer, som defineret i § 2 i lov om kollektiv forvaltning af ophavsret.

Med henblik på at sikre, at rettighedshavere let kan genvinde kontrollen over deres værker og forhindre enhver anvendelse af deres værker, som vil være til skade for deres interesser, foreslår Kulturministeriet, at der i lighed med den generelle aftalelicens i § 50, stk. 2, og de specifikke aftalelicenser i §§ 24 a, 29 a, 30, 30 a og 35, stk. 6, indføres regel om forbud i de specifikke aftalelicenser i §§ 14, 16b og 17, stk. 3. I forlængelse af dette foreslår Kulturministeriet, at der indføres bekendtgørelsesforanstaltninger i forbindelse med aftaler med aftalelicensvirkning med henblik på at sikre, at rettighedshaverne er bekendte med, at der indgås aftaler, som involverer deres rettigheder, og at rettighedshaverne er bekendte med muligheden for "opt-out" og dermed muligheden for at stå uden for aftaler med aftalelicensvirkning.

Der foreslås ikke indført en forbudsbestemmelse for den foreslåede § 13, som gennemfører direktivets art. 5 under hensyntagen til DSM-direktivets art. 12, stk. 4, som angiver, at artiklen ikke berører anvendelsen af kollektive licensordninger med udvidet virkning i overensstemmelse med andre bestemmelser i EU-retten, herunder bestemmelser der tillader undtagelser eller indskrænkninger. DSM-direktivets art. 5, indeholder en undtagelse fra ophavsretten, som foreslås gennemført i § 13, stk. 2, dog således at udgangspunktet er en aftalelicens på området, således at ophavsmandens eneret forvaltes af en kollektiv forvaltningsorganisation. Af denne årsag vil en forbudsmulighed, som indebærer en undtagelse fra eneretten, som udgangspunkt ikke mening, eftersom meningen med den foreslåede regulering i § 13 er, at der enten gælder en kollektiv eller individuel aftale eller en undtagelse. Der er også et grundlæggende hensyn at tage til dels undervisningsinstitutionerne og disses forsyningssikkerhed, dels et samfundsmæssigt mål om aftaleløsninger på undervisningsområdet, hvilket taler for en så begrænset en adgang til nedlæggelse af forbud som muligt.

De foreslåede bekendtgørelsesforanstaltninger i § 50, stk. 5, bør kunne ske på Kulturministeriets, forvaltningsorganisationernes eller forbundenes hjemmesider, således at kravet om "i rimelig god tid inden værkerne anvendes i henhold til aftalen" er opfyldt, hvis bekendtgørelsen sker på ansøgningstidspunktet. Bekendtgørelsesforanstaltningerne skal være effektive, uden at der er behov for at informere hver enkelt rettighedshaver.

Kulturministeriet finder, at eksisterende aftalelicensgodkendelser kan fortsætte under forudsætning af, at de godkendte organisationer fortsat lever op til godkendelsesbetingelserne i de pågældende godkendelser samt tilbyder garantierne i art. 12, stk. 3, som foreslås gennemført i en ny § 50, stk. 5, til udeforstående rettighedshavere. Det kan imidlertid ikke være en betingelse, at der i forbindelse med en eksisterende godkendelse og eksisterende brug af rettigheder kræves bekendtgørelsesforanstaltninger i rimelig god tid inden brug af de pågældende rettigheder.

Det er kulturministeriets vurdering, at den foreslåede ordning og tilpasning af §§ 14, 16b, 17 og 50 vil sikre, at det eksisterende velfungerende aftalelicenssystem fortsætter i videst muligt omfang med de få præciseringer og justeringer, som følger af direktivet og sikre, at rettighedshaverne er informerede og let kan genvinde kontrollen over deres værker, såfremt dette ønskes.

2.6. Mæglingstilstand ved forhandlinger med streamingtjenester

2.6.1 Gældende ret

Ophavsretsloven indeholder ikke en regel om mæglingstilstand i forbindelse med rettighedshaveres forhandlinger med streamingtjenester.

§ 52 i ophavsretsloven indeholder adgang til mægling i tilfælde, hvor forhandlinger ikke fører til noget resultat på specifikke aftalelicensområder. Kravet om mægling rettes til kulturministeren, når en af parterne har afbrudt forhandlingerne eller afvist et ønske om forhandlinger, eller når forhandlingerne ikke synes at ville føre til noget resultat. Kulturministeren udpeger en forligsmand, som foretager mægling mellem parterne og kan foreslå voldgift. Forligsmanden kan endvidere fremlægge forslag og kræve, at parternes kompetente organer tager stilling til forslagene. Forligsmanden underretter kulturministeren om mæglingens udfald.

Forligsmanden kan bestemme, at aftaler skal forblive i kraft, selv om aftaleperioden er udløbet eller vil udløbe under forhandlingerne. Aftalen kan dog ikke forlænges i mere end to uger efter, at parterne har taget stilling til et endeligt mæglingstilstand eller forslag til voldgiftsbehandling, eller efter at forligsmanden har meddelt, at der ikke er basis for at fremsætte sådanne forslag. Forligsmanden skal behandle den information, forligsmanden har fået kendskab til i forbindelse med mæglingen, fortroligt.

Med hjemmel i § 52, stk. 7, i ophavsretsloven er der udstedt bekendtgørelse 1997-10-02 nr. 763 om dækning af omkostninger ved den i ophavsretslovens § 52 nævnte forligsmands virksomhed.

Det følger af bekendtgørelsens § 1, at forligsmanden efter afslutningen af en mægling fastsætter størrelsen af sine udgifter ved den enkelte sag og fordelingen af disse mellem sagens parter. Forligsmanden giver underretning til Kulturministeriet, der foreløbigt afholder de pågældende udgifter. Af stk. 2 fremgår det, at medmindre forligsmanden bestemmer andet, deles udgifterne til vederlag m.v. til forligsmanden i den enkelte sag ligeligt mellem sagens parter. Er der flere parter på samme side, hæfter disse solidarisk for betaling af andelen. De skyldige beløb indbetales til Kulturministeriet efter påkrav.

2.6.2. DSM-direktivets artikel 13

DSM-direktivets artikel 13 forpligter medlemsstaterne til at sikre, at rettighedshavere og video-on-demand-tjenester kan gå til et uafhængigt tvistløsningsorgan, hvis parterne ikke kan blive enige om en aftale om anvendelse af film mv. på tjenesterne. Dette organ skal give assistance i forbindelse med forhandlingen og kontraktindgåelsen og hjælpe parterne til at nå til enighed, herunder, hvor det er relevant, ved at forelægge dem forslag.

Organet eller mæglerne kan mødes med parterne for at lette indledningen af forhandlingerne eller i løbet af forhandlingerne for at lette indgåelsen af en aftale. Deltagelsen i denne forhandlingsordning og den efterfølgende indgåelse af aftaler bør være frivillig og ikke berøre parternes aftalefrihed, jf. betragtning 52.

2.6.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold

Det foreslås, at kulturministerens kompetence til at udpege forligsmand til mægling efter § 52 udvides i en ny § 58 b, således at en af kulturministeren udpeget forligsmand kan mægle i forbindelse med forhandlinger om audiovisuelt indhold.

Da den eksisterende ordning på visse områder adskiller sig fra den direktivbestemte mæglingstilstand, er det ikke den fulde ordning i den gældende § 52, der finder

anvendelse på mægling mellem audiovisuelle producenter og video-on-demand tjenester. Kulturministeriet finder det således ikke hensigtsmæssigt, at forligsmanden kan kræve, at parternes kompetente organer tager stilling til forslag eller kan bestemme, at aftaler skal forblive i kraft, jf. den gældende 52, stk. 5.

Kulturministeriet vurderer med den udvidede kompetence for udpegning af forligsmand, at man vil få en velfungerende ordning med let håndtering af forhandlinger om vilkår og vederlagets størrelse.

2.7. Billedkunstværker i det offentlige domæne

2.7.1. Gældende ret

Ophavsretsloven indeholder ikke særregler om følgevirkninger for kopier af billedkunstværker, hvor det oprindelige værk ikke længere er ophavsretligt beskyttet. Omfanget af værks- og fotografibeskyttelse reguleres i dag af ophavsretslovens generelle bestemmelser, herunder lovens § 1 om værksbeskyttelsen, § 63 om værksbeskyttelsens varighed, fotografibeskyttelsen i § 70 og undtagelserne i kapitel 2.

Ophavsretslovens § 1 fastsætter, at den, som frembringer et originalt værk, har ophavsret til værket. Omfattet af beskyttelsesomfanget i § 1 er blandt andet billedkunstværker. Eksempler på værker af billedkunst er malerier, tegninger, skulpturer mv.

Ophavsretsbeskyttelsen indebærer blandt andet, at ophavsmanden i medfør af ophavsretslovens § 2 nyder en eneret til eksemplarfremstilling og en eneret til at gøre værket tilgængeligt for almenheden i oprindelig eller ændret skikkelse, oversættelse, omarbejdelse eller i anden litteratur- eller kunstart eller i anden teknik.

Som eksemplarfremstilling anses enhver direkte eller indirekte, midlertidig eller permanent og hel eller delvis eksemplarfremstilling på en hvilken som helst måde og i en hvilken som helst form. Som fremstilling af eksemplarer anses også det forhold, at værket overføres på indretninger, som kan gengive det. Et fotografi af et værk vil derfor udgøre en eksemplarfremstilling af det oprindelige værk.

Ophavsrettens varighed er som udgangspunkt indtil 70 år efter ophavsmandens død. Dette fremgår af ophavsretslovens § 63. Kun hvis et værk er offentliggjort anonymt eller lignende, beregnes beskyttelsestiden for værkets offentliggørelse eller dets frembringelse. Når ophavsrettens varighed er ophørt, betyder det, at værket frit kan udnyttes uden tilladelse fra eller betaling til de hidtidige rettighedshavere. Værket er således overgået til det offentlige domæne.

En fotograf får efter ophavsretslovens § 70 eneret til at råde over et fotografisk billede. § 70 beskytter alle fotografiske billeder, uanset om de er originale. Fotografiet kan efter omstændighederne også være beskyttet efter ophavsretslovens § 1, hvis fotografiet opfylder kravene til originalitet, f.eks. hvis der er truffet kreative valg i forbindelse med lysætning mv. Hvis motivet – dvs. det fotografiet forestiller – i forvejen er et beskyttet værk, skal der som udgangspunkt indhentes tilladelse fra rettighedshaverne til motivet. Beskyttelsesindholdet er en eneret til fremstilling af eksemplarer af det beskyttede billede og til at gøre det tilgængeligt for almenheden.

Beskyttelsesvarigheden for fotografier er indtil 50 år er forløbet efter billedet blev fremstillet.

Ophavsretslovens § 24 og § 24 a indeholder undtagelsesregler, som giver adgang til at gengive kunstværker uden tilladelse.

§ 24, stk. 1, giver adgang til at gengive kunstværker, der indgår i en samling, eller som udstilles eller udbydes til salg. Kunstværkerne må endvidere gengives i meddelelser om udstilling eller salg, herunder i form af overføring til almenheden. Efter § 24, stk. 2, må kunstværker afbildes, når de er varigt anbragt på eller ved en for almenheden tilgængelig plads eller vej. Dette medmindre kunstværket er hovedmotivet og gengivelsen udnyttes erhvervsmæssigt. § 24 a, giver adgang til at gengive offentliggjorte kunstværker, hvis der er indgået en aftale med Copydan VISDA. Dette medmindre ophavsmanden har nedlagt forbud.

Ophavsretslovens regler i § 24 og § 24 a gælder også for fotografibeskyttede frembringelser, jf. § 70, stk. 3.

2.7.2. Artikel 14 i DSM-Direktivet

Artikel 14 i DSM-Direktivet indfører en særregel om, at fotografier af værker (fx et maleri), som ikke længere er ophavsretligt beskyttet, ikke selvstændigt beskyttes.

Det fremgår således af artikel 14, at når beskyttelsen af et værk er udløbet, er ethvert materiale, der hidrører fra reproduktion af det pågældende værk, ikke omfattet af ophavsret eller beslægtede rettigheder.

Det fremgår i øvrigt af artikel 14, at beskyttelsen gælder i det tilfælde, at kopien i sig selv opfylder kravene til originalitet eller på denne måde opnår værksbeskyttelse.

Det fremhæves i betragtning 53, at der er en uoverensstemmelse mellem reglerne om beskyttelsestidsudløbet for værker og reglerne om fotografibeskyttelse. Når værksbeskyttelsen er udløbet, er der et hensyn til at lade værket overgå til det offentlige domæne og derigennem fremme adgangen til kultur og kulturarv. Fotografibeskyttelsen kan spænde ben for dette hensyn. Derudover skaber forskellene i medlemslandenes lovgivning retsikkerhed og påvirker den grænseoverskridende udbredelse af billedkunstværker i det offentlige domæne. Visse reproduktioner af billedkunstværker i det offentlige domæne bør derfor ikke være beskyttet af ophavsret eller beslægtede rettigheder. Alt dette bør ikke forhindre kulturarvsinstitutioner i at sælge reproduktioner såsom postkort.

2.7.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold

Forslaget til § 70, stk. 3, gennemfører DSM-direktivets artikel 14. Baggrunden for forslaget og den bagvedliggende bestemmelse følger et af de primære formål med DSM-direktivet om at fremme kultur og kulturarv og adgangen hertil. Et andet formål er at sikre, at beskyttelsestiden mellem hhv. gengivelser og det bagvedliggende motiv stemmer overens.

Artikel 14 har et snævert anvendelsesområde, og formålet med bestemmelsen er særlig møntet på at lette den digitale anvendelse af fotografier. Et eksempel herpå kunne eksempelvis være den situation, hvor en kulturarvsinstitution har delt et generisk fotografi af en oldtidsskulptur, som en bruger ønsker at dele på sin egen hjemmeside.

Det bemærkes, at fotografier, som opnår værksbeskyttelse efter ophavsretslovens § 1, ikke er omfattet af forslaget til § 70, stk. 3. Dette er en konsekvens af, at det forhold, at man har ophavsret til et nyt og selvstændigt værk betyder, at man opnår beskyttelse efter

§ 1, og at forslaget til § 70, stk. 3, alene gælder for fotografier, der omfattes af § 70, stk. 1.

For nærmere om ændringen henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 26.

2.8. Krav om kompensation

2.8.1. Gældende ret

I medfør af ophavsretslovens § 1, stk. 1, tilkommer ophavsretten ophavsmanden, som herved nyder en række økonomiske og ideelle rettigheder, jf. ophavsretslovens §§ 2 og 3.

Ophavsmandens rettigheder – bortset fra dennes ideelle rettigheder og følgerrettigheder – kan frit overdrages. Dette følger af ophavsretslovens § 53. Det typiske er, at ophavsmanden delvis overdrager ophavsretten til andre, f.eks. gennem en udgiveraftale mellem en forfatter og en forlægger eller mellem en musiker og lydproducent. I udgiveraftaler fastsættes blandt andet vilkår for vederlagsfordeling mellem ophavsmanden og udgiveren. Ophavsretsloven indeholder ikke regler i henhold til denne fordeling.

Regler om ophavsrettens overgang til andre fremgår i øvrigt af bestemmelserne i ophavsretslovens kapitel 3.

Ophavsretsloven indeholder ingen generel regel om ophavsret i ansættelsesforhold, herunder i hvilket omfang en arbejdsgiver har krav på vederlag. Ophavsretten kan dog overdrages til arbejdsgiveren ved udtrykkelig aftale – også i form af en kollektiv og faglig overenskomst.

I medfør af retspraksis gælder der i øvrigt et princip om, at arbejdsgiveren får de dele af den ansattes ophavsret, som er nødvendige for arbejdsgiverens sædvanlige virksomhed på det tidspunkt, hvor den ansatte skabte værket. Dette er dog betinget af, at der er tale om et varigt og fast ansættelsesforhold, og at værket er frembragt som led i ansættelsesforholdet. Herudover indeholder den gældende ophavsretslov naboretlig beskyttelse for lydproducenter § 66, billedproducenter § 67 og udgivere af pressepublikationer § 69 a.

I EU-domstolens sag C-572/13 Hewlett-Packard Belgium SPRL mod Reprobek SCRL nåede domstolen frem til, at forlag ikke havde krav på kompensation i henhold til undtagelsen om reprografi. Af præmis 47-48 fremgår det, at de eneste rettighedshavere, der har krav på kompensation efter direktivet, er de rettighedshavere, der er nævnt i Infosoc-direktivets artikel 2. Det er alene oprindelige ophavsmænd samt indehavere af nærtstående rettigheder såsom udøvende kunstnere og fonogramproducenter. Der er derimod ikke en henvisning til efterfølgende erhververe af rettigheder som fx forlag. Direktivbestemmelsen giver medlemsstaterne mulighed for, at kompensationsordninger også omfatter overdragne rettigheder.

Der er i Danmark praksis for, at kompensationsordninger også inkluderer fx forlag og ikke alene ophavsmænd. Kompensationen følger rettigheden. Ved gennemførelse af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2017/1564/EU af 13. september 2017 om visse tilladte former for anvendelse af visse værker og andre frembringelser, der er beskyttet af ophavsret og beslægtede rettigheder, til gavn for personer, der er blinde eller synshæmmede eller på anden måde har et læsehåndicap (Marrakech-direktivet) angives følgende i L 230 som fremsat:

”Det følger af forslaget, at ”ophavsmanden” har krav på kompensation, hvilket fx kan være en forfatter til den bog, som der fremstilles tilgængelige kopier af. Såfremt ophavsmanden har overdraget sine rettigheder til fx et forlag, og det derfor er forlaget, som lider skade ved anvendelsen af undtagelsen, vil forlaget dog kunne være berettiget til kompensation på samme måde som ophavsmanden.”

2.8.2. DSM-direktivets artikel 16

I DSM-direktivets artikel 16 indføres en mulighed for, at medlemslandene kan indføre bestemmelser om, at en ophavsmands overdragelse af rettigheder eller udstedelse af licensrettigheder til en udgiver er et tilstrækkeligt retsgrundlag for, at udgiveren har ret til en andel af kompensationen for den anvendelse af værket, som har fundet sted. Dette inden for rammerne af en undtagelse eller indskrænkning af den overdragne rettighed eller i tilfælde af, at der er udstedt en licens.

Det fremgår endvidere af DSM-direktivets artikel 16, at ordningen ikke berører eksisterende og fremtidige ordninger i medlemsstaterne vedrørende offentlige udlånsrettigheder.

2.8.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold

Bestemmelsen har til formål at gøre det muligt for medlemsstaterne at have lovbestemmelser om fordeling af kompensation mellem fx forfattere og forlag. Artiklen er valgfri og kræver ingen gennemførelsesforanstaltninger. Som angivet ovenfor er dansk ret allerede på linje med indholdet af artikel 16 i DSM-direktivet. Kulturministeriet har på baggrund heraf undladt at indføre bestemmelsen.

Kravet om kompensation følger i henhold til gældende ret den undtagelse fra eller indskrænkning af den rettighed, som undtagelsen eller indskrænkningen vedrører.

Det er Kulturministeriets vurdering, at direktivbestemmelsen ikke giver anledning til nogle lovgivningsmæssige foranstaltninger.

2.9. Direktivets kapital III - Rimeligt vederlag til ophavsmænd og udøvende kunstnere i aftaler om udnyttelse

Bestemmelserne i direktivets kapital III vedrører udnyttelsesaftaler. Med dette må forstås aftaler om erhvervsmæssig udnyttelse af ophavsrettigheder overdraget fra eller licenseret af ophavsmænd, udøvende kunstnere m.v.

Bestemmelserne i kapitel III adskiller sig i nogen grad fra direktivets andre bestemmelser og efterlader flere valg til medlemsstaterne.

Bestemmelserne er tæt forbundet og har som overordnet formål at skabe mere retfærdige regler for en bedre fungerende markedsplads for ophavsret ved at sikre balance og gennemsigtighed i forhold til ophavsmænd og udøvende kunstnere, som ofte står i en svagere forhandlingsposition, når de udsteder en licens eller overdrager deres rettigheder helt eller delvist. De skabende og udøvende kunstnere vil blive bedre informeret om udnyttelsen af deres værker og vil være i en bedre position til at vurdere den økonomiske værdi af deres rettigheder og opnå et mere rimeligt vederlag for udnyttelsen af dem.

Det følger af direktivets betragtning 3, at for at skabe en velfungerende og retfærdig markedsplads for ophavsret bør der være regler om gennemsigtigheden i ophavsmænds og udøvende kunstners aftaler og om ophavsmænds og udøvende kunstners vederlag samt en mekanisme for tilbagekaldelse af rettigheder, som ophavsmænd og udøvende kunstnere har overdraget på et eksklusivt grundlag.

Bestemmelserne i direktivets kapitel III indeholder et samlet initiativ og bestemmelserne komplementere hinanden. Informationen, som ophavsmanden eller den udøvende kunstner modtager efter gennemsigtighedsforpligtelsen i art. 19, er således en forudsætning for at foretage en vurdering af, om ophavsmanden eller den udøvende kunstner modtager passende og forholdsmæssig aflønning efter art. 18, om der er behov for aftalejustering som følge af et uforholdsmæssigt lavt vederlag efter art. 20, om der er behov for at gå til et alternativt tvistløsningsorgan efter art. 21 og evt. i tilfælde af manglende udnyttelse at gøre brug af tilbagekaldelsesretten i art. 22.

Gældende dansk ret, som gengives nedenfor for hver af de enkelte bestemmelser indeholder regulering, som i et vist omfang varetager de samme hensyn, som er indeholdt i direktivets bestemmelser. Det bemærkes i den forbindelse, at reguleringen på disse områder skal fortolkes i overensstemmelse med EU-retten – dvs. direktivkonformt.

2.9.1 Princippet om forholdsmæssig aflønning

2.9.1.1 Gældende ret

I medfør af ophavsretslovens § 1, stk. 1, tilkommer ophavsretten den, som har skabt værket (ophavsmanden). Ophavsmanden nyder herved en række økonomiske og ideelle rettigheder, jf. ophavsretslovens §§ 2 og 3.

Ophavsmandens rettigheder – bortset fra dennes ideelle rettigheder og følgerettigheder – kan frit overdrages. Dette følger af ophavsretslovens § 53. Det typiske er, at ophavsmanden delvis overdrager ophavsretten til andre, f.eks. gennem en udgiveraftale mellem en forfatter og en forlægger eller mellem en musiker og lydproducent. En hel rettighedsoverdragelse er ikke udelukket, men har formodningen imod sig, jf. herved § 53, stk. 3.

Af § 53, stk. 2 fremgår det, at overdragelse af et eksemplar ikke medfører overdragelse af ophavsretten.

Reguleringen i aftaleloven finder også anvendelse på aftaler om overdragelse af ophavsrettigheder, herunder § 36 om tilsidesættelse af urimelige aftaler. Bestemmelsen har bl.a. fundet anvendelse i Højesterets dom af 15. marts 2002 i sag I 129/1997 (UfR.2002.1224), hvor en aftale med et musikforlag om fordeling af indtægter fra værket Tango Jalousie blev tilsidesat i henhold til aftalelovens § 36. Der er ikke i ophavsretsloven et lovfæstet princip om passende og forholdsmæssig aflønning. I ophavsretslovens § 52 a, stk. 4, angives det, at rettighedshavere skal modtage et passende vederlag for anvendelsen af rettighederne. Bestemmelsen indgår i ophavsretslovens kap. 2 a., som vedrører forbindelser mellem kollektive forvaltningsorganisationer og aftalemæssige brugere.

§ 83, stk. 1 indeholder et krav om bl.a. rimeligt vederlag i tilfælde af uberettiget brug af ophavsretten. Bestemmelsen regulerer således ikke aftaletilfælde. Et rimeligt vederlag efter den gældende § 83, stk. 1 nr. 1, svarer til ophavsmandens sædvanlige honorar for retmæssige udnyttelser. Dette kan fx være en standardtakst på området. Det er domstolene, der i sidste ende vurderer, hvad der er et rimeligt vederlag efter den gældende § 83, stk. 1 nr. 1. Bestemmelsen gennemfører Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/48/EF af 29. april 2004 om håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder.

Ophavsmanden kan ved aftaler begrænse sin egen adgang til at overdrage bestemte rettigheder til andre, f.eks. i kraft af medlemskab af en forvaltningsorganisation. Af ophavsretslovens § 53, stk. 2 fremgår det, at overdragelsen af et eksemplar ikke omfatter overdragelse af ophavsretten.

Ved overdragelse af ophavsrettigheder gælder der en specialitetsgrundsætning, som udtrykker et generelt princip om, at aftaler om rettighedsoverdragelse skal fortolkes restriktivt. Det er som udgangspunkt den, der hævder at have erhvervet en ret, som i tvivlstilfælde skal løfte bevisbyrden. Bestemmelsen fremgår af ophavsretslovens § 53, stk. 3, og vedrører omfanget og fortolkningen af selve udnyttelsen af værket i aftalen og vedrører derfor ikke i dens nuværende form fortolkningen og rimeligheden ved selve vederlaget for udnyttelsen.

I dansk formueret gælder der et princip om aftalefrihed. Med undtagelse af § 57 og delvist § 54 kan bestemmelserne i ophavsretslovens kapitel 3 fraviges og er således deklaratoriske.

2.9.1.2 DSM-direktivets artikel 18

I henhold til artikel 18 i DSM-direktivet skal medlemsstaterne sikre en ret til passende og forholdsmæssigt vederlag for ophavsmænd og udøvende kunstnere, når de overdrager deres eksklusive rettigheder. Medlemsstaternes gennemførelse af bestemmelsen er fri og skal tage hensyn til princippet om aftalefrihed og en rimelig balance mellem rettigheder og interesser, jf. stk. 2.

2.9.1.3 Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold

For at sikre ophavsmand og udøvende kunstnere, som ofte står i en svagere forhandlingsposition, når de udsteder en licens eller overfører deres rettigheder, foreslås indført et lovfæstet princip om passende og forholdsmæssig aflønning af ophavsmænd og udøvende kunstnere med det formål at implementere direktivets artikel 18.

Ophavsmænd og udøvende kunstneres krav på passende og forholdsmæssigt vederlag efter artikel 18 vedrører de aftaler, hvor ophavsmænd og udøvende kunstnere udsteder licenser eller overdrager deres eksklusive rettigheder, og der er et beskyttelsesbehov som følge af en svagere forhandlingsposition.

Den foreslåede bestemmelse i § 53, stk. 2, vil betyde, at det slås fast, at ophavsmænd og udøvende kunstnere skal modtage et passende og forholdsmæssigt vederlag for brug af deres værker og fremførelser.

Det er Kulturministeriets vurdering, at et passende vederlag skal forstås således, at vederlaget er på niveau med en relevant markedsnorm fastsat i en aftale mellem styrkemæssigt lige parter. En markedsnorm er i sig selv ikke det eneste bidrag til vurderingen, men forudsætter styrkemæssig lighed. Forholdsmæssigt skal forstås således, at det skal stå i forhold til værkets indtjening og brugen af værket. Såfremt der er tale om et delbidrag til et værk, bør vederlaget afspejle bidragets størrelse i forhold til det samlede værk. Det er således en samlet vurdering af både passende og forholdsmæssigt, som skal indgå ved fastlæggelse af ydelsens værdi. I forlængelse af dette angives det i DSM-direktivets betragtning 73, at vederlag til ophavsmænd og udøvende kunstnere bør være passende og stå i et rimeligt forhold til den faktiske eller potentielle økonomiske værdi af de rettigheder, som er omfattet af licensen eller overførelsen, under hensyntagen til ophavsmandens eller den udøvende kunstners bidrag til det samlede værk eller den samlede anden frembringelse og alle andre omstændigheder i sagen, som f.eks. markedspraksis eller den faktiske udnyttelse af værket.

Udgangspunktet er, at et engangsvederlag ikke anses for passende og forholdsmæssigt, jf. betragtning 73. Det følger af direktivet, at medlemsstaterne kan fastlægge de konkrete tilfælde, hvor der kan anvendes engangsbeløb under hensyntagen til de særlige forhold i hver enkelt sektor. Det er Kulturministeriets vurdering, at dette umiddelbart ikke indebærer, at de konkrete tilfælde skal lovfæstes. Udgangspunktet må i henhold til direktivet være, at et engangsvederlag ikke er passende. Det kan dog efter Kulturministeriets vurdering være tilfældet ved brug af simple licenser, begrænsede udnyttelser, dag til dag brug af små værker og frembringelser og lignende tilfælde. Men det passende og forholdsmæssige bliver udfordret ved værker/indholdsproduktion med masseudnyttelse og lang levetid.

Såfremt der på et udnyttelsesområde findes kollektiv rettighedsforvaltning, hører det som udgangspunkt med til et passende og forholdsmæssigt vederlag at få andel i de vederlag, der genereres på det kollektive område. Markedsnormen i Danmark er på flere områder, at der foretages kollektiv rettighedsforvaltning baseret på, at rettighedshaverne i vidt omfang bevarer enten rettigheder som sådan eller retten til vederlag (ofte kaldet "den danske rettighedsmodel") og hovedreglen må være, at engangsbeløb ikke er egnede til at sikre et rimeligt vederlag på de områder, hvor der findes kollektiv rettighedsforvaltning og et frikøb af rettigheder mod et engangsvederlag vil have formodningen imod sig i forhold til, at engangsvederlaget er "passende og forholdsmæssigt", jf. herved betragtning 73.

Med udgangspunkt i direktivets artikel 18, stk. 1, og den danske praksis må hovedreglen være, at engangsvederlag ikke er egnede til at sikre et rimeligt vederlag.

Det er Kulturministeriets vurdering, at et engangsvederlag må forstås som en modsætning til et tilbagevendende vederlag som f.eks. løn og et omsætningsbaseret vederlag såsom royalty. Det bemærkes i den forbindelse, at betragtning 72 angiver, at beskyttelsesbehovet ikke opstår, når aftalepartneren handler som en slutbruger og ikke selv udnytter værket eller fremførelsen, hvilket f.eks. kan være tilfældet i visse ansættelseskontrakter. Herudover angiver betragtning 72, at beskyttelsen tilkommer ophavsmænd og udøvende kunstnere som fysiske personer, når der indgås licensaftaler, herunder gennem deres egne virksomheder.

På en række licenseringsområder er der i både Danmark og det øvrige EU praksis for, at den økonomiske værdi af de licenserede rettigheder opgøres som en del af licenstagernes omsætning, eller det aftalte vederlag forhandles under hensyntagen til den omsætning, der forventes opnået ved salg af det produkt, hvor rettighederne indgår. Herved sikres, at rettighedernes værdi står i forhold til den værdi, der skabes i det efterfølgende omsætningsled. Denne værdimæssige sammenhæng mellem vederlaget for rettighederne og den skete udnyttelse er i overensstemmelse med betragtning 73's formulering om, at et passende og rimeligt vederlag skal stå i forhold til den økonomiske værdi af rettighederne under hensyntagen til blandt andet den faktiske udnyttelse af disse.

For at sikre at dette får reel effekt, bør fastlæggelse af, hvilke indtægter og hvilken værdiskabelse, der tages hensyn til, løbende tilpasses den markedsmæssige og teknologiske udvikling. Traditionelt har styksalg af fysiske eksemplarer været den mest almindelige indtægtsform for mange typer af kunstneriske indholdsprodukter, fx litteratur og musikindspilninger. På medieområdet og det digitale område er nogle af de mest almindelige indtægtsformer reklamer og abonnementer. Udviklingen går dog hurtigt og særligt på de digitale områder kommer nye indtægtsformer og forretningsmodeller til. For at der også fremadrettet kan tages passende hensyn til de indtægter, som brugen af rettigheder genererer, bør også sådanne nye indtægtsstrømme og forretningsmodeller

inddrages, når det bestemmes, hvad der er et passende og forholdsmæssigt vederlag, jf. kravet herom i artikel 18.

Formålet med bestemmelsen er at sikre, at ophavsmænd og udøvende kunstnere allerede ved aftaletidspunktet, jf. ordet "når", sikres et passende vederlag for overdragelse af deres rettigheder, mens efterfølgende justeringer i aftalen skal bedømmes efter den foreslåede aftalejusteringsordning. De to bestemmelser er tæt forbundne således, at vurderingen ift. art. 18 og den foreslåede § 53, stk. 2, om passende og forholdsmæssig aflønning må indgå som basis i vurderingen efter artikel 20 og den foreslåede § 55 a, som indeholder en aftalejusteringsordning i tilfælde, hvor det oprindeligt aftalte vederlag viser sig at være uforholdsmæssigt lavt sammenlignet med alle de efterfølgende relevante indtægter. Det bemærkes i den forbindelse, at den foreslåede § 53, stk. 2, også på dette område adskiller sig fra aftalelovens § 36, da den foreslåede § 53, stk. 2, vedrører tidspunktet for aftaleindgåelsen, mens aftalelovens § 36 efterregulerer en urimelig aftale. Det samme gør sig i øvrigt gældende i forhold til specialitetsgrundsætningen i den gældende § 53, stk. 3, som gengivet ovenfor.

Det bemærkes, at den foreslåede bestemmelse i § 53, stk. 2, i modsætning til art. 22, som foreslås gennemført i § 54, stk. 2, ikke er begrænset til eksklusive aftaler, men finder anvendelse på såvel eksklusive som ikke-eksklusive aftaler.

I forlængelse af ovenstående bemærkes det, at det følger af den foreslåede § 53, stk. 2, at ophavsmanden har krav på 1) et passende vederlag og 2) et forholdsmæssigt vederlag. Bestemmelsen adskiller sig således fra vurderingen i aftalelovens § 36, hvorefter en aftale kan tilsidesættes, hvis den er urimelig.

Det følger af direktivets art. 23, stk. 2, at medlemsstaterne fastsætter, at artikel 18-22 i dette direktiv ikke finder anvendelse på ophavsmænd til et edb-program som omhandlet i artikel 2 i direktiv 2009/24/EF. På denne baggrund foreslås det, at den foreslåede § 53, stk. 2, ikke finder anvendelse ved overdragelse af ophavsretten til værker i form af edb-programmer, jf. den foreslåede ændring til § 53, stk. 4.

Det bemærkes, at direktivets artikel 23, stk. 1, angiver, at alle aftalebestemmelser, der forhindrer overholdelse af bestemmelserne i artikel 19, 20 og 21, ikke kan håndhæves over for ophavsmænd og udøvende kunstnere. Bestemmelsen henviser imidlertid ikke til princippet om passende og forholdsmæssig aflønning i artikel 18, som foreslås gennemført i § 53, stk. 2. Dette finder Kulturministeriet ikke hensigtsmæssigt. I den foreslåede § 53, stk. 2, foreslås det derfor, at bestemmelsen gøres beskyttelsespræceptiv ift. ophavsmanden under hensyntagen til, at en fravigelse af bestemmelsen vil gå imod formålet med bestemmelsen, nemlig at sikre ophavsmænd og udøvende kunstnere passende og forholdsmæssige vederlag. Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 14.

Endelig bemærkes det, at bestemmelsen finder anvendelse for både ophavsmænd og udøvende kunstnere, som følge af henvisningen fra § 65, stk. 6.

På ovenstående baggrund forslås det, at art. 18 gennemføres direktivnært, hvor der lægges vægt på bestemmelsens formål, som er at yde beskyttelse til ophavsmænd og udøvende. Dog således, at der ikke skabes ubalance i et velfungerende system. Det eksisterende system er bl.a. baseret på overenskomster og andre kollektive løsninger, og man har i Danmark sjældent set sager på området.

2.9.2. Gennemsigtighedsforpligtelse

2.9.2.1. Gældende ret

Ophavsmanden har efter § 57, stk. 1, som minimum ret til en årlig afregning forudsat, at vederlaget er omsætningsbestemt fx i form af en royalty-betaling. Efter bestemmelsen kan ophavsmanden kræve fyldestgørende oplysninger om vederlagsberegningen i forbindelse med afregningen ved at kræve oplysninger om salgstal og priser mv., som danner grundlag for beregning af vederlagets størrelse. Bestemmelsen indeholder ikke et egentlig krav på dokumentation for oplysningerne, og rettighedserhververen skal kun stille de nævnte oplysninger til rådighed, hvis ophavsmanden retter henvendelse herom.

Den gældende § 57, stk. 2, vedrører kontrol med erhververens regnskaber. Efter denne bestemmelse kan ophavsmanden kræve, at erhververens regnskabsoplysninger stilles til rådighed for en statsautoriseret eller registreret revisor.

Det bemærkes, at reglen i § 57 er præceptiv og ikke kan fraviges ved aftale, jf. § 57, stk. 3, som angiver, at stk. 1 og 2 ikke kan fraviges til skade for ophavsmanden.

Ophavsretslovens § 52 b, stk. 1, indeholder en regel om, at en bruger skal give en kollektiv forvaltningsorganisation alle relevante oplysninger, brugeren råder over, om anvendelsen af de rettigheder, den kollektiv forvaltningsorganisation repræsenterer, og som er nødvendige for opkrævningen af rettighedsvederlag og fordelingen af skyldige beløb til rettighedshaverne.

De egentlige vilkår for brugerens rapportering fastsættes i aftaler mellem brugeren og den kollektive forvaltningsorganisation inden for lovens rammer. Stk. 2 indeholder en tidsmæssige fastsættelse for rapporteringen, mens stk. 3 vedrører rapporteringsformat. Endelig indeholder stk. 4 adgang til, at Ophavsretslicensnævnet kan træffe afgørelse om udstrækningen af brugerens oplysningsforpligtelser og rapporteringsformat.

2.9.2.2. DSM-direktivets artikel 19

Artikel 19, stk. 1, indfører en forpligtelse for medlemsstaterne til at sikre relevante og omfattende oplysninger om udnyttelsen af værker og fremførelser til ophavsmænd og udøvende kunstnere fra de parter, som de har udstedt licens eller overdraget deres rettigheder til, eller efterfølgende erhverve. Oplysningerne skal modtages regelmæssigt, opdateret, mindst en gang om året og under hensyntagen til de særlige karakteristika, der er knyttet til hver enkelt sektor, og skal navnlig indeholde udnyttelsesmåden, alle genererede indtægter og skyldige vederlag.

Af artikel 19, stk. 2, fremgår det, at ophavsmænd og udøvende kunstnere eller deres repræsentanter skal - på anmodning - modtage yderligere oplysninger fra underlicenstagere i tilfælde af, at deres første aftaleparter ikke er i besiddelse af alle de oplysninger angivet i stk. 1. Aftaleparten skal informere om underlicenstagernes identitet. Der gives mulighed for at fastsætte, at henvendelserne skal gå gennem den første aftalepart.

Det følger af artikel 19, stk. 3, at forpligtelsen skal være forholdsmæssig og effektiv og sikre høj gennemsigtighed i alle sektorer og giver samtidig mulighed for at begrænse denne i behørigt begrundede tilfælde, hvor den administrative byrde som følge af forpligtelsen ville blive uforholdsmæssigt stor i lyset af indtægterne, således at forpligtelsen begrænses til de typer og omfanget af de oplysninger, der med rimelighed kan forventes.

Artikel 19, stk. 4, giver medlemsstaterne mulighed for at begrænse gennemsigtighedsforpligtelsen, når bidraget fra ophavsmanden eller den udøvende

kunstner ikke har væsentlig betydning for værket eller fremførelsen som helhed, medmindre ophavsmanden eller den udøvende kunstner anmoder om oplysningerne og godtgør, at vedkommende har brug for disse for at kunne udøve sine rettigheder i henhold til DSM-direktivets artikel 20, stk. 1.

Artikel 19, stk. 5, giver medlemsstaterne mulighed for at fastsætte, at gennemsigtheds klausuler fastsat i overenskomster o.lign. kan træde i stedet for direktivets gennemsigthedsforpligtelse forudsat, at disse opfylder kriterierne fastsat i stk. 1-4.

Af stk. 6 fremgår det, at reguleringen ikke finder anvendelse på aftaler indgået af enheder omfattet af direktiv om kollektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder samt multiterritoriale licenser for rettigheder til musikværker med henblik på onlineanvendelse i det indre marked, når oplysningerne i stedet omfattes af de kollektive forvaltningsorganisationer gennemsigthedsrapporter.

2.9.2.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold

For at sikre ophavsmænd og udøvende kunstners adgang til bedre information om udnyttelsen af deres værker med henblik på at stille dem i en bedre position til at vurdere deres værker og frembringelsers økonomiske værdi foreslås indført en specifik bestemmelse i § 55, som fastsætter ophavsmænd og udøvende kunstners adgang til information om udnyttelse af deres værker.

Bestemmelsen indebærer som udgangspunkt en forpligtelse for de skabende og udøvende kunstners aftalepartnere, hvilket fx kan være et forlag, en producent eller et musikselskab.

Den foreslåede § 55, stk. 1, indeholder på samme måde som direktivets art. 19, stk. 1, en opremsning af, hvilke oplysninger og andre krav der er forbundet med gennemsigthedsforpligtelsen. Oplysningerne skal gives mindst en gang om året, være opdaterede og relevante og indeholde omfattende oplysninger om udnyttelsen af kunstnerens værker og fremførelser navnlig med hensyn til udnyttelsesmåden, alle genererede indtægter og skyldige vederlag. Forpligtelsen skal dog, jf. art. 19, stk. 1, iagttages under hensyntagen til de særlige karakteristika, der er knyttet til hver enkelt sektor. Dette indebærer, at der vil skulle tages hensyn til de særlige forhold, som er knyttet til aftalens karakter. I den foreslåede § 55, stk. 1, udvides oplysningsforpligtelsen endvidere med "udnyttelsesomfang", som tilføjes til oplysningen af informationer til ophavsmænd og udøvende kunstnere med henblik på at sikre bestemmelsens formål, som er at sikre kunstnerne adgang til relevante oplysninger, så de kan vurdere den økonomiske værdi af deres rettigheder, jf. betragtning 74.

Direktivets artikel 19, stk. 1, indeholder ikke en angivelse af, hvilke aftaler som omfattes af bestemmelsens anvendelsesområdet og er ikke begrænset til fx aftaler med omsætningsbestemt vederlag. På samme vis er bestemmelsen i den foreslåede § 55 heller ikke afgrænset til adgang til information i tilfælde, hvor ophavsmanden modtager et omsætningsbestemt vederlag, men går ud over dette og omfatter fx aftaler med engangsvederlag.

Den foreslåede § 55 er således ikke på samme vis som den gældende § 57 afgrænset til information om omsætningsbestemt vederlag. Det er således ikke afgørende om vederlaget for overdragelsen består af en engangsbetaling eller for eksempel royalty. Den gældende § 57 indeholder heller ikke den samme detaljerede oplysning af oplysninger, som er nødvendig for at opfylde gennemsigthedsforpligtelsen. Da den foreslåede § 55,

som gennemfører DSM-direktivets artikel 19, dækker samme forhold (omsætningsbaseret vederlag og royalty) og mere end den gældende § 57, foreslås der ligeledes en justering af § 57, således at der ikke er to bestemmelser, som regulerer adgang til oplysninger vedrørende omsætningsbestemt vederlag. På denne baggrund foreslås det, at følgende udgår af § 57, stk. 1 "Ophavsmanden kan ligeledes kræve, at afregningen ledsages af fyldestgørende oplysninger om de forhold, der har ligget til grund for vederlagsberegningen".

Oplysningspligten i den foreslåede § 55, stk. 1 påhviler "erhververen, samt eventuelle efterfølgende erhververe".

Med ordlyden af den foreslåede § 55, stk. 1, 1. pkt., sikres, at også ophavsmænds eller udøvende kunstners repræsentanter, f.eks. et fagforbund eller kollektivt forvaltningsselskab, har ret til at modtage oplysninger på ophavsmandens eller den udøvende kunstners vegne, jf. herved ordlyden af artikel 19, stk. 2.

Det har imidlertid ikke været direktivets hensigt, at alle former for aftaler skal omfattes om bestemmelserne i direktivets kapitel III. Som angivet ovenfor er formålet med bestemmelserne at yde beskyttelse til ophavsmænd og udøvende kunstnere i økonomisk henseende. En mulig afgrænsning ift. gennemsigtighedsforpligtelsen er således, at afgrænse dette til udnyttelser, der har givet anledning til indtægter.

Den foreslåede § 55, stk. 1, afgrænses til værker, som udnyttes. På samme måde som det i betragtning 74 angives, at informationsbehovet ikke opstår, hvor udnyttelsen er ophørt, eller hvor ophavsmanden eller den udøvende kunstner har givet en licens til almenheden vederlagsfrit.

DSM-direktivets art. 19 indeholder flere valgmuligheder, som er overladt til medlemsstaterne. Disse er:

- At der tages hensyn til, at den administrative byrde skal være proportional,
- At bidraget fra ophavsmanden som udgangspunkt skal have været væsentlig, og
- At oplysningerne som udgangspunkt skal kræves fra den direkte aftalepart.
- At overenskomster kan fastsætte specifikke branchekriterier.

Hensynet bag artikel 19 er efter Kulturministeriets vurdering ikke, selvom ordlyden af artikel 19 måtte indikerer noget andet, at alle aftaler, som omfatter en overdragelse af ophavsret, bør omfattes af den foreslåede § 55, såsom tilfælde hvor virksomheder, der sælger et produkt, bruger et ophavsretligt beskyttet værk på produktemballagen. En gennemsigtighedsforpligtelse på en sådan aftale ville i givet fald ikke være proportional og bidraget fra ophavsmanden må formodes ikke at have været væsentligt.

Med henblik på at sikre sammenhæng mellem de økonomiske ressourcer, som aftaleerhververe i form af forlag, producenter, musikselskaber m.v. skal afsætte til rapportering, foreslås det, at forpligtelsen skal være "forholdsmæssig", hvilket også fremgår af DSM-direktivets artikel 19, stk. 3. Det vil sige, at der gælder et proportionalitetsprincip ift. omfanget af informationsforpligtelsen. Dette indebærer, at ophavsmænds og udøvende kunstners ret til information er formålsbestemt i forhold til, hvad det er relevant i forhold til brugen af deres værker med henblik på at kunne få et indblik i den økonomiske værdi af de overdragne rettigheder.

Forpligtelsen bør således ikke være unødvendigt byrdefuld eller ressourcetung. Af artikel 19, stk. 3, fremgår det, at gennemsigtighedsforpligtelsen begrænses i tilfælde, hvor denne

ville blive uforholdsmæssigt stor i lyset af indtægterne fra udnyttelsen af værket eller fremførelsen, og således er forpligtelsen begrænset til de typer og omfanget af oplysninger, der med rimelighed kan forventes i sådanne tilfælde.

I forlængelse af dette og under hensyntagen til, at en generel forpligtelse til at informere samtlige ophavsmænd og rettighedshavere vil medføre en uoverkommelig administrativ byrde, foreslås det endvidere, jf. artikel 19, stk. 4, at forpligtelsen som udgangspunkt begrænses i tilfælde, hvor bidraget fra ophavsmanden eller den udøvende kunstner ikke har væsentlig betydning for værket eller fremførelsen som helhed medmindre, ophavsmanden eller den udøvende kunstner godtgør, at vedkommende har brug for oplysningerne for at kunne udøve sine rettigheder i henhold til den foreslåede § 55 a som indeholder en aftalejusteringsordning, og anmoder om oplysningerne til dette formål. Ophavsmænd og udøvende kunstnere, som ikke har ydet et væsentligt bidrag, har således altid mulighed for at få oplysninger om efterfølgende brug, såfremt oplysningerne skal benyttes til at vurdere, om det oprindeligt aftalte vederlag har været uforholdsmæssigt lavt.

Det bemærkes, at forpligtelsen kun eksisterer, når det pågældende værk udnyttes, hvilket følger af ordlyden af den foreslåede stk. 1 samt direktivets betragtning 74, som angiver, at behovet for oplysninger ikke opstår, når udnyttelsen er ophørt. I tilfælde, hvor der ikke er foretaget udnyttelse, vil den foreslåede § 54 om tilbagefaldsret, som gennemfører direktivets artikel 22, kunne være relevant.

Direktivet definerer ikke indholdet af et "væsentligt bidrag". Under forhandlingerne om direktivet nævntes eksempler på, hvad der kunne være et bidrag, der ikke er væsentligt. Dette kunne eksempelvis være bidraget fra en studiemusiker på én optagelse eller en illustration af et bogomslag ift. bogen som helhed. Det er derfor nærliggende at antage, at vurderingen ikke kun bør foretages i forhold til det konkrete værk ophavsmanden har skabt, men især den helhed, hvori bidraget indgår, forudsat at helheden udgør et værk i sig selv. På samme vis henviser direktivets art. 19, stk. 4, til, at væsentlighedsvurdering skal foretages ift. værket eller fremførelsen som helhed.

For at sikre ophavsmænd og udøvende kunstners adgang til oplysninger foreslås det i § 55, stk. 3, at der gives mulighed for, at ophavsmænd og udøvende kunstnere kan gå til den efterfølgende aftaleerhverver i de tilfælde, hvor deres oprindelige aftaleerhverver ikke er i besiddelse af de oplysninger, som de måtte have behov for med henblik på at vurdere den økonomiske værdi af deres overdragne rettigheder.

Dette indebærer, at når aftaleerhververen - fx en fonogram- eller filmproducent - ikke har de nødvendige oplysninger, så vil en komponist, tekstforfatter eller udøvende kunstnere m.v. kunne gå til den efterfølgende aftaleerhverver - fx en streamingtjeneste - med henblik på at modtage oplysningerne oplistet i den foreslåede stk. 1.

Udgangspunktet er, at det ophavsmanden og den udøvende kunstners oprindelige aftaleerhverver, der skal give de pågældende oplysninger, da det typisk også vil være den oprindelige aftaleerhverver, som står for udnyttelsen af de pågældende rettigheder. I tilfælde, hvor den oprindelige aftaleerhverver ikke er i besiddelse af de nødvendige oplysninger, kan ophavsmænd og udøvende kunstnere kræve, at aftaleerhververen sørger for at indhente oplysningerne ved en eller flere underlicenstagere. I den forbindelse bemærkes, at der kan foreligge situationer, hvor udgangspunktet nødvendigvis må fraviges, fx når den oprindelige aftaleerhverver er gået konkurs eller har videreoverdraget rettighederne fuldstændigt til en ny part. Her vil kravet kunne rettes mod den til hvem, rettighederne er overdraget, da der ikke længere vil bestå et direkte forhold mellem ophavsmanden/den udøvende kunstner og den oprindelige aftaleerhverver. Det foreslås i

en ny § 55, stk. 4, at oplysningerne som udgangspunkt skal kræves fra den direkte aftalepart, jf. DSM-direktivets artikel 19, stk. 2.

Med henblik på at gennemsigthedsforpligtelsen sikres relevans og den nødvendige tilpasning til de særlige kendetegn, som eksisterer for de forskellige sektorer, foreslås det, at kollektive aftaler, som sikrer tilsvarende gennemsigthed, kan finde anvendelse i stedet for den adgang til information, som er beskrevet i den foreslåede § 55, stk. 1-4, jf. den foreslåede stk. 5. På denne måde kan det nærmere indhold af gennemsigthedsforpligtelsen på et givent område blive fastlagt i en kollektiv aftale og adgangen til at benytte denne mulighed i DSM-direktivets art. 19, stk. 5, foreslås således udnyttet. På denne måde får brancherne fleksibilitet til at indrette sig på en måde, som begrænser unødvendig bureaukrati og administrative byrder. Samtidig sikres det, at der bedst muligt tages højde for de særlige karakteristika, der gælder for den enkelte branche.

Lovforslaget benytter begrebet kollektive aftaler under hensyntagen til, at formålet med bestemmelsen er at sikre, at den aftaledefinerede regulering er indgået mellem to ligeværdige parter. Direktivets artikel 19, stk. 5, benytter begrebet "underlagt eller baseret på kollektive overenskomster" og henvisningen til overenskomster er begrundet i, at der i disse tilfælde ikke er den strukturelle ulighed til stede, når aftalerne forhandles. På denne baggrund benyttes betegnelsen "kollektive aftaler" i den foreslåede bestemmelse. Den foreslåede bestemmelse i § 55, stk. 5, som giver adgang til at indgå kollektive og branchespecifikke aftaler, vil bl.a. give mulighed for nærmere at specificere de særlige karakteristika, der er knyttet til hver enkelt sektor. Det forudsættes, at de pågældende kollektive aftaler opfylder kriterierne fastsat i stk. 1-3.

Det er Kulturministeriets vurdering, at branchens aktører vil være nærmest til at beskrive og definere de for den pågældende branche behørigt oplysninger, som oplyst i den foreslåede § 55, stk. 1.

I forlængelse af ovenstående har Kommissionen den 30. september 2022 udstedt retningslinjer for anvendelsen af Unionens konkurrencelovgivning på kollektive aftaler vedrørende arbejdsvilkår for selvstændige uden ansatte (2022/C 374/02), hvor det i pkt. 39 angives "I overensstemmelse med bestemmelserne i direktiv (EU) 2019/790, der henvises til i punkt 38 i disse retningslinjer, og med forbehold for de øvrige bestemmelser i nævnte direktiv, vil Kommissionen ikke gribe ind over for kollektive aftaler, som selvstændige ophavsmænd/forfattere eller udøvende kunstnere uden ansatte har indgået med deres modpart/modparter i henhold til nationale foranstaltninger vedtaget i medfør af nævnte direktiv."

Det bemærkes, at den foreslåede bestemmelse i § 55, som gennemfører DSM-direktivets artikel 19, komplimenterer den foreslåede bestemmelse i § 55 a, som gennemfører DSM-direktivets artikel 20, som indeholder en aftalejusteringsordning, som finder anvendelse i tilfælde, hvor det oprindeligt aftalte vederlag viser sig at være uforholdsmæssigt lavt sammenlignet med alle de efterfølgende relevante indtægter. Bestemmelsen giver således ophavsmænd og udøvende kunstnere indblik i de indtægter, der er blevet skabt på baggrund af udnyttelse af deres rettigheder, hvilket kan give anledning til aftalejustering, som beskrevet i den foreslåede § 55 a. Oplysningerne er således beregnet til, at ophavsmænd skal kunne vurdere den fortsatte økonomiske værdi af deres rettigheder i forhold til den ved overdragelsen udbetalte kompensation, jf. betragtning 75.

Den foreslåede bestemmelse i § 55 b, angiver bl.a., at bestemmelserne om gennemsigthed i den foreslåede § 55 ikke finder anvendelse på aftaler indgået mellem rettighedshavere og kollektive forvaltningsorganisationer eller uafhængige

forvaltningsenheder. I dette tilfælde er rettighedshaverne beskyttet af direktivet om kollektiv forvaltning af ophavsret og den lov, som gennemfører denne. Dette følger af direktivets art. 19, stk. 6, som angiver, at når bestemmelsen i artikel 18 i Europa parlamentets og Rådets direktiv 2014/26/EU af 26. februar 2014 om kollektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder samt multiterritoriale licenser for rettigheder til musikværker med henblik på onlineanvendelse i det indre marked finder artikel 19 ikke anvendelse. Bestemmelsen vedrører oplysninger til rettighedshavere om forvaltning af deres rettigheder og er gennemført i dansk ret i § 19 i lov om kollektiv forvaltning af ophavsret. Bestemmelsen omfatter enheder defineret i artikel 3, litra a) og b) i direktivet om kollektiv forvaltning af ophavsret. Bestemmelsen definerer i litra a) en kollektiv forvaltningsorganisation og i litra b) »uafhængig forvaltningsenhed«. Bestemmelsen er gennemført i dansk ret ved lov om kollektiv forvaltning af ophavsret, hvor kollektiv forvaltningsorganisation er defineret i § 2 nr. 1, mens uafhængig forvaltningsorganisation – som svarer til direktivets uafhængig forvaltningsenhed – er defineret i § 2 nr. 2.

På ovenstående baggrund foreslås det, at art. 19 gennemføres direktivnært, hvor der lægges vægt på bestemmelsens formål, som er at yde beskyttelse til ophavsmænd og udøvende kunstnere, som ofte står svagere i en forhandlingsposition. Oplysningskravet ”udnyttelsesomfang” tilføjes til oplysningen af informationer til ophavsmænd og udøvende kunstnere. Der tages hensyn til, at den administrative byrde skal være proportional, bidraget fra ophavsmanden skal som udgangspunkt have været væsentlig, og oplysningerne skal som udgangspunkt kræves fra den direkte aftalepart. Overenskomster kan fastsætte specifikke branchekriterier.

Den foreslåede bestemmelse i § 55 c, medfører bl.a., at de foreslåede bestemmelser om gennemsigtighed ikke kan fraviges til skade for ophavsmanden på samme vis som direktivets art. 23, stk. 1. Det foreslås ligeledes at gennemsigtighedsforpligtelsen ikke omfatter ophavsmænd til Edb-programmer, jf. direktivets art. 23, stk. 2.

Endelig bemærkes det, at behandlingen af personoplysninger, såsom kontaktoplysninger og oplysninger om vederlag, som er nødvendig for at holde ophavsmænd og udøvende kunstnere underrettet i forbindelse med udnyttelsen af deres værker og fremførelser, bør foretages i overensstemmelse med artikel 6, stk. 1, litra c), i forordning (EU) 2016/679.

2.9.3. Aftalejusteringsordning

2.9.3.1. Gældende ret

Der er ikke i den gældende ophavsretslov en generel bestemmelse om adgang til at foretage justering af aftaler.

Ophavsretsloven af 1961 indeholdt en bestemmelse i den daværende § 29, hvorefter en aftale om overdragelse af ret til at råde over et værk helt eller delvis kunne tilsidesættes, hvis det viste sig, at den førte til åbenbart urimelige resultater. Det samme gjaldt, hvis der for retten til at råde over værket var aftalt vilkår, som stred mod god skik på ophavsrettens område. Bestemmelsen er sidenhen ophævet.

Reglerne om overdragelse af ophavsrettigheder følger som udgangspunkt de almindelige regler om formueretlige aftaler, herunder om tilsidesættelse af urimelige aftaler, jf. aftalelovens § 36. Ophavsretlige aftaler om overdragelse kan således tilsidesættes med hjemmel i aftalelovens § 36, hvis aftalen fører til et åbenbart urimeligt resultat. Aftalelovens § 36 har en særlig betydning på ophavsretsområdet. 1975-lovmotiverne til ophavsretsloven henviser netop til, at aftalelovens § 36 kunne finde anvendelse i videre omfang end den med loven ophævede dagældende § 29, der havde følgende ordlyd ”En

aftale om overdragelse af ret til at råde over et værk kan helt eller delvist tilsidesættes, hvis det viser sig, at den fører til åbenbart urimelige aftaler. Det samme gælder, hvis der for retten til at råde over værket er aftalt vilkår, som strider mod god skik på ophavsrettens område". Der er dog begrænset retspraksis om anvendeligheden for aftalelovens § 36 på ophavsretsområdet.

Aftalelovens § 36 angiver, at en aftale kan ændres eller tilsidesættes helt eller delvis, hvis det vil være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre den gældende. Bestemmelsen har bl.a. fundet anvendelse i Højesterets dom af 15. marts 2002 i sag I 129/1997 (UfR.2002.1224), hvor en aftale med et musikforlag om fordeling af indtægter fra værket Tango Jalousie blev tilsidesat i henhold til aftalelovens § 36.

Ved ændring af ophavsretsloven i 2013 blev beskyttelsestiden for lydoptagelser udvidet fra 50 år til 70 år som følge af beskyttelsestidsdirektivet Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/77/EU af 27. september 2011. Ifølge overgangsreglen i § 3, stk. 2, til lovforslaget til L 2013 380 har en udøvende kunstner, som har ret til et løbende vederlag i henhold til en tidligere kontrakt, desuden ret til at få dette vederlag genforhandlet i den forlængede beskyttelsestid

Hensynet bag direktivbestemmelsen er at sikre ophavsmænd og udøvende kunstnere en bedre position med henblik på genforhandling af deres aftaler.

I dansk formueret gælder der et princip om aftalefrihed. Med undtagelse af den gældende § 57 og delvist § 54 kan bestemmelserne i ophavsretslovens kapitel 3 fraviges og er således deklaratoriske.

2.9.3.2. DSM-direktivets artikel 20

Artikel 20, stk. 1, i DSM-direktivet forpligter medlemsstaterne til at sikre, at ophavsmænd og udøvende kunstnere eller deres repræsentanter i tilfælde, hvor der ikke findes nogen gældende kollektiv overenskomst, der fastsætter en ordning, der er sammenlignelig med den, der er fastsat i bestemmelsen, har ret til at kræve yderligere, passende og rimeligt vederlag fra den part, med hvem de har indgået en aftale angående udnyttelsen af deres rettigheder, eller fra de efterfølgende rettighedshavere eller licensmodtagere i forhold til en sådan part, hvis det oprindeligt aftalte vederlag viser sig at være uforholdsmæssigt lavt sammenlignet med alle de efterfølgende relevante indtægter som følge af udnyttelsen af værkerne eller opførelserne.

Af stk. 2 fremgår det, at bestemmelsen ikke finder anvendelse ift. enheder omfattet af direktiv om kollektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder samt multiterritoriale licenser for rettigheder til musikværker med henblik på onlineanvendelse i det indre marked.

2.9.3.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold

Artikel 20 finder anvendelse, hvor det oprindeligt aftalte vederlag viser sig at være uforholdsmæssigt lavt sammenlignet med alle de efterfølgende relevante indtægter som følge af udnyttelsen af værkerne eller opførelserne.

Den foreslåede bestemmelse i § 55 a, gennemfører DSM-direktivets artikel 20. Kulturministeriet foreslår en direktivnær gennemførelse, hvor der lægges vægt på bestemmelsens formål, som er at yde beskyttelse til ophavsmænd og udøvende kunstnere

Aftalelovens § 36 indeholder en afvejning af en hel aftale og dækker således også andre kontraktvilkår end vederlagsniveauet. Herudover kan aftalelovens § 36 også påberåbes til

skade for ophavsmanden. Aftalelovens § 36 forudsætter, at aftalen er urimelig. Over for dette er direktivets art. 20, som alene vedrører vederlag og som finder anvendelse i tilfælde af, at dette ikke er forholdsmæssigt. Bestemmelsen i artikel 20 adskiller sig således fra aftalelovens § 36 ved, at direktivbestemmelsen alene gælder aftlevilkår om vederlaget, og om dette er passende og rimeligt, mens aftalelovens § 36 kan finde anvendelse på den samlede aftale, eller dele af denne, herunder dele som ikke vedrører vederlaget. Herudover kan bestemmelsen i direktivet – i modsætning til aftalelovens § 36 – kun anvendes til fordel for ophavsmanden og den udøvende kunstner.

Det er således kulturministeriet vurdering, at der er behov for at gennemføre direktivets artikel 20 i form af en ny bestemmelse i ophavsretsloven, da direktivets bestemmelse adskiller sig fra aftalelovens § 36 på flere parametre.

Forholdet mellem direktivets krav om, at et vederlag skal være uforholdsmæssig lavt over for aftalelovens § 36, hvorefter noget skal være urimeligt, er ikke endelig afklaret, men må forventes at blive fastlagt på baggrund af EU-praksis. Aftalelovens § 36 vil sideløbende med bestemmelsen i stk. 5, fortsat kunne finde anvendelse på ophavsretlige aftaler. Den foreslåede § 55 a, skal betragtes som *lex specialis* ift. aftalelovens sideløbende regulering.

Bestemmelsen hænger tæt sammen med princippet i den foreslåede § 53, stk. 2, hvorefter ophavsmanden og udøvende kunstnere har krav på passende og forholdsmæssigt vederlag for udnyttelse af deres rettigheder. Den foreslåede bestemmelse finder således anvendelse i tilfælde, hvor en aftale, som er formuleret i overensstemmelse med reglen i den foreslåede § 53, stk. 2, ikke giver et tilstrækkeligt vederlag, hvorefter der kan være behov for en aftalejustering således, at der gives et ”yderligere, passende og rimeligt vederlag”.

Det er Kulturministeriets vurdering, at afvejningen af, om det oprindeligt aftalte vederlag er uforholdsmæssigt lavt, fordrer en objektiv vurdering. Bestemmelsen forudsætter således ikke, at den oprindelige aftale er uklar eller urimelig. Bestemmelsen finder anvendelse, når vederlaget klart er blevet uforholdsmæssigt lavt sammenlignet med den relevante indtægt hidrørende fra ophavsmandens eller den udøvende kunstners aftaleparts efterfølgende udnyttelse af værket eller optagelse af fremførelsen, hvorefter ophavsmanden eller den udøvende kunstner har krav på et yderligere vederlag. Det bemærkes i den forbindelse, at hensynet bag bestemmelsen er ophavsrettigheders lange varighed, hvorfor ophavsmænd og udøvende kunstnere skal have mulighed for at genforhandle deres aftaler i tilfælde af, at rettighedernes økonomiske værdi viser sig at være væsentligt højere end oprindeligt antaget, jf. direktivets betragtning 78. Det fremgår således, af betragtning 78, at der skal være et misforhold af en vis væsentlighed mellem den aftalte og den senere realiserede værdi. De indtægter, som skal indgå i vurderingen, omfatter alle de indtægter, der er relevante for sagen, herunder eventuelle indtægter fra salg af merchandise. Det er Kulturministeriets vurdering, at bedømmelsen udgøres af en sammenligning mellem de realiserede indtægter som følge af udnyttelse af værket og det vederlag, som ophavsmanden har fået i henhold til aftalen. Bedømmelsen kan således også vedrøre forhold, der er indtruffet efter aftaleindgåelsen.

I denne vurdering indgår de specifikke omstændigheder i hvert enkelt tilfælde, herunder bidraget fra ophavsmanden eller den udøvende kunstner samt de særlige karakteristika og vederlagspraksisser i de forskellige indholdssektorer samt spørgsmålet om, hvorvidt aftalen er baseret på en kollektiv overenskomst, jf. betragtning 78. Det er Kulturministeriets forventning, at aftalejustering er relevant i et videre omfang for aftaler

baseret på engangsbetaling end aftaler baseret på et omsætningsbestemt eller brugsbaseret vederlag.

I artikel 20 henvises til ”efterfølgende rettighedshavere eller licensmodtagere eller fra de efterfølgende rettighedshavere eller licensmodtagere i forhold til en sådan part”, mens betragtning 78 angiver følgende i forhold til, hvem et krav om genforhandling kan rettes mod: "med deres aftalepartnere eller deres retssuccessorer". I den engelske sprogversion angives "contractual counterparts or their successors in title". Det er Kulturministeriets vurdering, at der med ”retssuccessor” henvises til én, der træder i stedet for den oprindelige aftalepart – og således ikke en underlicenstagere. Det foreslås at benytte betegnelsen "erhververen" i § 55 a, som omfatter såvel den oprindelige erhverver som retssuccessorer.

Den foreslåede bestemmelse i § 55 b angiver bl.a., at bestemmelsen i den foreslåede § 55 a ikke finder anvendelse på aftaler indgået mellem rettighedshavere og kollektive forvaltningsorganisationer eller uafhængige forvaltningsenheder. I dette tilfælde er rettighedshaverne beskyttet af direktivet om kollektiv forvaltning af ophavsret og den lov, som gennemfører denne. Dette følger af direktivets art. 20, stk. 2, som angiver, at bestemmelserne i artikel 3, litra a) og b) i artikel 18 i Europa parlamentets og Rådets direktiv 2014/26/EU af 26. februar 2014 om kollektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder samt multiterritoriale licenser for rettigheder til musikværker med henblik på onlineanvendelse i det indre marked finder anvendelse. Bestemmelsen definerer i litra a en kollektiv forvaltningsorganisation og i litra b en uafhængig forvaltningsenhed. Bestemmelsen er gennemført i dansk ret ved lov om kollektiv forvaltning af ophavsret, hvor en kollektiv forvaltningsorganisation er defineret i § 2, nr. 1, mens en uafhængig forvaltningsorganisation – som svarer til direktivets uafhængig forvaltningsenhed – er defineret i § 2, nr. 2.

Under hensyntagen til, at den foreslåede bestemmelse skal yde beskyttelse til ophavsmænd og udøvende kunstnere, foreslås det, at bestemmelsen som udgangspunkt ikke kan fraviges ved aftale. Den foreslåede bestemmelse i § 55 c, medfører bl.a., at den foreslåede bestemmelse om aftalejustering ikke kan fraviges til skade for ophavsmanden på samme vis som direktivets art. 23, stk. 1. Det foreslås ligeledes, at aftalejusteringsordningen ikke omfatter ophavsmænd til Edb-programmer, jf. direktivets art. 23, stk. 2.

Det foreslås, at art. 20 gennemføres direktivnært med fokus på bestemmelsens formål, som er at sikre sammenhæng mellem det vederlag, som ophavsmænd og udøvende kunstnere modtager, og den indtjening der måtte være ved brug af deres rettigheder. Målet er at etablere en incitamentsstruktur, der understøtter kollektive aftaler, fx overenskomster.

2.9.4 Alternativ tvistbilæggelse procedure

2.9.4.1. Gældende ret

Der er ikke i ophavsretsloven et organ, som generelt håndterer tvister om vederlag, gennemsigtighed, aftalejustering og tilbagekaldelsesret mellem ophavsmænd og udøvende kunstnere og deres aftaleerhververe.

Ophavsretslicensnævnet afgør tvister om ophavsretlige vederlag på en række udvalgte områder. Ophavsretslicensnævnet reguleres i ophavsretslovens § 47. Nævnet består af en formand – en højesteretsdommer – og to medlemmer, som udpeges af kulturministeren. Hensigten med nævnet er, at tvisterne skal kunne afgøres af en gruppe uvildige og

sagkyndige personer på en enklere, hurtigere og billigere måde, end hvis sagen skulle behandles af domstolene. Nævnets kompetenceområder er oplyst i § 47, stk. 2, og omfatter blandt andet tvangslicens, vederlagskrav til ikke-repræsenterede ophavsmænd, sager om aftalelicens, KODA-vederlag og tekniske foranstaltninger.

2.9.4.2. DSM-direktivets artikel 21

Artikel 21 i DSM-direktivet fastsætter, at tvister vedrørende gennemsigtighedsforpligtelsen efter artikel 19 og aftalejusteringsordningen efter artikel 20 skal kunne underkastes en frivillig, alternativ tvistbilæggelsesprocedure. I den forbindelse skal det sikres, at organisationer, der repræsenterer ophavsmænd og udøvende kunstnere, kan indlede sådanne procedurer på anmodning af en eller flere ophavsmænd eller udøvende kunstnere.

2.9.4.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold

Formålet med Ophavsretslicensnævnet er at foretage vurderinger på baggrund af partsindlæg om en given aftale for brug af rettigheder er rimelig. Dette adskiller sig ikke væsentlig fra de foreslåede ordninger vedrørende tvister om gennemsigtighedsforpligtelsen og aftalejusteringsordningen.

Det foreslås, at Ophavsretslicensnævnet får kompetence til at træffe afgørelse i disse spørgsmål ved at udvide nævnets kompetence i § 47, stk. 3. Nævnet skal navnlig foretage bedømmelse af, om et givent vederlag er passende og forholdsmæssigt set over for værkets udnyttelse og indtjening og således sikre aftaleparterne adgang til en uafhængig vurdering af, om vederlagsbetalingen lever op til et almindelig niveau, som fastlagt mellem ligeværdige forhandlingsparter. Herudover skal nævnet kunne afgøre tvister om gennemsigtighedsforpligtelsen f.eks. i spørgsmål om, hvorvidt afgivne oplysninger er tilstrækkelige og forståelige, eller om værket falder uden for gennemsigtighedsforpligtelsen.

Nævnet tillægges således ikke kompetence på områder af væsentlig ny og anderledes beskaffenhed, men der gives mulighed for at benytte den viden og de kompetencer, nævnet er i besiddelse af på det ophavsretslige område.

Begge parter i en eventuel tvist har mulighed for at forelægge tvisten for nævnet. I overensstemmelse med gældende praksis for nævnet er en part ikke forpligtet til at give møde eller afgive svar i forbindelse med sagens behandling. I sådanne tilfælde kan nævnet fortsat træffe afgørelse på det i sagen foreliggende grundlag.

I tvister, som udspringer af kollektivt forhandlede aftaler, har parterne i den kollektivt forhandlede aftale ret til at indtræde i sagen, således at repræsentanterne har adgang til nævnet.

Nævnet træffer den endelige administrativ afgørelse i sagerne. Afgørelserne er ikke bindende for parterne, men parterne forventes i vidt omfang at indrette sig efter nævnets afgørelse, hvilket også har været kutymen. I den forbindelse bemærkes, at parterne også har mulighed for at gå til de almindelig domstole. Nævnets procedure berører således ikke parternes ret til at gøre deres rettigheder gældende ved at indbringe sagen for en domstol, jf. betragtning 79. Nævnets behandling udelukker heller ikke, at sagen kan behandles ved det fagretlige system.

Det foreslås at art. 21 gennemføres således, at Ophavsretslicensnævnet kan varetage tvister vedrørende gennemsigtighedsforpligtelsen i art. 19 og retten til at kræve yderligere vederlag i art. 20, hvis vederlaget står i misforhold til de pågældende indtægter.

Kulturministeriet vurderer, at man med Ophavsretslicensnævnets udvidede kompetence vil få en velfungerende ordning med let håndtering af tvister om gennemsigtighedsforpligtelsen og aftalejusteringsordningen.

2.9.5. Tilbagekaldelsesret

2.9.5.1. Gældende ret

Ophavsretslovens § 54 indeholder en pligt for erhververen til at udnytte de overtagne rettigheder og giver ophavsmanden en tilbagefaldsret. Bestemmelsen indebærer, at de overtagne rettigheder falder tilbage til ophavsmanden i det omfang, erhververen ikke har iværksat den aftalte udnyttelse af værket. I medfør af bestemmelsens stk. 1 kan ophavsmanden bringe aftalen til ophør med seks måneders varsel, hvis udnyttelsen ikke er iværksat inden tre år efter det tidspunkt, hvor aftalen er opfyldt fra ophavsmandens side. Dette gælder dog ikke, hvis udnyttelsen iværksættes inden varslets udløb. Det følger af bestemmelsens stk. 2, at bestemmelsen i stk. 1 er ufravigelig bortset fra en ændring af tidsfristerne.

Ved ændring af ophavsretsloven i 2013 blev beskyttelsestiden for lydoptagelser udvidet fra 50 år til 70 år som følge af beskyttelsestidsdirektivet (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/77/EU af 27. september 2011). I den forbindelse indførtes den gældende § 66 a, stk. 1, i ophavsretsloven, hvoraf det fremgår, at en udøvende kunstner kan bringe en aftale til ophør, i henhold til hvilken den udøvende kunstner har overført eller overdraget sine rettigheder til lydoptagelsen af sin fremførelse til lydproducent, når 50 år er forløbet, efter at lydoptagelsen blev udgivet, eller, såfremt en sådan udgivelse ikke har fundet sted, når 50 år er forløbet, efter at lydoptagelsen blev offentliggjort, hvis fremstilleren ikke udbyder eksemplarer eller stiller lydoptagelsen til rådighed, jf. stk. 1

2.9.5.2. DSM-direktivets artikel 22

Artikel 22, stk. 1, forpligter medlemsstaterne til at sikre, at ophavsmænd og udøvende kunstnere helt eller delvist kan tilbagekalde deres rettigheder, når rettighederne er overdraget eksklusivt og ikke efterfølgende udnyttes.

Artikel 22, stk. 2, giver mulighed for at fastsætte særlige bestemmelser vedrørende tilbagekaldelsesordningen med hensyn til:

a) de særlige forhold i de forskellige sektorer og de forskellige typer af værker og fremførelser, og b) hvis et værk eller en anden frembringelse indeholder bidrag fra mere end én ophavsmand eller udøvende kunstner, den relative betydning af de enkelte bidrag og de legitime interesser hos alle ophavsmænd og udøvende kunstnere, der berøres af en enkelt ophavsmands eller udøvende kunstners anvendelse af tilbagekaldelsesordningen.

Artikel 22, stk. 2, giver endvidere mulighed for at udelukke værker eller andre frembringelser, som normalt indeholder bidrag fra flere forskellige ophavsmænd eller udøvende kunstnere. Herudover kan medlemsstaterne fastsætte, at tilbagekaldelsesordningen kun kan anvendes inden for en bestemt tidsramme, når en sådan begrænsning er behørigt begrundet af de særlige forhold, der gør sig gældende for den pågældende sektor eller fastsætte, at tilbagekaldelsen alene vedrører overdragelsens eksklusivitet.

Artikel 22, stk. 3, fastsætter, at tilbagekaldelsesordningen kun kan benyttes efter en rimelig tidsfrist efter indgåelsen af aftalen om overdragelse af rettigheder og en passende

frist fra underretning fra ophavsmanden eller den udøvende kunstner om, hvornår udnyttelse af rettighederne skal finde sted. Efter udløbet af fristen kan rettighederne tilbagekaldes eller aftalen gøres ikke-eksklusiv.

Af artikel 22, stk. 4, fremgår det, at tilbagekaldelsesretten ikke finder anvendelse, hvis den manglende udnyttelse overvejende skyldes omstændigheder, som ophavsmanden eller den udøvende kunstner med rimelighed kan forventes at afhjælpe.

Artikel 22, stk. 5, giver mulighed for at fastsætte, at alene aftaleklausuler baseret på kollektive overenskomster kan afvige fra tilbagekaldelsesordningen, mens andre afvigende aftaler ikke vil kunne håndhæves.

2.9.5.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold

Ifølge direktivets betragtning 80 er tilbagekaldelsesretten begrundet i, at et værk eller en frembringelse, som en ophavsmand eller udøvende kunstner overdrager sine rettigheder til, så sker dette i forventning om, at værket eller frembringelsen udnyttes. Såfremt udnyttelsen slet ikke finder sted, og rettighederne er blevet overført på et eksklusivt grundlag, kan ophavsmænd og udøvende kunstnere ikke gå til en anden part med henblik på udnyttelse af deres værker eller fremførelser og dermed kapitalisere på deres rettigheder. Tilbagekaldelsesretten skal således skabe en orden, hvorefter uudnyttet rettigheder kan falde tilbage til den oprindelige rettighedshaver. Præambelbetragtningens ordlyd indikerer, at alene total mangel på udnyttelse vil medføre aktivering af tilbagekaldelsesretten. Bestemmelsens hensyn må imidlertid være, at såfremt der alene foretages symbolsk brug af værket eller frembringelsen, så udelukker dette ikke anvendelse af tilbagekaldelsesretten. Samtidig kan direktivets bestemmelser ikke anses for at medføre et krav om, at erhververen skal bruge værket på alle tænkelige måder. Det er Kulturministeriets vurdering, at formålet med bestemmelsen er, at denne kan finde anvendelse i tilfælde, når erhververen ikke anvender værket sådan, som det med rimelige kan forventes og således ikke adskiller sig væsentlig fra sædvanlig brug.

Direktivbestemmelsen giver mulighed for:

- at der laves sektorspecifik regulering (fx forskellig behandling af filmaftaler, aftaler om indspilning af musik og forlagsaftaler),
- at begrænse tilbagekaldelsesretten i tilfælde med mere end én rettighedshaver,
- at vælge at fastsætte tidsrammer for anvendelse af retten,
- at aftalen ikke ophæves, men ophavsmænd og udøvende kunstnere kan sælge sine rettigheder til andre (aftalen gøres ikke-eksklusiv), og
- at tilbagekaldelsesretten kun kan fraviges ved overenskomst.

Den foreslåede ændring af § 54 er formuleret således, at der skal foretages en konkret vurdering af, hvor lang tid det er rimeligt, at erhververen venter med en given brug af de overdragne rettigheder.

Det er Kulturministeriets vurdering, at området ikke er velegnet til sektorspecifik regulering under hensyntagen til de mange sektorer og former for overdragelse af rettigheder. I den forbindelse bemærkes det, at det er Kulturministeriets vurdering, at der er behov for, at tidsrammerne kan fortolkes dynamisk og dermed følge den hurtige udvikling inden for ophavsretten og digitaliseringen, således at der kan foretages konkrete rimelighedsvurderinger med en konkret afvejning af de specifikke hensyn, der gør sig gældende i den pågældende sektor.

På den baggrund indeholder den foreslåede bestemmelse i § 54, stk. 1, ingen fast tidsramme for, hvornår aftalen kan ophæves af ophavsmanden eller den udøvende

kunstner som følge af manglende udnyttelse, men benytter den direktivkonforme formulering "rimelig tid". På denne baggrund ændres den gældende tidsramme i § 54, stk. 2, hvorefter tidsrammen i stk. 1 kan ændres ved aftale. Det foreslås, at § 54, stk. 2, ændres således, at reglen i den foreslåede stk. 1 kan fraviges ved kollektivt forhandlede aftaler. Dette gøres med henblik på, at tilbagekaldelsesretten kan reguleres i en overenskomst, hvor der vil være mulighed for en sektorspecifik aftaleregulering af rimelig tid. På denne måde vil det være branchens parter – som også er nærmest til at have fagkendskab til den pågældende branche – som kan fastsætte standarderne for, hvornår noget er rimelig tid og samtidig sikre, at standarden er dynamisk og tilpasset den digitale udvikling, herunder måder hvorpå rettigheder udnyttes.

For så vidt angår direktivets mulighed for at tage særlig højde for værker med flere bidragydere kan medlemsstaterne bestemme, at en ophavsmand eller udøvende kunstner kan afstå fra at tilbagekalde deres rettigheder og i stedet fratage aftalen dens eksklusive karakter, jf. artikel 22, stk. 2, fjerde afsnit. Der har imidlertid aldrig været sager mv. i Danmark, som har demonstreret behov for sådanne regler. Det bemærkes i den forbindelse, at det står parterne frit for indgå en ny aftale på ikke-eksklusiv basis efter tilbagekaldelse.

I dansk formueret gælder der et princip om aftalefrihed. Med undtagelse af den gældende § 57 og delvist § 54 kan bestemmelserne i ophavsretslovens kapitel 3 fraviges og er således deklaratoriske. § 54 blev ændret i 2008, således at alene 3-års fristen, efter hvilken erhververen efter påkrav fra ophavsmanden skal iværksætte en udnyttelse, kan fraviges ved aftale. Tidligere kunne både §§ 54 og 55 fraviges til skade for ophavsmanden.

Det bemærkes, at direktivets artikel 23, stk. 1, bestemmer, at alle aftalebestemmelser, der forhindrer overholdelse af bestemmelserne i artiklerne 19, 20 og 21 ikke kan håndhæves over for ophavsmænd og udøvende kunstnere. Bestemmelsen henviser imidlertid ikke til tilbagekaldelsesretten i artikel 22, som foreslås gennemført i § 54, stk. 1.

Det fremgår af direktivets art. 22, stk. 5, at ”medlemsstaterne kan fastsætte, at enhver aftalebestemmelse, der afviger fra tilbagekaldelsesordningen i stk. 1, kun kan håndhæves, hvis den er baseret på en kollektiv overenskomst”. Det er Kulturministeriets vurdering, at bestemmelsen skal anses for præceptiv og ikke kan fraviges ved aftale, medmindre reguleringen er håndteret i en overenskomst. Denne mulighed er udnyttet i den foreslåede § 54, stk. 2. Lovforslaget benytter begrebet kollektive aftaler under hensyntagen til, at formålet med bestemmelsen er at sikre, at de pågældende aftaler er indgået mellem to ligeværdige parter. Det er således ikke afgørende, at aftalen er defineret som en overenskomst af parterne. Det bemærkes i den forbindelse, at det er Kulturministeriets vurdering, at en kollektiv forhandlet aftale er det bedste redskab til at tage hensyn til branche- og sektorspecifikke forhold og dermed sikre en dynamisk forståelse af bl.a. "rimelig tid" under hensyntagen til den teknologiske og branchemæssige udvikling som angivet ovenfor.

Det er kulturministeriets vurdering, at det gældende varsel på 6 måneder skal fortsætte som den passende frist fra underretning fra ophavsmanden eller den udøvende kunstner til aftaleerhververen om udnyttelse, hvorefter aftalen kan bringes til ophør, såfremt udnyttelsen ikke er iværksat, hvorfor dette fastholdes.

Det følger af direktivets art. 23, stk. 2, at medlemsstaterne fastsætter, at artikel 18-22 i dette direktiv ikke finder anvendelse på ophavsmænd til et Edb-program som omhandlet i artikel 2 i direktiv 2009/24/EF. På den baggrund foreslås det, at den foreslåede § 54, stk.

1, ikke finder anvendelse ved overdragelse af ophavsretten til værker i form af edb-programmer, jf. den foreslåede ændring til § 54, stk. 2.

Det foreslås således, at art. 22 gennemføres direktivnært uden at benytte valgmulighederne for at begrænse ophavsmænd og udøvende kunstners mulighed for at trække deres rettigheder tilbage dog således, at dette kan reguleres i en overenskomst.

Kulturministeriet vurderer, at man med en ordning, som indeholder en konkret afvejning under hensyntagen til den relevante sektors kendetegn, sikrer en balanceret varetagelse af parternes interesser og sikrer ophavsmænd og udøvende kunstnere beskyttelse ift. deres forventninger om udnyttelse af deres overdragne rettigheder og mulighed for tilbagekaldelse af disse rettigheder ved manglende brug. Ordningen medfører en dynamisk standard, som løbende kan tilpasses udviklingen i forskellige sektorer og tager højder for hver enkelt sektors særlige kendetegn og karakteristika. En dynamisk ordning omfatter endvidere hensynene oplyst i artikel 22, stk. 2.

2.9.6. Almindelige bestemmelser

2.9.6.1. Gældende ret

Det følger af den gældende § 53, stk. 4, at bestemmelserne i §§ 54-59 om overdragelse af ophavsret kan fraviges ved aftale mellem parterne, medmindre andet er fastsat i de enkelte bestemmelser. Kun § 57 og delvist § 54 - for så vidt angår ændringen af friste - kan ikke fraviges til skade for ophavsmanden.

§ 54 indeholder reguleringen af ophavsmandens tilbagefaldsret. Den gældende § 54 blev ændret i 2008, således at alene 3-års fristen, efter hvilken erhververen efter påkrav fra ophavsmanden skal iværksætte en udnyttelse, kan fraviges ved aftale. Tidligere kunne både §§ 54 og 55 fraviges til skade for ophavsmanden.

§ 56 regulerer uønsket videreoverdragelse af værket og sikrer, at ophavsmanden kan forhindre dette samt sikre ophavsmanden mod uønskede ændringer af værket efter overdragelse af rettigheder til værket.

§ 57 regulerer ophavsmandens krav på årlig afregning og ophavsmandens mulighed for at føre kontrol med erhververens afregning, når ophavsmandens vederlag er omsætningsafhængigt. Denne bestemmelse kan ikke fraviges ved aftale, jf. den gældende § 53, stk. 4.

§ 58 indeholder den såkaldte filmformodningsregel, som er en formodning for, at en producent af en film har erhvervet rettighederne til at råde over værket.

Det er således alene den gældende § 57 og delvist § 54, som ikke kan fraviges ved aftale. De øvrige aftaleregler er deklaratoriske ud fra det generelle princip om aftalefrihed i dansk formueret.

2.9.6.2. DSM-direktivets artikel 23

Art. 23 i DSM-direktivet angiver, at alle aftalebestemmelser, der forhindrer overholdelse af bestemmelserne i artiklerne 19, 20 og 21 ikke kan håndhæves over for ophavsmænd og udøvende kunstnere, jf. art. 23, stk. 1.

Artikel 23, stk. 2, angiver, at artikel 18-22 ikke finder anvendelse på ophavsmænd til et Edb-program som omhandlet i artikel 2 i direktiv 2009/24/EF.

2.9.6.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold

Det følger af DSM-direktivets art. 23, at de bestemmelser, som gennemfører artikel 19-21, ikke kan fraviges til skade for ophavsmanden og de udøvende kunstnere. I den forbindelse angiver betragtning 81, at bestemmelserne om gennemsigtighed, aftalejusteringsordninger og alternative tvistbilæggelsesprocedurer bør være obligatoriske, og parterne bør ikke kunne fravige disse bestemmelser, uanset om de findes i aftalerne mellem ophavsmænd, udøvende kunstnere og deres aftalepartnere eller i aftaler mellem disse partnere og tredjeparter, såsom aftaler om hemmeligholdelse.

Hensynet bag direktivbestemmelsen er – på samme vis som det overordnede hensyn bag bestemmelserne i art. 18-22 - at yde beskyttelse til ophavsmænd og udøvende kunstnere, som ofte står i en svagere forhandlingsposition, når de udsteder en licens eller overfører deres rettigheder mod et vederlag, jf. betragtning 72.

Artikel 18 om passende og forholdsmæssig aflønning nævnes imidlertid ikke i art. 23, stk. 1, som en bestemmelse, der ikke kan fraviges ved aftale til skade for ophavsmænd og udøvende kunstnere.

Karakteren af og hensynet bag bestemmelsen indebærer imidlertid, at bestemmelsen ikke bør kunne fraviges ved aftale, da formålet med bestemmelsen er at sikre ophavsmænd og udøvende kunstnere passende og forholdsmæssig vederlag og indeholder et beskyttelseshensyn, som ikke bør kunne fraviges ved aftale. Dette svarer til specialitetsgrundsætningen i den gældende § 53, stk. 3, og aftalelovens § 36 om tilsidesættelse af urimelige aftaler, som heller ikke kan fraviges ved aftale. Se også afsnit 2.9.1.3 ovenfor.

Bestemmelsernes EU-baggrund medfører endvidere, at aftalebestemmelser, der har til hensigt at omgå de nævnte lovbestemmelser, f.eks. en aftaleklausul om anvendelse af fremmed ret, ikke kan håndhæves over for ophavsmanden, jf. betragtning 81, som angiver, at når alle andre elementer med relevans for sagen på det tidspunkt, hvor lovvalget foretages, er lokaliseret i en eller flere medlemsstater, kan parternes valg af en anden lov end loven i en medlemsstat ikke medføre tilsidesættelse af bestemmelserne om gennemsigtighed, aftalejusteringsordninger og alternative tvistbilæggelsesprocedurer. Her må elementer som kunstnerens hjemsted, leveringssted og udnyttelsessted tillægges afgørende vægt. Det betyder f.eks., at en dansk ophavsmand, der har leveret værksbidrag til en spillefilm, som er produceret i EØS, har krav på gennemsigtighed om udnyttelser fra alle aftalepart og underlicenstagere knyttet til EØS. Det fremgår således af direktivets betragtning 81, som henviser til art. 3, stk. 4, i Europaparlamentets og rådet forordning (EF) Nr. 593/2008 af 17. juni 2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I), som angiver, at "Er alle andre elementer med relevans for sagen på det tidspunkt, hvor valget foretages, lokaliseret i en eller flere medlemsstater, kan parternes valg af en anden lov end loven i en medlemsstat ikke medføre tilsidesættelse af bestemmelser i fællesskabsretten, i givet fald som gennemført i den medlemsstat, hvor domstolen er beliggende, som ikke kan fraviges ved aftale."

På baggrund af direktivets art. 23, stk. 2, som angiver, at medlemsstaterne fastsætter, at artikel 18-22 i direktivet ikke finder anvendelse på ophavsmænd til et Edb-program som omhandlet i artikel 2 i direktiv 2009/24/EF. På denne baggrund foreslås det, at de bestemmelser, som gennemfører art. 18-22 ikke finder anvendelse ved overdragelse af

ophavsretten til værker i form af edb-programmer, jf. de foreslåede ændring til § 53, stk. 4, § 54, stk. 2, og § 55 c.

På ovenstående baggrund foreslås det, at art. 23 gennemføres således, at det for alle ovenstående bestemmelser gælder, at de er beskyttelsespræceptive og således ikke kan fraviges til skade for ophavsmanden, jf. den foreslåede § 55 c.

Det er Kulturministeriets vurdering, at den foreslåede ordning, hvorefter de foreslåede bestemmelser i §§ 53, 54 og 55-55 b gøres beskyttelsespræceptive ift. ophavsmænd og udøvende kunstnere sikrer et velfungerende marked for ophavsrettigheder, hvor de skabende og udøvende kunstnere beskyttes, når de er i en svagere forhandlingsposition.

2.10. Anvendelsestidspunkt, overgangsbestemmelse m.v.

2.10.1. Gældende ret

En lovs ikrafttræden bestemmer som udgangspunkt både tidspunktet for myndighedernes anvendelse af loven (håndhævelsestidspunktet) og det tidspunkt, fra hvilket kendsgerninger afføder retsvirkninger i overensstemmelse med lovens regler (virkningstidspunktet), medmindre andet fremgår af loven.

Overgangsbestemmelsen i ophavsretslovens § 91, stk. 1, udtrykker det overordnede princip, at aftaler om overdragelse af ophavsrettigheder skal bedømmes efter de deklaratoriske regler, der gælder ved aftalens indgåelse. Præceptive aftaleregler kan derimod gøres gældende over for enhver aftale, uanset hvornår aftalen er indgået, jf., ophavsretslovens § 90, stk. 1.

2.10.2. DSM-direktivets artikel 26-32

Direktivets artikel 26 angiver, at direktivet gælder for alle værker og andre frembringelser, der er beskyttet af nationale regler om ophavsret den 7. juni 2021 eller derefter og ikke berører handlinger foretaget og rettigheder erhvervet inden den 7. juni 2021.

Det fremgår af direktivets artikel 27, at gennemsigthedsforpligtelsen i artikel 19 er gældende fra den 7. juni 2022.

Artikel 28 angiver, at behandling af personoplysninger i medfør af direktivet skal udføres i overensstemmelse med direktiv 2002/58/EF og forordning (EU) 2016/679.

Artikel 29 angiver, at direktivet skal være gennemført af medlemsstaterne senest den 7. juni 2021 samt, at Kommissionen skal modtage besked om dette.

Artikel 30 indeholder en adgang til gennemgang af direktivet, som skal foretages af Kommissionen i form af en rapport. Gennemgangen foretages tidligst den 7. juni 2026.

Artikel 31 vedrører direktivets ikrafttræden, som er tyvendedagen efter offentliggørelsen i Den Europæiske Unions Tidende.

Artikel 32 angiver, at direktivet er rette mod medlemsstaterne.

2.10.3. Kulturministeriets overvejelser og lovforslagets indhold

Den foreslåede ordning vil betyde, at bestemmelsen, som gennemfører artikel 18, ikke gælder for ældre aftaler indgået før lovens ikrafttræden, at bestemmelsen som gennemfører art. 19 gælder for ældre aftaler, men kun hvis der anmodes om information,

mens bestemmelsen, som gennemfører artikel 20, gælder på aftaler op til 20 før lovens ikrafttræden.

Blandt andet som følge af håndtering af de udfordringer, som Covid-19 medførte, er direktivgennemførelsen blevet forsinket. Dette ændrer imidlertid ikke ved udgangspunktet, hvorefter dette lovforslags bestemmelser først træder i kraft ved lovens ikrafttræden.

Direktivet indeholder ikke særskilt regulering af ikrafttrædelsestidspunkter og anvendelsestidspunkt ud over overgangsbestemmelsen for gennemsigthedsforpligtelsen i art. 19, som foreslås gennemført ved de foreslåede bestemmelser i § 55. Som følge af det senere ikrafttrædelsestidspunkt foreslås der ikke gennemført en overgangsbestemmelse for gennemsigthedsforpligtelsen i den foreslåede § 55.

Udgangspunktet er herefter, at alle direktivets bestemmelser gennemføres i dansk ret og har virkning fra ikrafttrædelsestidspunktet.

Direktivet indeholder ikke information om, hvorvidt bestemmelserne i artikel 18-22 skal finde anvendelse på aftaler indgået inden ikrafttræden af den nationale lov, som gennemfører bestemmelserne, selvom disse først måtte finde anvendelse efter lovens ikrafttræden.

Det er Kulturministeriets vurdering, at det således er overladt til medlemsstaternes kompetence at fastsætte, om de pågældende bestemmelser ligeledes finder anvendelse på aftaler indgået inden lovens ikrafttræden.

De foreslåede bestemmelser i §§ 54, stk. 2, og §§ 55-55 b foreslås alle gennemført som beskyttelsespræceptive. Efter princippet i den gældende ophavsretslovs § 91, jf. § 90, stk. 1, er udgangspunktet således, at de alle kan gøres gældende over for enhver aftale, uanset hvornår aftalen er indgået.

Formålet med bestemmelsen i artikel 18 er at sikre ophavsmænd og udøvende kunstners retsstilling i forbindelse med indgåelse af aftaler om brug eller overdragelse af deres rettigheder. En efterfølgende korrektion af denne aftale er mulig, men dette vil i givet fald være ved brug af aftalejusteringsordningen i direktivets artikel 20, som foreslås gennemført i den foreslåede § 55 a, men dette er en efterfølgende mulighed. Den nye ret bør følge udgangspunktet, hvorefter en rimelig kompensation derfor kun bør gælde for fremtidige aftaler.

Det fremgår af betragtning 75, at artikel 19 er relevant, så længe udnyttelsen er i gang, hvilket kan begrænse behovet ift. visse ældre aftaler. Den informationspligt, som den foreslåede gennemsigthedsforpligtelse i § 55 gennemfører, kan være relativt omfattende.

Der er således et beskyttelseshensyn ift. den, som skal levere den pågældende information. Også henset til at denne informationsforpligtelse ikke var kendt på aftaletidspunktet og kunne have haft betydning for den pågældende aftales udformning. Over for dette står ophavsmanden eller den udøvende kunstners behov for at kunne vurdere den økonomiske værdi af sine rettigheder, herunder i forhold til eventuel brug af den foreslåede aftalejusteringsordning. På denne baggrund foreslås det, at den foreslåede gennemsigthedsforpligtelse i § 55, begrænses ift. ældre aftaler – dvs. aftaler indgået inden lovens ikrafttræden - således at bestemmelsen alene finder anvendelse på disse, når ophavsmanden eller den udøvende kunstner anmoder om information.

På ovenstående baggrund foreslås det, at art. 23 gennemføres således, at det for alle ovenstående bestemmelser gælder, at de ikke kan fraviges til skade for ophavsmanden, at

artikel 18 ikke gælder for ældre aftaler indgået før lovens ikrafttræden, at art. 20 gælder på aftaler op til 10 før lovens ikrafttræden, og at art. 19 gælder for ældre aftaler, men kun hvis der anmodes om information, mens artikel 22 ikke gælder ældre aftaler.

Artikel 20 foreslås gennemført ved den foreslåede § 55 a. I modsætning til artikel 18, som foreslås gennemført i § 53, stk. 2, så vedrører denne bestemmelse omstændigheder, som er indtruffet efter, at den pågældende aftale er indgået. Aftalejusteringsordningens formål er at give ophavsmænd og udøvende kunstnere adgang til genforhandling i tilfælde, hvor det oprindeligt aftalte vederlag viser sig at være uforholdsmæssigt lavt. Henset til, at bestemmelsens formål er at tilpasse ældre aftaler finder Kulturministeriet, at bestemmelsen også bør finde anvendelse på aftaler indgået inden lovens ikrafttræden. Bestemmelsen bør imidlertid begrænses til aftaler, der er indgået på et tidspunkt, hvor den ophavsretlige markedsplads er sammenlignelig med den, der er i dag. Bestemmelsen bør derfor ikke omfatte aftaler, der er ældre end 10 år fra den foreslåede ikrafttrædelsesdato.

3. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Det er vurderingen, at lovforslaget ikke indeholder væsentlige offentlig økonomiske konsekvenser. Lovforslaget indeholder en række nye muligheder for offentlige institutioner til fx at foretage tekst- og datamining eller benytte beskyttet indhold i undervisningen. Reglerne herom er dog ikke forbundet med krav til disse institutioner, men er muligheder, der kan udnyttes. Kommissionen har redegjort for sin vurdering af konsekvenserne af direktivet. Med hensyn til de anvendelser, der er omfattet af de nye undtagelsesbestemmelser, vurderer Kommissionen, at forslaget vil give uddannelsesinstitutioner, almennyttige forskningsinstitutioner og kulturarvsinstitutioner mulighed for at reducere deres transaktionsomkostninger. De mindskede transaktionsomkostninger medfører ikke nødvendigvis, at rettighedshaverne taber indkomst eller licensindtægter.

Lovforslaget forventes ikke at medføre implementeringskonsekvenser for det offentlige.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Det er samlet vurderingen, at lovforslaget ikke vil medføre økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet af væsentlig betydning. Lovforslaget tilsigter en balanceret regulering, hvor der tages hensyn til konsekvenserne for erhvervslivet, ligesom lovforslaget tilskynder, at reglerne i direktivet håndteres i kollektive aftaler såsom overenskomster. Gældende ret indeholder derudover allerede regler af lignende karakter, som dem direktivet indeholder. Kommissionen har redegjort for sin vurdering af konsekvenserne af direktivet. Kommissionen vurderer, at virkningen på små og mellemstore virksomheder inden for undtagelsesområderne (især videnskabs- og uddannelsesforlag) og på deres forretningsmodeller vil være begrænset. Kommissionen vurderer videre, at forslagene, der har til hensigt at forbedre licenspraksisser, sandsynligvis vil reducere transaktionsomkostningerne og øge rettighedshavernes licensindtægter, og at små og mellemstore virksomheder inden for disse områder (producenter, distributører, udgivere, osv.) vil blive påvirket positivt. Kommissionen bemærker, at forslaget indeholder en række foranstaltninger (fx en gennemsigtighedsforpligtelse for rettighedshavernes medkontrahenter). Kommissionen mener dog, at forslaget sikrer, at omkostningerne forbliver rimelige, og at visse aktører, når det er nødvendigt, ikke underlægges forpligtelsen.

Det er vurderingen, at lovforslaget ikke vil medføre væsentlige øvrige efterlevelseskonsekvenser. Det er vurderingen, at lovforslaget ikke vil medføre væsentlige administrative konsekvenser for erhvervslivet. Lovforslaget indeholder bl.a. en

oplysningsforpligtelse for visse dele af erhvervslivet, som indgår aftaler med skabende og udøvende kunstnere. Oplysningsforpligtelsen foreslås dog gennemført på en sådan måde, at der tages hensyn til den administrative byrde hos den part, der skal give oplysningerne. Samtidig indeholder gældende lovgivning allerede regler, der minder om dem, som direktivet indfører.

Erhvervsministeriet bemærker, at lovforslaget medfører administrative konsekvenser for erhvervslivet. Den foreslåede bestemmelse i § 55, stk. 1, medfører, at ophavsmænd og udøvende kunstnere, når de har overdraget deres rettigheder til en erhverver, som beskrevet i § 53, stk. 2, har ret til at få opdateret, relevante og fyldestgørende oplysninger om udnyttelsen af deres værker og frembringelser med hensyn til udnyttelsesmåder, omfanget og karakteren af udnyttelsen, brugsdata, herunder eksempelvis antal visninger, streams eller transaktioner, alle erhververens genererede indtægter og skyldige vederlag.

Erhvervsministeriet bemærker, at det i § 55, stk. 1, også foreslås, at i tilfælde, hvor den administrative byrde er uforholdsmæssigt stor, er forpligtelsen begrænset til de oplysninger, der med rimelighed kan forventes, jf. artikel 19, stk. 3, i direktivet. Derudover bemærker Erhvervsministeriet, at gældende ret allerede indeholder regler af lignende karakter, jf. bekendtgørelse af lov om ophavsret § 57. Da det er ukendt, hvor mange ophavsmænd og udøvende kunstnere, der vil benytte retten til oplysninger og karakteren heraf, vurderer Erhvervsministeriet, at datamæssige hensyn ikke tillader, at en vurdering af de administrative omkostninger kan vurderes.

5. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget vurderes ikke at have administrative konsekvenser for borgerne.

6. Klimamæssige konsekvenser

Lovforslaget vurderes ikke at have klimamæssige konsekvenser.

7. Miljø- og naturmæssige konsekvenser

Lovforslaget vurderes ikke at have miljø- og naturmæssige konsekvenser.

8. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget har til formål at gennemføre dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/790 af 17. april 2019 om ophavsret og beslægtede rettigheder på det digitale indre marked og om ændring af direktiv 96/9/EF og 2001/29/EF (DSM-direktivet).

De fem principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering er overholdt.

Direktivet skulle være gennemført i dansk ret senest den 7. juni 2021. Det var imidlertid ikke muligt at overholde denne frist blandt andet grundet COVID-19-situationen og folketingsvalget i 2022.

På grund af den forsinkede gennemførelse af direktivet har Europa-Kommissionen varslet, at den vil indgive en stævning ved EU-Domstolen mod Danmark, og at den vil nedlægge påstand om, at Danmark pålægges at betale et fast beløb samt dagbøder.

9. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den ... til den ... været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Mindre konsekvenser	Mindre konsekvenser
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Mindre konsekvenser
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Klimamæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Miljø- og naturmæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget har til formål at gennemføre dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/790 af 17. april 2019 om ophavsret og beslægtede rettigheder på det digitale indre marked og om ændring af direktiv 96/9/EF og 2001/29/EF.	
Er i strid med de principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering/ Går videre end minimumskrav i EU-regulering (sæt X)	Ja	Nej X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Fodnoten til lov om ophavsret ændres til at angive, at loven indeholder bestemmelser, der gennemfører Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2019/790/EU af 17. april 2019 om ophavsret og beslægtede rettigheder på det digitale indre marked og om ændring af direktiv 96/9/EF og 2001/29/EF, EU-Tidende 2019, nr. L 130, side 92.

Til nr. 2

Lov om ophavsret, jf. lovbekendtgørelse nr. 1144 af 23. oktober 2014 (ophavsretsloven), indeholder ikke særskilt regulering af tekst- og datamining. Med DSM-direktivets artikel 4 indføres en generel adgang til tekst- og datamining af materiale beskyttet efter ophavsretsloven. Kulturministeriet foreslår en direktivnær implementering.

Brug af ophavsrettigheder til tekst- og dataminingsformål reguleres i dag af ophavsretslovens almindelige regler, herunder § 2 om enerettigheder, de enkelte bestemmelser til beskyttelse af beslægtede rettighedsgrupper i ophavsretslovens kapitel 5, herunder udøvende kunstnere og producenter, § 71 om beskyttelsen af databaser og de undtagelser eller indskrænkninger, der fremgår i lovens kapitel 2.

Det foreslås at indsætte en ny § 11 b om tekst- og datamining.

Det foreslås, at der i stk. 1, indsættes en definition af datamining, som er enhver automatiseret, analytisk fremgangsmåde, der har til formål at analysere tekst og data i digital form med henblik på at generere oplysninger, herunder, men ikke begrænset til, mønstre, tendenser og korrelationer.

Efter den foreslåede bestemmelse § 11 b, stk. 2, må den, som har lovlig adgang til et værk, foretage eksemplar fremstilling og udtræk af værker med henblik på tekst- og datamining.

Den foreslåede bestemmelse i § 11 b, stk. 2, medfører at enhver lovligt kan foretage datamining af værker, som er gjort lovligt tilgængelige. Dette er f.eks., hvis værket stilles til rådighed for almenheden online. Der stilles ikke – som ved den foreslåede § 16 b, stk. 1 om brug af datamining til videnskabelige formål – et krav om, at dataminingen skal ske til et specifikt formål. Adgangen er derfor som udgangspunkt alment gældende, så længe det er med henblik på datamining.

Der kan også være tilfælde af tekst- og datamining, som ikke indebærer reproduktion, eller hvor de foretagne reproduktioner er omfattet af den obligatoriske undtagelse for midlertidige reproduktionshandlinger, som er fastsat i ophavsretslovens § 11 a, og som fortsat bør finde anvendelse på teknikker til tekst- og datamining, der ikke medfører oprettelse af kopier, der falder uden for anvendelsesområdet for § 11 a. Midlertidig eksemplar fremstilling er kopiering, som er flygtig og tilfældig, f.eks. den automatiske kopiering af materiale som sker i en computers cache ved browsing på internettet.

Forslaget vil ikke forhindre rettighedshavere i fortsat at udstede licenser til anvendelser af deres værker.

Det foreslås i stk. 3, at undtagelsen omhandlet i stk. 2, vil finde anvendelse på betingelse af, at rettighedshaverne ikke udtrykkeligt har forbeholdt sig anvendelsen af deres værker på passende vis, såsom en maskinlæsbar måde, i tilfælde af indhold, der er stillet til rådighed for almenheden online.

Den foreslåede bestemmelse i § 11 b, stk. 3, vil indebære, at rettighedshaverne får mulighed for at forbeholde sig retten til at foretage tekst- og datamining. Rettighedshaverne vil dog skulle sikre, at dette gøres på en passende måde. Som udgangspunkt vil det blive anset for passende, hvis forbeholdet gives på en maskinlæsbar måde, herunder i metadata og i vilkår og betingelser for brug af et websted eller en tjeneste. I andre tilfælde vil et forbehold kunne være passende, hvis det sker i en kontrakt, ensidig erklæring mv., som beskrevet i betragtning 18 i DSM-direktivet. Rettighedshavernes forbehold vil i disse situationer skulle respekteres.

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 4*, kan eksemplarer og udtræk foretaget i henhold til stk. 2, opbevares, så længe det er nødvendigt med henblik på tekst- og datamining.

Den foreslåede bestemmelse i § 11 b, stk. 4, vil dermed indebære en begrænsning i opbevaringsperioden for de værker, som er blevet brugt til dataminingen. Den, der foretager dataminingen, skal derfor gøre sig overvejelser om – og sikre – at dataet ikke opbevares længere, end hvad der er nødvendigt til brug for dataminingen.

Det foreslås i stk. 3, at undtagelsen omhandlet i stk. 2, vil finde anvendelse på betingelse af, at rettighedshaverne ikke udtrykkeligt har forbeholdt sig anvendelsen af deres værker på passende vis, såsom en maskinlæsbar måde, i tilfælde af indhold, der er stillet til rådighed for almenheden online.

Den foreslåede bestemmelse i § 11 b, stk. 3, vil indebære, at rettighedshaverne får mulighed for at forbeholde sig retten til at foretage tekst- og datamining. Rettighedshaverne vil dog skulle sikre, at dette gøres på en passende måde. Som udgangspunkt vil det blive anset for passende, hvis forbeholdet gives på en maskinlæsbar måde, herunder i metadata og i vilkår og betingelser for brug af et websted eller en tjeneste. I andre tilfælde vil et forbehold kunne være passende, hvis det sker i en kontrakt, ensidig erklæring mv., som beskrevet i betragtning 18 i DSM-direktivet. Rettighedshavernes forbehold vil i disse situationer skulle respekteres.

Efter den foreslåede § 11 b, stk. 5, vil bestemmelserne i stk. 2-4 ikke berøre bestemmelsen i den foreslåede § 11 c, stk. 1, om brug af tekst- og datamining til videnskabelig forskning, idet forslaget til § 11 c, stk. 1, indeholder en bredere adgang til brug af tekst- og datamining, hvor rettighedshaverne ikke får en mulighed for at forbeholde sig adgangen hertil.

Den foreslåede bestemmelse i § 11 b, stk. 5, vil derfor præcisere, at reglerne om adgangen til generel datamining skal holdes adskilt fra reglerne om datamining til videnskabelige formål.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.1.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Ophavsretsloven indeholder ikke særskilt regulering af forskningsorganisationer og kulturarvsinstitutioners tekst- og dataminings muligheder. Formålet med den foreslåede bestemmelse i § 11 c, er at gennemføre DSM-direktivets artikel 3, der indfører en

undtagelsesmulighed til brug af ophavsretlig beskyttet materiale til tekst- og datamining med henblik på videnskabelig forskning.

Brug af ophavsrettigheder til tekst- og dataminingsformål reguleres i dag af ophavsretslovens almindelige regler, herunder § 2 om enerettigheder, § 71 om beskyttelsen af databaser og de undtagelser, der fremgår af indskrænkningerne til ophavsretsloven i kapitel 2.

Det følger af den foreslåede § 11 c, stk. 1, at forskningsorganisationer, kulturarvsinstitutioner og disses private partnere må foretage udtræk og fremstille eksemplarer af værker, som de har lovlig adgang til, for at udføre tekst- og datamining med henblik på videnskabelig forskning.

Den foreslåede bestemmelse indebærer, at der indføres en adgang til tekst- og datamining med henblik på videnskabelig forskning. Der vil således lovligt kunne foretages udtræk og fremstilles kopier af værker til dette formål. Anvendelsen vil dog være betinget af, at der er lovlig adgang til værkerne.

Der kan også være tilfælde af tekst- og datamining, som ikke indebærer reproduktion, eller hvor de foretagne reproduktioner er omfattet af den obligatoriske undtagelse for midlertidige reproduktionshandlinger, som er fastsat i ophavsretslovens § 11 a, og som fortsat bør finde anvendelse på teknikker til tekst- og datamining, der ikke medfører oprettelse af kopier, der falder uden for anvendelsesområdet for § 11 a. Midlertidig eksemplarfremstilling er kopiering som er flygtig og tilfældig, f.eks. den automatiske kopiering af materiale som sker i en computers cache ved browsing på internettet.

Den foreslåede bestemmelse vil også gælde, når forskningsorganisationer og kulturarvsinstitutioner udfører deres forskning inden for rammerne af offentlig-private partnerskaber. Det betyder, at private partnere, der er tilknyttet en forskningsorganisation eller kulturarvsinstitution, også vil være omfattet af den foreslåede bestemmelse.

Det foreslås, at bestemmelsen gælder for indhold, som forskningsorganisationer og kulturarvsinstitutioner, herunder de hertil knyttede personer, har lovlig adgang til. Ved lovlig adgang forstås adgang til indhold baseret på en open access-politik eller på kontraktforhold mellem rettighedshavere og forskningsinstitutioner eller kulturarvsinstitutioner såsom abonnementer eller andre lovlige metoder. Hvis for eksempel forsknings- eller kulturarvsinstitutioner tegner et abonnement, bør hertil knyttede personer, der er omfattet af abonnementet, anses for at have lovlig adgang. Lovlig adgang omfatter i øvrigt adgang til indhold, som er frit tilgængeligt online. Dette følger af betragtning 14 i DSM-direktivet.

Ved forskningsorganisation forstås et universitet, herunder dets biblioteker, et forskningsinstitut eller enhver anden enhed, hvis primære mål er at udføre videnskabelig forskning eller at udføre uddannelsesaktiviteter, der også omfatter videnskabelig forskning, som:

- a) er organiseret uden fortjeneste for øje eller investerer hele overskuddet i sin videnskabelige forskning, eller
- b) varetager anerkendte almennyttige opgaver

på en sådan måde, at adgangen til de resultater, der frembringes af en sådan videnskabelig forskning, ikke kan nydes på et privilegeret grundlag af en virksomhed, som udøver afgørende indflydelse på en sådan institution. Dette fremgår af DSM-direktivets artikel 2.

Det vil være en konkret vurdering, om en given organisation falder ind under bestemmelsen. Vurderingen bør foretages ud fra enhedens karakter eller strukturelle opbygning, opgaver og formål, herunder hvilke formål enheden har med et eventuelt økonomisk overskud.

Forskningsorganisationen skal have som et hovedformål at bedrive videnskabelig forskning, eventuelt i kombination med uddannelsesmæssige aktiviteter, der også har karakter af videnskabelig forskning. Forskningen vil endvidere skulle opfylde en ud af to kriterier af organisationsmæssig karakter. Det første kriterie er, at forskningsorganisationen enten skal være organiseret på en måde, hvor økonomisk fortjeneste ikke er målet, eller på en måde hvor hele overskuddet investeres i den videnskabelige forskning. Det andet kriterie er, at forskningsorganisationen skal varetage en anerkendt og almennyttig opgave. En almennyttig opgave kan f.eks. være afspejlet i offentlig finansiering eller anden lovgivning eller offentlige kontrakter. Begge kriterier er betinget af, at de opfyldes på en måde, hvorpå adgangen til forskningsresultaterne ikke kan nydes på et privilegeret grundlag af en virksomhed, som har afgørende indflydelse på forskningsinstitutionen. Dette vil eksempelvis være tilfældet, hvis strukturelle forhold gør, at f.eks. aktionærer mv. har afgørende indflydelse på beslutninger, som gør det muligt at udøve kontrol.

Ud over universiteter og andre højere uddannelsesinstitutioner og deres biblioteker vil begrebet også omfatte enheder såsom forskningsinstitutter og hospitaler, som bedriver forskning. Ved kulturarvsinstitution forstås et offentligt tilgængeligt bibliotek eller museum, et arkiv eller en film- eller lydarksinstitution. Omfattet vil for det første være offentligt tilgængelige biblioteker og museer uanset typen af de værker, som er indeholdt i deres permanente samlinger. Omfattet vil endvidere være arkiver og film- eller lydarksinstitutioner. For så vidt angår deres arkiver og offentlige tilgængelige biblioteker, vil uddannelsesinstitutioner, forskningsorganisationer og public service og radio- og TV-foretagender, også være omfattet.

Det følger af den foreslåede § 11 c, *stk. 2*, at kopier af værker foretaget i overensstemmelse med *stk. 1* skal lagres med et passende sikkerhedsniveau og kan opbevares med henblik på videnskabelig forskning, herunder med henblik på verifikation af forskningsresultater.

Opbevaringen vil dog være betinget af, at den sker på en sikker måde. Sikkerhedsniveauet bør fastsættes ud fra en identificering af de involverede risici og skal forhindre, at uvedkommende anvender indholdet til andre formål, end dem der er tiltænkt med bestemmelsen. Formålet med opbevaringen vil således skulle være møntet på videnskabelig forskning, herunder verifikation af forskningsresultater.

Det følger af den foreslåede § 11 c, *stk. 3*, at det er tilladt for rettighedshaverne at træffe foranstaltninger, der kan garantere sikkerhed og integritet i de netværk og databaser, hvor værkerne er lagret. Sådanne foranstaltninger må ikke gå videre, end hvad der er nødvendigt for at nå dette mål.

Dermed kan rettighedshavere træffe foranstaltninger til at opretholde et passende niveau af sikkerhed for deres data, blandt andet for at undgå at uvedkommende får adgang til oplysningerne. Foranstaltningerne vil eksempelvis kunne være en sikring af, at kun personer, der har lovlig adgang til oplysningerne, kan tilgå dem, herunder gennem IP-adressevalidering eller brugerautentificering. Disse foranstaltninger bør dog stå i forhold til de involverede risici og bør ikke gå videre, end hvad der er nødvendigt for at forfølge målet om at garantere systemets sikkerhed og integritet. Sikkerhedsforanstaltningerne må

dermed ikke underminere muligheden for forskningsorganisationer og kulturarvsinstitutioner til at anvende undtagelsen om dataming.

Det følger af forslaget til § 11 c, stk. 3, at bestemmelsen i stk. 1 ikke kan fraviges ved aftale. Det betyder, at bestemmelsen er beskyttelses præceptiv, og det er således ikke muligt i en aftale mellem en forsker og en anden part at aftale, at det ikke skal være muligt at udføre tekst- og dataming

Det følger af den foreslåede § 11 c, *stk. 4*, at rettighedshavere, forskningsorganisationer og kulturarvsinstitutioner i fællesskab kan fastsætte retningslinjer med hensyn til anvendelsen af den forpligtelse og de foranstaltninger, der omhandles i stk. 2 og 3.

Bestemmelsen vil medføre, at rettighedshavere, forskningsorganisationer og kulturarvsinstitutioner kan samarbejde om at udarbejde vejledninger, som fastsætter omfanget af de sikkerhedsforanstaltninger, der er omfattet af lovforslaget. Kulturarvsinstitutioner, forskningsorganisationer og rettighedshavere vil herefter kunne støtte sig til disse retningslinjer ved etablering af sikkerhedsforanstaltninger. Retningslinjerne vil således bidrage til at sikre en håndterbar, smidig og ensartet praksis på området, der overholder lovforslagets betingelser.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.1.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 3

Ophavsretslovens § 13 indeholder regler om, at der i undervisningssammenhæng må foretages eksemplar fremstilling af værker, hvis der er indgået aftaler med de repræsentative rettighedshaverorganisationer herom (aftalelicensordningen). For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til afsnit 2.2.1 i de almindelige bemærkninger.

Der foreslås at nyaffatte § 13.

Det foreslås i § 13, *stk. 1*, at der til brug i undervisningsvirksomhed kan ske eksemplar fremstilling og tilgængeliggørelse for almenheden af offentliggjorte værker, såfremt betingelserne for aftalelicens efter § 50 er opfyldt. Bestemmelsen i *stk. 1* gælder for undervisningsinstitutioner og andre, som fremstiller eksemplarer og gør værker tilgængelige for almenheden i undervisningsvirksomhed. De i stk. 1 nævnte eksemplarer må kun udnyttes inden for undervisningsvirksomhed, som omfattes af den i § 50 forudsatte aftale.

Den foreslåede ændring vil medføre, at en undervisningsinstitution kan få adgang til at kopiere og foretage enhver form for tilgængeliggørelse af ophavsretligt beskyttet indhold på baggrund af en aftalelicensordning, når det er til brug i undervisningsvirksomhed.

Begrebet "undervisningsvirksomhed" i forslaget *stk. 1*, omfatter enhver form for offentlig eller privat kundskabsformidling, der finder sted i organiseret form - fx på skoler og universiteter m.v. Derimod falder private studiegrupper, der ikke er organiserede på en sådan undervisningsinstitution, udenfor, jf. herved bl.a. betragtning 20 i DSM-direktivet.

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 1*, stiller ikke krav i forhold til den organisatoriske struktur for brugeren. Private skoler vil derfor også kunne drage fordel af forslaget, hvis de øvrige betingelser i bestemmelsen er opfyldt.

Den foreslåede ændring vil endvidere indebære, at offentliggjorte værker vil blive omfattet af aftalelicensordningen frem for alene udgivne værker. Dvs. at de værker, der

ikke udgives i fysisk form, men alene stilles til rådighed digitalt på fx internettet, fremadrettet vil omfattes. Konsekvensen af dette vil endvidere være, at de hidtidige betingelser i § 13, stk. 1, om, at værkerne skal være udgivne eller optaget fra radio/tv., vil udgå.

Udvidelsen af anvendelsesområdet i forslaget til § 13, stk. 1, vil endvidere medføre, at § 13, stk. 4, om lærere og elevers adgang til optagelser af deres egne fremførelser vil udgå. Dette som konsekvens af, at området fremover vil være omfattet af aftalelicensen.

Forslaget vil endvidere indebære, at brug af spillefilm (biograffilm), som i dag ikke omfattes af § 13, stk. 1, jf. § 13, stk. 2, kan løses i de aftaler, som indgås mellem rettighedshaverne (herunder filmproducenterne) og brugerne. Konsekvensen af dette er derfor, at § 13, stk. 2, udgår. Det er op til rettighedshaverne, om de licenser, der skal indgås vedrørende spillefilmene, er individuelle aftaler eller kollektive aftaler med eller uden aftalelicensvirkning. Kollektive aftaler på eneretsgrundlag omfattes dog ikke af den foreslåede bestemmelse i § 13, stk. 1, idet der ikke vil være aftalelicensvirkning. Der er dog under alle omstændigheder tale om aftaler, som gør, at undtagelsen fra ophavsretten i § 13, stk. 2, ikke har virkning.

Ikke alene undervisningsinstitutionerne selv, men også institutioner, som faciliterer eller skaffer læremidler m.v. vil kunne indgå aftaler med aftalelicensvirkning i henhold til den foreslåede § 13, stk. 2. Dette gælder fx centrene for undervisningsmidler, der yder medhjælp til en række forskellige undervisningsinstitutioner og brugerportaler.

Det følger af forslaget til, *stk. 3*, at bestemmelsen i stk. 1 om eksemplarfremstilling af offentliggjorte værker alene omfatter edb-programmer i digital form i det omfang, der er tale om overføring til almenheden.

Forslaget til § 13, stk. 3, indebærer, at software principielt kan omfattes af aftalelicensen, men kun i relation til overføringer og ikke i forhold til selvstændig eksemplarfremstilling. Dette er en udvidelse af den gældende § 13, stk. 3, hvor der ikke gælder en aftalelicens for digital kopiering af udgivne værker. Formålet er at sikre den rette implementering af DSM-direktivets artikel 5, som omfatter edb-programmer i digital form. Forslaget til § 13, stk. 3, vil endvidere medføre, at edb-programmer i skriftlig form vil omfattes af aftalelicensen. Dette er en videreførelse af gældende ret.

Det følger af den foreslåede § 13, *stk. 4*, at anvendelse af værker i medfør af stk. 1 gennem sikre, elektroniske netværk, der kun er tilgængelige for undervisningsinstitutionens elever, studerende og lærere, anses for at finde sted i Danmark, såfremt undervisningsinstitutionen er etableret i Danmark.

Forslaget indebærer, at området for aftalelicensen alene vil omfatte anvendelse på intranetsider og lignende, som udelukkende er tilgængelige for institutionens personale og elever eller studerende. Forslaget vil endvidere indebære, at der vil skulle opretholdes et passende sikkerhedsniveau i forhold til disse netværk. Dette med henblik på at sikre at der ikke vil kunne opnås en utilsigtet adgang til værkerne. Det vil være en konkret vurdering, hvorvidt et netværk er sikkert, men betingelsen vil normalt indebære, at undervisningsinstitutionen skal etablere passende autentifikationsprocedurer, herunder baseret på passwords. Undervisningsinstitutionen vil endvidere skulle gøre sig organisatoriske overvejelser i forhold til opbevaringen af passwords mv.

Endvidere indebærer forslaget, at aftalelicensen får grænseoverskridende anvendelse via en såkaldt "legal fiction". Dette betyder eksempelvis, at en aftale mellem en dansk forvaltningsorganisation og et dansk universitet – hvor aftalen tillægges

aftalelicensvirkning – også omfatter kopiering m.v. som foretages af studerende, som er tilknyttet universitetet, men som er på midlertidigt studieophold uden for landet.

Det følger af den foreslåede *stk. 5*, at opstår der spørgsmål om, hvorvidt en organisation, der efter § 50, stk. 4, er godkendt til at indgå aftaler omfattet af stk. 1, stiller urimelige vilkår for at indgå aftale, kan hver af parterne forelægge spørgsmålet for Ophavsretslicensnævnet, jf. § 47. Nævnet kan fastsætte vilkårene, herunder vederlagets størrelse.

Forslaget, indebærer, at parterne får mulighed for at gå til Ophavsretslicensnævnet og få prøvet, om et vederlag, som en kollektiv forvaltningsorganisation kræver, er urimeligt. Herved sikres en let håndtering af tvister om vederlagsstørrelse.

Ophavsretslovens § 13 indeholder endvidere regler om, at der i undervisningssammenhæng må foretages eksemplarfremsstilling af værker og foretages optagelse i radio/TV af værker, hvis der er indgået aftaler med de repræsentative rettighedshaverorganisationer herom (aftalelicensordningen). Ophavsretslovens § 21, stk. 1, nr. 2, indeholder regler om, at værker må fremføres offentligt, når fremførelsen sker til brug ved undervisning. Reglerne gælder ikke for spillefilm. For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til afsnit 2.2.1. i de almindelige bemærkninger.

Efter den foreslåede § 13 a indføres der en begrænset adgang for undervisningsinstitutioners brug af ophavsretligt indhold gennem en undtagelse til de ophavsretlige enerettigheder. Forslaget til § 13 a, gennemfører DSM-direktivets artikel 5.

Det følger af den foreslåede *stk. 1*, at i det omfang, der ikke findes passende licenser, jf. § 13, stk. 1, eller § 24 a, jf. § 50, stk. 1 og 2, kan der til brug for formål, der udelukkende tjener til anskueliggørelse i undervisningsvirksomhed fremstilles eksemplarer og foretages tilgængeliggørelse til almenheden af mindre uddrag af værker, såfremt det ikke sker i erhvervsøjemed.

Begrebet "undervisningsvirksomhed" i forslagets stk. 1, svarer til begrebet i den foreslåede § 13.

Forslaget vil medføre, at lærere og elever i mindre omfang i forhold til digital anvendelse kan gøre brug af værker i undervisningssammenhæng. Dette eksempelvis ved at vise et kort klip fra en udenlandsk film i undervisningen. Brugen er imidlertid betinget af, at den sker til anskueliggørelse i forbindelse med undervisning.

Det vil være en konkret vurdering, hvorvidt der er tale om et mindre uddrag eller en del af et værk, og om brugen sker til anskueliggørelse. Vurderingen vil blandt skulle foretages på baggrund af hvilken type af værk, der er tale om og det nærmere formål med brugen, herunder i hvilket omfang brugen har karakter af undervisnings- eller læringsaktiviteter, der udfoldes under institutionens ansvar, og om brugen er nødvendig med henblik på anskueliggørelse. Brugen giver endvidere – i overensstemmelse med de bagvedliggende direktivbetragtninger – i det fleste tilfælde alene mulighed for at anvende dele eller uddrag af værker og kan ikke træde i stedet for indkøb af materialer, der primært er beregnet til uddannelsesmarkedet. Til trods for at der fx er tale om et kort digt eller lignende, vil det derfor som udgangspunkt ikke være muligt at anvende værket i sin helhed i henhold til forslaget.

Anvendelsen af den foreslåede bestemmelse i *stk. 1*, er betinget af, at der ikke i forvejen er passende licenser, som dækker området. Med udtrykket passende licenser forstås licenser, som er lettilgængelige for uddannelsesinstitutionerne, og som med rimelighed

kan siges at dække de behov for anskueliggørelse i forbindelse med undervisning, som er fastsat i direktivets artikel 5.

Forslaget i § 13 a, stk. 1, gælder principielt alle værksarter. I praksis vil kunstværker og fotografier imidlertid ikke kunne anvendes i henhold til bestemmelsen, da dette vil implicere gengivelse af brudstykker af malerier, fotografier mv, hvilket ofte vil være en krænkelse af ophavsmandens ideelle rettigheder efter § 3, jf. 1961-lovmotiverne.

Kunstværker vil derimod kunne gengives i deres helhed til brug for undervisning i henhold til den gældende § 21, stk. 1, nr. 2 i ophavsretsloven.

Enkeltbilleder fra film vil derimod ikke kunne anvendes med hjemmel i den foreslåede bestemmelse. Baggrunden herfor er, at udnyttelse af enkeltbilleder fra film svarer til den normale udnyttelse af fotografier.

Derimod omfatter den foreslåede § 13 a, stk. 1, gengivelse af korte uddrag af film i form af levende billeder.

Værkerne må efter forslaget til § 13 a, stk. 1, bruges, såfremt brugen sker i undervisningsvirksomhed. Der skal dermed være tale om en egentlig kundskabsformidling i modsætning til underholdningslignende aktiviteter (f.eks. koncerter).

Den foreslåede bestemmelse forventes kun at ville få betydning for litterære værker, musikværker, filmværker og sceneværker.

Forslaget til § 13 a gælder på betingelse af, at anvendelsen ikke sker i erhvervmæssig øjemed, dvs. at brugen ikke må have en kommerciel karakter. Det er undervisningsvirksomheden i sig selv, som skal være ikkekommerciel. Det beror på en konkret vurdering, hvorvidt den pågældende handling sker på kommerciel basis, herunder om den sker for at generere et overskud. Ved vurderingen om anvendelsen sker i erhvervsøjemed kan der endvidere lægges vægt på, hvorvidt anvendelsen går ud over, hvad der kræves og forventes af undervisningsvirksomheden. Dette vil tale for, at der foreligger kommercielle interesser. Konkret skal det vurderes, om anvendelsen er motiveret af et underliggende undervisningsbehov eller ej.

Det følger af den foreslåede bestemmelse i *stk. 2*, at anvendelsen efter *stk. 1* er betinget af, at den sker under en uddannelsesinstitutions ansvar, i dens lokaler eller andetsteds eller via et sikkert elektronisk miljø, som kun er tilgængeligt for uddannelsesinstitutionens elever eller studerende og undervisningspersonale.

Forslaget til § 13 a, stk. 2, vil indebære, at anvendelsen efter undtagelsen er betinget af, at den sker i forbindelse med undervisning eller anden læringsaktivitet, der udfoldes under uddannelsesinstitutionens ansvar, herunder i forbindelse med eksaminer eller undervisningsaktiviteter. Aktiviteterne vil fysisk både kunne foregå inden- og uden for uddannelsesinstitutionen. Sidstnævnte eksempelvis på et museum, et bibliotek eller i en anden kulturarvsinstitution.

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 2*, vil endvidere indebære, at anvendelsen vil kunne foregå på afstand via sikre elektroniske miljøer, eksempelvis ved onlineundervisning. I så fald vil anvendelsen skulle ske ved brug af sikre elektroniske miljøer. Omfattet heraf er digitale undervisnings- og læringsmiljøer, hvortil kun en uddannelsesinstitutions undervisningspersonale og de elever eller studerende, der er indskrevet på en uddannelse,

har adgang, og at der er knyttet passende, herunder passwordbaserede, autentifikationsprocedurer, til adgangen.

Det følger af den foreslåede § 13 a, stk. 2, 2 pkt., at bestemmelsen i stk. 1 ikke kan fraviges ved aftale. Det betyder, at det ikke er muligt at begrænse den ret til eksemplarfremsstilling og tilgængeliggørelse for almenheden, som undtagelsen i stk. 1 giver, ved aftale.

Det følger af den foreslåede bestemmelse i § 13 a, *stk. 3*, at anvendelsen af værker efter stk. 1, via sikre elektroniske miljøer, anses for at finde sted hos den uddannelsesinstitution, som er etableret i Danmark.

Forslaget vil indebære, at grænseoverskridende anvendelse af værker er omfattet af den foreslåede undtagelsesbestemmelse. Forslaget omfatter således også de situationer, hvor en studerende, som er tilknyttet et dansk universitet, kopierer materiale på et midlertidigt studieophold uden for landet.

Det følger af den foreslåede bestemmelse i § 13 a, *stk. 4*, at bestemmelsen i stk. 1 om eksemplarfremsstilling af værker omfatter alene edb-programmer i digital form i det omfang, der er tale om overføring til almenheden.

Forslaget til stk. 4, vil indebære, at software omfattes af undtagelsen i stk. 1 men kun i relation til overføringer, ikke selvstændig eksemplarfremsstilling

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.2. i de almindelige bemærkninger.

Det følger af den foreslåede bestemmelse i *stk. 5*, at ved brug af denne bestemmelse har ophavsmanden krav på rimelig kompensation medmindre skaden er minimal.

Forslaget, indebærer, at undervisningsinstitutionerne vil skulle betale til rettighedshaverne for den skade, som de lider ved institutionernes brug af værkerne. Det er op til parterne selv at fastsætte niveauet for kompensationen.

Til nr. 4

Det fremgår af den gældende ophavsretslovs § 14, stk. 1, at offentlige eller private institutioner, organisationer og erhvervsvirksomheder kan indgå aftale med aftalelicensvirkning om brug af værker.

Det foreslås, at der foretages præcisering af § 14, stk. 1, således at der indsættes et 2. pkt., hvoraf det fremgår at aftalemuligheden dog ikke gælder, hvis ophavsmanden over for nogen af de aftalesluttende parter har nedlagt forbud mod værkets udnyttelse."

Formålet med forslaget er at gennemføre direktivets artikel 12, stk., 3, litra c, hvorefter aftalelicensbestemmelser skal indeholde en forbudsadgang, medmindre der gælder en undtagelse, eller hvor der er tvungen kollektiv forvaltning. Af betragtning 48 følger det, rettighedshavere let skal kunne genvinde kontrollen over deres værker og forhindre enhver anvendelse af deres værker, som vil være til skade for deres interesser. Det er derfor vigtigt, at rettighedshaverne har reel mulighed for at udelukke anvendelsen af sådanne ordninger på deres værker eller andre frembringelser. Det vil være for alle anvendelser, værker eller andre frembringelser eller for specifikke anvendelser, værker eller andre frembringelser, herunder før indgåelsen af en licensaftale og i løbet af licensens løbetid. I sådanne tilfælde bør enhver igangværende anvendelse afsluttes inden for en rimelig frist. En sådan udelukkelse fra rettighedshavernes side bør ikke berøre

deres krav på betaling af vederlag for den faktiske anvendelse af værket eller andre frembringelser i henhold til licensen.

Den foreslåede ændring vil betyde, at udeforstående rettighedshavere ift. den specifikke aftalelicens i § 14 har mulighed for at vælge at stå uden for aftalen og hindre, at dennes rettigheder benyttes i henhold til den pågældende aftale.

Om baggrunden for og Kulturministeriets overvejelser i forhold til bestemmelsen henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.5.

Til nr. 5

Det fremgår af den gældende ophavsretslovs § 16, at arkiver, biblioteker og museer må fremstille eksemplarer i sikkerheds- og beskyttelsesøjemed. Der må fremstilles så mange kopier som nødvendigt med henblik på sikkerheds- og beskyttelsesøjemed f.eks. med det formål at skåne værker mod ødelæggelse eller at sikre værkerne i tilfælde af, at originalerne skulle gå tabt.

Det foreslås, at der foretages en tilføjelse til § 16, stk. 2, således, at institutionernes fremstilling af eksemplarer i sikkerheds- og beskyttelsesøjemed også kan omfatte edb-programmer i digital form, samt at dette ikke kan fraviges ved aftale.

Med den foreslåede ændring gennemføres art. 6 i DSM-direktivet. Det fremgår af betragtning 27, at bestemmelsen gør det muligt for kulturarvsinstitutioner at reproducere værker og andre frembringelser, der er en permanent del af deres samlinger, med henblik på bevarelse, f.eks. i forbindelse med forældet teknologi eller nedslidningen af de oprindelige støttestrukturer eller for at forsikre sådanne værker og andre frembringelser. En undtagelse gør det muligt at lave kopier ved hjælp af de korrekte bevaringsværktøjer, -midler eller -teknologier, i ethvert format og på ethvert medium, i det påkrævede antal, på et hvilket som helst tidspunkt i et værks eller en anden frembringelses levetid samt i det omfang, det er nødvendigt i bevaringsøjemed. Det bemærkes, at reproduktionshandlinger, der foretages af kulturarvsinstitutioner til andre formål end bevaring af værker og andre frembringelser i deres permanente samlinger, fortsat er betinget af rettighedshavernes tilladelse, medmindre de er tilladt i henhold til andre undtagelser eller indskrænkninger, jf. betragtning 27.

Undtagelsen er begrænset til reproduktionshandlinger til bevaring af værker og andre frembringelser i de omfattede institutioners permanente samlinger. En permanente samling forstås i henhold til betragtning 29 som eksemplarer af værker eller andre frembringelser, der ejes eller permanent opbevares af den pågældende institution, f.eks. som følge af en overdragelse af ejendomsret eller en licensaftale, afleveringspligt eller permanente opbevaringsordninger.

Det følger af betragtning 28, at kulturarvsinstitutioner ikke nødvendigvis har de tekniske midler eller den tekniske ekspertise til selv at udføre de handlinger, der er nødvendige for at bevare deres samlinger, navnlig i det digitale miljø, og de kan derfor gøre brug af bistand fra andre kulturinstitutioner og andre tredjeparter med henblik herpå. Kulturarvsinstitutioner bør inden for rammerne af denne undtagelse med henblik på

bevarelse som fastsat i dette direktiv kunne lade tredjeparter, herunder sådanne, der er baseret i andre medlemsstater, fremstille kopier på deres vegne og på deres ansvar.

Formålet med forslaget er at gennemføre direktivets art. 6, som indfører en ophavsretlig undtagelse for kulturarvsinstitutioner, som giver dem mulighed for at lave kopier af værker i deres samling med henblik på bevarelse af kulturarv.

Den foreslåede ændring vil betyde, at edb-programmer i digital form på linje med andre ophavsretligt beskyttede værker kan kopieres af arkiver, biblioteker og museer i sikkerheds- og beskyttelsesøjemed.

Om baggrunden for og Kulturministeriets overvejelser i forhold til bestemmelsen henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.3.

Til nr. 6

Det fremgår af den gældende ophavsretslovs § 16 b, at offentlige biblioteker og andre biblioteker, der helt eller delvis finansieres af det offentlige kan indgå aftale med aftalelicensvirkning om brug af værker.

Det foreslås, at der foretages en ændring af § 16 b, således at det tilføjes, ”at muligheden for at indgå aftale med aftalelicensvirkning om brug af værker ikke gælder, hvis ophavsmanden over for nogen af de aftalesluttende parter har nedlagt forbud mod værkets udnyttelse.”

Formålet med forslaget er at gennemføre artikel 12, stk., 3, litra c, hvorefter aftalelicensbestemmelser skal indeholde en forbudsadgang, medmindre der gælder en undtagelse, eller hvor der er tvungen kollektiv forvaltning. Af betragtning 48 følger det, idet rettighedshavere let skal kunne genvinde kontrollen over deres værker og forhindre enhver anvendelse af deres værker, som vil være til skade for deres interesser, er det vigtigt, at rettighedshaverne har reel mulighed for at udelukke anvendelsen af sådanne ordninger på deres værker eller andre frembringelser. Det være sig for alle anvendelser, værker eller andre frembringelser eller for specifikke anvendelser, værker eller andre frembringelser, herunder før indgåelsen af en licensaftale og i løbet af licensens løbetid. I sådanne tilfælde bør enhver igangværende anvendelse afsluttes inden for en rimelig frist. En sådan udelukkelse fra rettighedshavernes side bør ikke berøre deres krav på betaling af vederlag for den faktiske anvendelse af værket eller andre frembringelser i henhold til licensen.

Den foreslåede ændring vil betyde, at udeforstående rettighedshavere ift. den specifikke aftalelicens i § 16 b har mulighed for at vælge at stå uden for aftalen og hindre, at dennes rettigheder benyttes i henhold til den pågældende aftale.

Om baggrunden for og Kulturministeriets overvejelser i forhold til bestemmelsen henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.4.

Til nr. 7 (§§ 16 c-f)

Til § 16 c

Ophavsretsloven indeholder ikke en aftalelicensbestemmelse for kulturarvsinstitutioners anvendelse af værker, der ikke længere forhandles. Med DSM-direktivets artikel 8, stk. 1, indføres en aftalelicensadgang for kulturarvsinstitutioner til at bruge værker, der ikke længere forhandles. Forslaget til § 16 c, gennemfører DSM-direktivets artikel 8, stk. 1, og artikel 9, stk. 1.

Det følger af den foreslåede § 16 c, *stk. 1*, at offentlige arkiver, biblioteker, museer og film- og lydarvsinstitutioner, kan foretage eksemplar fremstilling og tilgængeliggørelse for almenheden af værker, der ikke længere forhandles, og som er en permanent del af institutionens samling, såfremt betingelserne for aftalelicens efter § 50 er opfyldt, og såfremt anvendelsen ikke sker i erhvervsøjemed. Dette gælder dog ikke, hvis rettighedshaveren har nedlagt forbud mod værkets udnyttelse.

Forslaget til § 16 c, *stk. 1*, vil medføre, at der indføres en aftalelicensordning, hvor offentlige arkiver, biblioteker, museer og film- og lydarvsinstitutioner, kan indgå aftaler med de relevante forvaltningsorganisationer om brug af værker som, f.eks. bøger og film, som ikke længere forhandles, og som er en permanent del af institutionens samling. Et værk er en permanent del af en institutions samling, når værkseksemplaret ejes eller opbevares permanent af den pågældende institution, f.eks. som følge af en overdragelse af ejendomsret, en licensaftale, pligtafleveringsregler eller permanente opbevaringsordninger. Definitionen af et værk, der ikke længere forhandles, fremgår af den foreslåede § 16 e, *stk. 1*.

Licensaftalerne i forslaget skal muliggøre, at kulturarvsinstitutioner med aftalerne kan foretage både eksemplar fremstilling og tilgængeliggørelse for almenheden af værkerne.

Forslaget til *stk. 1*, er betinget af, at anvendelsen ikke sker i erhvervsøjemed. Det beror på en konkret vurdering, hvorvidt den pågældende handling sker i erhvervsøjemed, herunder om den sker for at generere et overskud. Ved vurderingen kan der eksempelvis lægges vægt på, hvorvidt anvendelsen går ud over, hvad der kræves og forventes af den pågældende kulturarvsinstitution, hvilket taler for, at der kan foreligge kommercielle interesser.

Forslaget til § 16, *stk. 1*, henviser endvidere til, at betingelserne for aftalelicens i § 50 skal være opfyldt. Der henvises i den forbindelse til den foreslåede ændring i § 50, *stk. 1*.

Forslaget til *stk. 1* indeholder en ret for rettighedshaveren til at nedlægge forbud mod anvendelsen, hvorved udeforstående rettighedshavere ift. den specifikke aftalelicens har mulighed for at vælge at stå uden for aftalen og hindre, at dennes rettigheder benyttes i henhold til den pågældende aftale.

Det følger af den foreslåede *stk. 2*, at anvendelsen af værker efter *stk. 1*, anses for kun at finde sted i Danmark forudsat, at det offentlige arkiv, bibliotek, museum, er etableret i Danmark.

Forslaget er et udtryk for et oprindelseslandsprincip og indebærer, at § 16 c, *stk. 1*, får grænseoverskridende effekt. Konkret vil forslaget medføre, at en tilgængeliggørelse, der finder sted i et andet EU-land, skal vurderes efter den danske ophavsretslov, hvis den konkrete kulturarvsinstitution – som har forestået tilgængeliggørelsen – er etableret i Danmark. Hermed muliggøres, at licensaftalerne kan give institutionerne mulighed for at anvende værkerne i andre EU-lande, hvilket er særligt relevant, når der er tale om online anvendelse. Konsekvensen af en sådan ordning er, at de danske regler også gælder for brug i EU-lande på baggrund af aftaler indgået med danske kulturarvsinstitutioner.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.4 i de almindelige bemærkninger.

Til § 16d

Ophavsretsloven indeholder ikke en generel undtagelsesbestemmelse for kulturarvsinstitutioner til at anvende værker, der ikke længere forhandles. Loven regulerer i et vist omfang arkiver, biblioteker og museers brug af værker, hvoraf værker, som ikke

længere forhandles, indgår i mindre omfang, herunder i ophavsretslovens § 16, stk. 4, hvorefter biblioteker må fremstille eksemplarer af udgivne værker, der bør være tilgængelige i bibliotekets samlinger, men som ikke kan erhverves i almindelig handel eller hos udgiveren. Med DSM-direktivets artikel 8, stk. 2, indføres en undtagelsesadgang for kulturarvsinstitutioner til at bruge værker, der ikke længere forhandles. Af hensyn til, at artikel 8 vedrører grænseoverskridende brug af værker, foreslår Kulturministeriet en direktivnær gennemførelse. Forslaget til § 16 d, gennemfører DSM-direktivets artikel 8, stk. 2 og 3, og artikel 9, stk. 2. Af artikel 9, stk. 2, fremgår, at anvendelsen af værker i henhold til undtagelsen eller indskrænkningen, som fastsat i artikel 8, stk. 2, anses for kun at finde sted i den medlemsstat, hvor den kulturarvsinstitution, der foretager denne anvendelse, er etableret.

Det følger af den foreslåede *stk. 1*, at offentlige arkiver, biblioteker, museer og film- og lydarsinstitutioner kan foretage eksemplarfremstilling og overføring af værker, der ikke længere forhandles, og som er en permanent del af institutionens samling, såfremt der ikke findes en repræsentativ fællesorganisation, som kan indgå aftaler efter § 16 c. Dette gælder dog ikke, hvis rettighedshaveren har nedlagt forbud mod værkets udnyttelse. Eksemplarfremstilling og overføring til almenheden af værker må ikke ske i erhvervsøjemed

Den foreslåede § 16 d, stk. 1, medfører, at såfremt der ikke findes en forvaltningsorganisation, der kan indgå aftaler efter forslaget til § 16 c, stk. 1, om brug af værker, der ikke længere forhandles, kan offentlige arkiver, biblioteker, museer og film- og lydarsinstitutioner i stedet anvende værker efter denne undtagelsesbestemmelse. Uenighed om licensbetingelser kan ikke fortolkes som manglende adgang til licensløsninger.

Forslaget indeholder et krav om, at det pågældende værk skal være en permanent del af kulturarvsinstitutionens samling. En kulturarvsinstitution vil således kun kunne gøre brug af den foreslåede undtagelsesbestemmelse, hvis institutionen lovligt har værket permanent i sin samling.

Aftalelicenssystemet er særdeles veletableret og velfungerende i Danmark og gælder i forvejen på mange andre områder om anvendelser af ophavsrettigheder. Det er derfor Kulturministeriets vurdering, at undtagelsesreglen i forslaget til § 16 d, stk. 1, i praksis kun vil få mindre betydning i forhold til forslaget til aftalelicensreglen i § 16 c, stk. 1.

Forslaget til § 16 d, stk. 1, gælder kun for digitale anvendelser. I forhold til aftalelicensen i forslaget til § 16, c, stk. 1, som omfatter alle former for tilgængeliggørelse, giver undtagelsen således alene mulighed for eksemplarfremstilling og overføring (tilgængeliggørelse på internettet).

Tilsvarende for den foreslåede aftalelicensbestemmelse i § 16 c, stk. 1, er anvendelsen efter forslaget til § 16 d, stk. 1, betinget af, at den ikke sker i erhvervsøjemed. Herunder ligger et krav om, at værkerne vil skulle stilles til rådighed på ikkekommercielle websteder. Vurderingen af, hvorvidt, der er tale om en kommerciel aktivitet, vil skulle foretages på samme måde som i forslaget til § 16 c, stk. 1. Dvs. at det skal vurderes om aktiviteten sker for at generere et overskud.

Det fremgår af den foreslåede *stk. 2*, at anvendelsen af værker efter stk. 1, anses for kun at finde sted i Danmark hos det offentlige arkiv, bibliotek, museum eller film- eller lydarsinstitution, når det offentlige arkiv, bibliotek, museum eller film- eller lydarsinstitution er etableret i Danmark.

Den foreslåede stk. 2, vil medføre, at der indføres et oprindelsesprincip, hvorefter bestemmelsen får grænseoverskridende virkning. Dette betyder, at de danske regler også gælder for danske kulturarvsinstitutioners anvendelser, der sker i andre lande. Princippet svarer til det tilsvarende princip, som er indeholdt i forslaget til aftalelicensbestemmelsen i § 16 c, stk. 1.

Kulturministeriet bemærker, at den foreslåede bestemmelse placeres i kapitel 2 i ophavsretsloven og det eksisterende krediteringskrav i den gældende § 11, stk. 2, finder anvendelse ift. brug efter bestemmelsen, således at kreditering skal ske i overensstemmelse med "god skik".

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.4 i de almindelige bemærkninger.

Til § 16 e

Ophavsretsloven indeholder ikke generelle bestemmelser om kulturarvsinstitutioners anvendelser af værker, der ikke længere forhandles. I ophavsretslovens § 16, stk. 4, og § 16 a, stk. 3, findes dog i et nærmere begrænset omfang regler om brug af værker, der ikke længere findes i handelen. Ophavsretslovens § 75 j indeholder desuden regler om søgninger, der skal foretages, med henblik på at fastslå, om et værk eller en lydoptagelse er et forældreløst værk.

Regler om ophavsrettens territoriale anvendelsesområde fremgår af ophavsretslovens §§ 85 og 86, som fastsætter den klare hovedregel om, at det kun er værker mv. med tilknytning til EØS - dvs. EU-landene samt Norge, Island og Lichtenstein - som omfattes umiddelbart af den danske ophavsretslov. I ophavsretslovens § 88 er fastsat en hjemmel til at udvide beskyttelsen i forhold til andre lande. Denne hjemmel er udnyttet i bekendtgørelse nr. 218 af 9. marts 2010 om anvendelsen af ophavsretsloven i forhold til andre lande (udlandsbekendtgørelsen). Med DSM-direktivets artikel 8 indføres bestemmelser om kulturarvsinstitutioners brug af værker, der ikke længere forhandles. Artikel 8 vedrører grænseoverskridende brug af værker. Forslaget til § 16 e implementerer DSM-direktivets artikel 8, stk. 5 og 7.

Det følger af den foreslåede *stk.* 1, at et værk ikke længere anses som forhandlet efter denne lov, når det i god tro kan formodes, at hele værket ikke er til rådighed for almenheden via normale handelskanaler, efter der er gjort en rimelig indsats for at bedømme, om det/den er til rådighed for almenheden.

Den foreslåede § 16 e, stk. 1, vil medføre, at en kulturarvsinstitution på baggrund af en rimelig indsats skal vurdere, om værket er tilgængeligt for offentligheden på en måde, hvorpå en borger selv kan købe værket. Det afhænger af en konkret vurdering, herunder hvilken type af værk der er tale om, hvordan den forudgående undersøgelse skal foretages.

Som udgangspunkt vil kulturarvsinstitutionen skulle foretage en søgning og undersøgelse af dokumentation, der er let tilgængelig. Det er ikke en forudsætning, at kulturarvsinstitutionen først har kontaktet samtlige landets boghandlere mv. Det er derimod tilstrækkeligt, hvis der er foretaget et – efter omstændighederne – rimeligt undersøgelsesarbejde, eksempelvis ved de mest nærliggende (søge)databaser, opslagsværker m.v.

Undersøgelsen vil i nogle tilfælde skulle ske ved at konsultere de kilder, f.eks. forvaltningsorganisationer eller brancheorganisationer, der er relevante for den pågældende kategori af værker og andre beskyttede frembringelser. Dette vil eksempelvis være tilfældet for filmværker, som er særprægede, blandt andet af hensyn til, at film i praksis vil være tilgængelige i vinduer i form af eksklusivitet for såvel platforme som

territorier. Hvis en film på et givent tidspunkt ikke er tilgængelig, er det muligvis af den årsag, at filmen blot befinder sig et sted undervejs i denne proces.

Det vil normalt ikke skulle være påkrævet løbende at søge efter værkets tilgængelighed, ligesom det forhold, at der er en sandsynlighed for, at et værk kan findes genbrugsbutikker mv., ikke indebærer, at der er tale om et tilgængeligt værk. Kulturarvsinstitutionen vil dog skulle være i god tro ved formodningen efter der gjort en rimelig indsats for at bedømme, om værket er til rådighed.

Hvis værket er tilgængelig i en anden udgave, f.eks. en efterfølgende udgave af en bog, bør det oprindelige værk anses for stadigvæk at være i handelen. Hvis der er tale om en anden sprogudgave eller en audiovisuel bearbejdning af en bog, vil det ikke automatisk bevirke, at værket må anses for at være i handelen, jf. herved også betragtning nr. 37 i DSM-direktivet.

Det forhold, at det er hele værket, som er grundlaget for vurderingen efter forslaget, indebærer, at eksempelvis billeder i en bog, ikke vil skulle indgå i vurderingen af, hvorvidt bogen som helhed er kommercielt tilgængelig.

Undersøgelsen efter forslaget til § 16 e, stk. 1, bør som udgangspunkt kun ske i Danmark, medmindre det vurderes, at en grænseoverskridende undersøgelse (dvs. en undersøgelse af forholdet i et eller flere EU-lande) er mest hensigtsmæssig, fx hvis det er almindeligt kendt, at en bog første gang blev udgivet i en bestemt sprogudgave i et andet EU-land.

En kulturarvsinstitution vil i nogle situationer kunne foretage en samlet vurdering af flere værker efter den foreslåede § 16 e, stk. 1, hvis en sådan fælles undersøgelse vurderes at være egnet og ikke er uproportional i forhold til de enkelte værker, herunder sandsynligheden for at de er kommercielt tilgængelige.

Efter den foreslåede *stk. 2*, følger det, at § 16 c og § 16 d ikke finder anvendelse for sæt af værker i det omfang, det på baggrund af den rimelige indsats i stk. 1, kan bevises, at sådanne sæt overvejende består af

- d) værker, som ikke er filmværker eller audiovisuelle værker, og som først blev udgivet eller, hvis de ikke er udgivet, først blev udsendt i et tredjeland
- e) filmværker eller audiovisuelle værker, hvis producenter har deres hovedsæde eller opholdssted i et tredjeland, eller
- f) tredjelandstatsborgeres værker eller andre frembringelser, når ingen medlemsstat eller intet tredjeland har kunnet fastlægges med en rimelig indsats i henhold til litra a) og b).

Den foreslåede *stk. 2*, medfører, at forslaget til § 16 c og § 16 d ikke finder anvendelse for sæt af værker, der har en vis kobling til tredjelande (lande uden for EU). Med sæt af værker forstås en nærmere afgrænset beholdning eller en nærmere afgrænset samling af værker.

Der er tale om situationer, hvor en værkssamling primært består af værker som først er udgivet eller, hvis offentliggørelse ikke har fundet sted, først er udsendt i et land uden for EU. For filmværker mv. er der tale om samlinger, som primært består af værker, hvor producenten er etableret eller hjemmehørende i et land uden for EU. Bestemmelsen vil efter forslaget endvidere ikke finde anvendelse, hvis samlingen hovedsageligt består af værker af tredjelandstatsborgeres, og det ikke har været muligt at fastslå, hvor værkerne er udgivet, udsendt eller fsva. filmværker, hvor producenten har sit hjemsted.

Det følger af den foreslåede § 16 e, *stk. 3*, at uanset *stk. 2*, finder § 16 c anvendelse, hvis den kollektive forvaltningsorganisation er tilstrækkeligt repræsentativ i det relevante tredjeland.

Den foreslåede bestemmelse vil medføre, at uanset det forhold, at en samling af værker har tilknytning til et tredjeland, vil en sådan samling stadigvæk være omfattet af en aftalelicensordning, hvis forvaltningsorganisationen er tilstrækkelig repræsentativ for rettighedshaverne i det pågældende tredjeland. Dette vil eksempelvis være tilfældet, hvis en dansk organisation har en aftale med en søsterorganisation i det pågældende tredjeland, som giver mulighed for at repræsentere tredjelandets medlemmer i Danmark.

Det følger af den foreslåede § 16 e, *stk. 4*, at kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om krav såsom en skæringsdato for at fastslå, hvorvidt der kan udstedes licenser til værker i overensstemmelse med § 16 c, og hvorvidt undtagelsen i § 16 d finder anvendelse.

Med forslaget til § 16 e, *stk. 4*, fastsættes en bemyndigelsesbestemmelse, hvorefter kulturministeren i en bekendtgørelse vil kunne fastsætte specificerede krav i forhold til, hvornår der er tale om et værk, der ikke længere forhandles, f.eks. i form af skæringsdatoer knyttet op på værkstyper. Dette med henblik på at afhjælpe og ensarte resultatet af den undersøgelse, som kulturarvsinstitutioner vil skulle foretage efter den foreslåede § 16 e, *stk. 1*. De specificerede krav vil skulle foretages på baggrund af en nærmere dialog med de organisationer, der er omfattet af artikel 8, dvs. kulturarvsinstitutionerne og forvaltnings- og kunstnerorganisationerne.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.4. i de almindelige bemærkninger.

Til § 16 f

Ophavsretsloven indeholder ikke bestemmelser om bekendtgørelsesforanstaltninger i relation til anvendelse af værker, der ikke længere forhandles. Ophavsretslovens § 75 j, *stk. 7*, indeholder regler om, at der skal fremsendes oplysninger i henhold til forældreløse værker til Kulturministeriet, som efterfølgende videresender oplysningerne til en fælleseuropæisk central database, der finansieres af Den Europæiske Unions Kontor for Intellectuel Ejendomsret's (EUIPO).

Med forslaget til § 16 f, fastsættes bestemmelser om bekendtgørelsesforanstaltninger. Forslaget gennemfører DSM-direktivets artikel 10.

Det følger af den foreslåede *stk. 1*, at i det omfang et offentligt arkiv, bibliotek, museum eller film- eller lydarvsinstitution, anvender et værk i henhold til § 16 c og § 16 d skal følgende oplysninger, mindst seks måneder før, værkerne anvendes på en permanent, let og effektiv måde gøres tilgængelige på den offentlige og centrale onlineportal for værker, der ikke længere forhandles, i regi af Den Europæiske Unions Kontor for Intellectuel Ejendomsret

- a) Værkerne, som omfattes af licensen i § 16 c eller undtagelsen i § 16 d.
- b) Rettighedshaverens mulighed for at nedlægge forbud.
- c) Så snart det er muligt, og hvor det er relevant, oplysninger om parterne i licensen, de dækkede områder og anvendelserne.
- d) Øvrige oplysninger der er påkrævet i henhold den registreringsproces, der er fastsat af Den Europæiske Unions Kontor for Intellectuel Ejendomsret.

Den foreslåede *stk. 1*, vil medføre, at der skal gøres en række oplysninger tilgængelige, når en kulturarvsinstitution anvender et værk, der ikke længere forhandles, efter

forslagene til § 16 c eller § 16 d. Der er tale om oplysninger, som har til formål at identificere det værk eller sæt af værker, som anvendelsen vedrører, samt om retten til at nedlægge forbud. Der skal endvidere gives oplysninger om anvendelsen efter undtagelsen eller licensen, herunder oplysninger om parterne (tilladelsesgiver og tilladelsehaver) samt de dækkede områder. Der skal i øvrigt give oplysninger i henhold til registreringsprocessen. Dette for at sikre administrationen af registreringsprocessen i portalen, hvor oplysningerne skal indtastes.

Oplysningerne vil skulle gøres tilgængelige på EUIPO's out-of-commerce portal fra mindst seks måneder før værkerne anvendes.

EUIPO's out-of-commerce portal er et let tilgængeligt, enkelt og ubureaukratisk værktøj til at samle og fremsøge information om værker, der ikke længere forhandles. Der er tale om en fælles platform for medlemslandene, hvilket sikrer en ensartethed landene imellem. Portalen vil således understøtte, at kravet i forslaget til § 16 f, stk. 1, om, at oplysningerne skal gøres tilgængelige på en permanent, let og effektiv måde, opfyldes.

Det tidsmæssigt krav om, at kulturarvsinstitutionen eller forvaltningsorganisationen skal offentliggøre de påkrævede mindst seks måneder før anvendelse følger af DSM direktivets artikel 10 stk. 1. Forslaget stiller ikke krav om, at det er kulturarvsinstitutionen, som skal forestå afgivelsen af oplysningerne. Kulturarvsinstitutionen og forvaltningsorganisationen vil derfor frit kunne aftale, hvem der i praksis skal varetage opgaven. Indtastning af oplysninger vil kunne finde sted efter kulturarvsinstitutionen eller forvaltningsorganisationen er tilmeldt som bruger på portalen.

Portalens formål er dog alene af informationsmæssig karakter og har i sig selv ingen rettskabende effekt. Det forhold, at et værk er registreret i databasen er ikke nødvendigvis ensbetydende med, at der rent faktisk er tale om et værk, der ikke længere forhandles, og at kravene i forslaget til 16 f, er fuldt opfyldt. Det er parterne selv, der er ansvarlige for, at oplysningerne, der er påkrævede efter lovforslaget, er korrekte og dækkende.

Tilgængeliggørelse af oplysninger på portalen indebærer ikke i sig selv, at en kulturarvsinstitutionens anvendelse af værker, der ikke længer forhandles, kan ske efter lovforslaget. Kravet om bekendtgørelsesforanstaltninger er et selvstændigt krav og et hensyn til, at rettighedshaverne kan få kendskab til, hvordan deres værk anvendes i praksis, og hvilke muligheder de har for at udøve deres rettigheder om at meddele forbud om anvendelsen. Hvis der er tale om oplysninger i relation til sæt af værker, kan oplysningerne tilsvarende ikke forventes at være så detaljerede, at alle individuelle værker, der bruges eller måtte blive brugt, kan identificeres.

Det følger af den foreslåede stk. 2, at for at øge den generelle bevidsthed hos rettighedshaverne, kan kulturministeren fastsætte nærmere regler om de bekendtgørelsesforanstaltninger, der skal gøres tilgængelige, i det omfang et værk anvendes i henhold til § 16 c og § 16 d.

Den foreslåede stk. 2, er en bemyndigelsesbestemmelse, som medfører, at kulturministeren i en bekendtgørelse kan fastsætte yderligere bekendtgørelsesforanstaltninger, end dem der er indeholdt i forslaget til § 16 f, stk. 1, hvis dette er nødvendigt af hensyn til rettighedshaverne. Direktivet indeholder en valgmulighed om at fastsætte sådanne yderligere bekendtgørelsesforanstaltninger i artikel 10, stk. 2. Direktivets bestemmelser om de oplysninger, der skal offentliggøres, er i og for sig generelle, men samtidig tilstrækkelig detaljerede. Muligheden for at foretage yderligere præciseringer ud over det, der står i direktivet er dermed begrænsede. På nuværende tidspunkt finder Kulturministeriet derfor, at det ikke er nødvendigt at fastsætte

yderligere bekendtgørelsesforanstaltninger, hvorefter forslaget ikke indeholder sådanne konkrete yderligere foranstaltninger. Af hensyn til at fremtidssikre området, foreslår Kulturministeriet imidlertid, at der fastsættes en bemyndigelsesbestemmelse. Det er Kulturministeriets vurdering, at det vil være mest hensigtsmæssigt, hvis nærmere bestemmelser om disse oplysninger fremgår af en bekendtgørelse, efter der er indgået en dialog herom med de relevante organisationer og institutioner.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.4. i de almindelige bemærkninger.

Til nr. 8

Det fremgår af den gældende ophavsretslovs § 17, stk. 3, at statslige eller kommunale institutioner og andre sociale eller almennyttige institutioner til brug for syns- og hørehandicappede kan indgå aftale med aftalelicensvirkning om brug af værker.

Det foreslås, at der foretages en ændring af § 17, stk. 3, således at det tilføjes, at muligheden for, at indgå aftale med aftalelicensvirkning om brug af værker dog ikke gælder, hvis ophavsmanden over for nogen af de aftalesluttende parter har nedlagt forbud mod værkets udnyttelse."

Formålet med ændringen af stk. 3 er at gennemføre artikel 12, stk., 3, litra c, hvorefter aftalelicensbestemmelser skal indeholde en forbudsadgang, medmindre der gælder en undtagelse, eller hvor der er tvungen kollektiv forvaltning. Da det følger af betragtning 48, at rettighedshavere let skal kunne genvinde kontrollen over deres værker og forhindre enhver anvendelse af deres værker, som vil være til skade for deres interesser, er det vigtigt, at rettighedshaverne har reel mulighed for at udelukke anvendelsen af sådanne ordninger på deres værker eller andre frembringelser. Det være sig for alle anvendelser, værker eller andre frembringelser eller for specifikke anvendelser, værker eller andre frembringelser, herunder før indgåelsen af en licensaftale og i løbet af licensens løbetid. I sådanne tilfælde bør enhver igangværende anvendelse afsluttes inden for en rimelig frist. En sådan udelukkelse fra rettighedshavernes side bør ikke berøre deres krav på betaling af vederlag for den faktiske anvendelse af værket eller andre frembringelser i henhold til licensen, der har fundet sted.

Den foreslåede ændring vil betyde, at udeforstående rettighedshavere ift. den specifikke aftalelicens i § 17, stk. 3, har mulighed for at vælge at stå uden for aftalen og hindre, at dennes rettigheder benyttes i henhold til den pågældende aftale.

Om baggrunden for og Kulturministeriets overvejelser i forhold til bestemmelsen henvises i øvrigt til de almindelige bemærkningers afsnit 2.5

Til nr. 9

Ophavsretslicensnævnet reguleres i ophavsretslovens § 47. Nævnet træffer endelige administrative afgørelser i sager, der forelægges for nævnet efter regler fastsat i ophavsretsloven blandt andet i forhold til vederlagsbetaling til rettighedshaverorganisationer og spørgsmål om adgang til materiale, som er påført effektive tekniske foranstaltninger. Nævnets kompetenceområde fremgår af den gældende § 47, stk. 5.

Der er tale om en konsekvensændring som følge af den foreslåede udvidelse af bestemmelsen i § 75 d om tekniske foranstaltninger (se lovudkastet §1, nr. 2) og indførelse af en alternativ tvistløsningsmekanisme i den foreslåede § 55 b (se lovudkast § 1, nr. 19).

Med den foreslåede ændring vil Ophavsretslicensnævnet på begæring, kunne pålægge en rettighedshaver, der truffet de nødvendige foranstaltninger, der kan garantere sikkerhed

og integritet i de netværk og databaser, hvor værkerne er lagret (se lovudkastets § 1 nr. 2), at stille sådanne midler til rådighed for en bruger, som er nødvendige for, at denne kan drage fordel af muligheden for at udføre tekst- og datamining. Derudover kan Ophavsretslicensnævnet med ændringen behandle tvister vedrørende gennemsigtighedsforpligtelsen i den foreslåede § 55 og aftalejusteringsordningen i den foreslåede § 55 a.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.9.4 og 2.1.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 10

Det fremgår af den gældende ophavsretslovs §§ 50, stk. 1, at de specifikke oplyste aftalelicenser i §§ 13, 14 og 16 b, § 17, stk. 3, og §§ 24 a, 29 a, 30, 30 a og 35 kan påberåbes af brugere, således at en repræsentativ organisation af rettighedshavere kan indgå aftaler på vegne af alle rettighedshaverne med en bruger om brug af indhold mod betaling for brugen. § 50, stk. 2, indeholder en generel mulighed for at indgå aftaler med aftalelicensvirkning inden for et nærmere defineret område. I begge tilfælde forudsættes den pågældende organisation at omfatte en væsentlig del af ophavsmændene til en bestemt art af værker.

Det foreslås, at der i § 50, stk. 1 og stk. 2, ændres således at » en organisation, som omfatter en væsentlig del af ophavsmændene « ændres til » en forvaltningsorganisation, som er tilstrækkelig repræsentativ for ophavsmændene«. Der vil DSM-direktivets betegnelser blive anvendt i den danske aftalelicensbestemmelse.

Det foreslås endvidere, at § 50, stk. 1 henviser til den foreslåede 16 c om værker der ikke længere forhandles.

Ændringen stemmer tillige bedst overens med reglerne om tvungen kollektiv forvaltning i art. 9 i satellit- og kabeldirektivet og art. 4(2) i SatCabII-direktivet, som gennemført ved Lov nr. 1121 af 04. juni 2021, eftersom der med denne ændring altid vil være én organisation, som Kulturministeriet har mulighed for at godkende, mens man med den gældende terminologi principielt risikerer, at ingen organisation repræsenterer en væsentlig del af rettighedshaverne på et givet område.

Ophavsretslovens § 35, stk. 1, som indeholder bestemmelser om tvungen kollektiv forvaltning, henviser til aftalelicensbetingelserne i den gældende § 50. Det er i denne forbindelse uden betydning, at direktivets art. 12 ikke finder anvendelse på obligatorisk kollektiv forvaltning, jf. art. 12, stk. 4, 2. afsnit. Det bemærkes i den forbindelse, at det efter gældende ret ikke er en betingelse, at organisationen skal repræsentere mere end halvdelen af ophavsmændene på området, hvorfor brugen af "tilstrækkelig repræsentativ er mere retvisende".

Ændringen er i overensstemmelse med den hidtidige retstilstand, da alene én organisation kan godkendes til at indgå aftale med aftalelicensvirkning per aftalelicensområde. For så vidt angår tilfælde, hvor der kan være flere repræsentative organisationer, udtaler Ophavsretsudvalget: "Det vil her ikke være tilstrækkeligt alene at se på, hvilken af de konkurrerende organisationer, der repræsenterer flest rettighedshavere. Det kan f.eks. også være af afgørende betydning, om hovedparten af de rettighedshavere, hvis værker faktisk benyttes, er organiseret i en af organisationerne", jf. slutbetænkning 1197/1990 fra udvalget vedrørende revision af ophavsretslovgivningen, s. 189. Der er således i dag ikke et absolut krav om, at organisationen skal repræsentere en væsentlig del af rettighedshavernes enerettigheder eller vederlagsrettigheder, men godkendelse forudsætter tillige, at organisationen efter en samlet vurdering har tilstrækkelig erfaring med håndtering af aftaler – både i forhold til rettighedshavere og brugere - og på

forsvarlig vis kan forvalte både medlemmers og ikke-medlemmers rettigheder. Den ændrede terminologi i bestemmelsen svarer således til de kriterier, som der allerede stilles for aftalelicensgodkendelse. Kravet om at være tilstrækkelig repræsentativ betyder, at forvaltningsorganisationen kan siges at repræsentere rettighedshaverne på det pågældende område på en sådan måde, at den er repræsentativ for rettighedshavere generelt.

Når Kulturministeriet skal godkende en ansøgning om aftalelicensgodkendelse, skal Kulturministeriet bl.a. vurdere, om den ansøgende organisation møder kravet om at være tilstrækkelig repræsentativ. Denne vurdering skal foretages "under hensyntagen til den kategori af rettigheder, der forvaltes af organisationen, til organisationens evne til at forvalte rettighederne effektivt, til den kreative sektor, som organisationen opererer i, samt til spørgsmålet om, hvorvidt organisationen dækker et væsentligt antal rettighedshavere inden for den relevante type af værker eller andre frembringelser, som har givet tilladelse til udstedelse af licens for den relevante type af anvendelse i overensstemmelse med direktiv 2014/26/EU af 26. februar 2014 om kollektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder samt multiterritoriale licenser for rettigheder til musikværker med henblik på onlineanvendelse i det indre marked," jf. direktivets betragtning 48.

De kriterier, som Kulturministeriet lægger vægt på, følger af forarbejderne til lov nr.742 af 7. juni 2001 om ændring af ophavsretsloven: "Ved bedømmelsen bør der efter ministeriets opfattelse lægges vægt på en række forskellige faktorer såsom antallet af rettighedshavere og værker m.v., som organisationen repræsenterer, organisationens mulighed for efter dens vedtægter internt at kunne forpligte sine medlemmer samt organisationens forankring i eksisterende organisationer. Det bør også tillægges betydning, om en organisation er fast indarbejdet inden for et givent forvaltningsområde, og om organisationen har den fornødne administrative kapacitet til at varetage opkrævning og udlodning til de enkelte rettighedshavere på forsvarlig vis. Det kan i den forbindelse være af betydning, om organisationen har lokalt markedskendskab og erfaring med indgåelse af licensaftaler i Danmark, og om den pågældende organisation i forvejen administrerer kollektive licensaftaler med brugere i Danmark på andre områder end det aftalelicensområde, som godkendelsen angår. Organisationens mulighed for at etablere gensidighedsaftaler med udlandet vil tillige kunne indgå i vurderingen. Særligt inden for kabelspredningsområdet må der fortsat lægges vægt på, at der mellem en fællesorganisation og andre relevante organisationer indgås de nødvendige interne samarbejdsaftaler. Bortset fra de nævnte kriterier må det i almindelighed påses, at organisationens vedtægter er i overensstemmelse med ophavsretsloven og andre almindelige retsregler, herunder om der i vedtægterne er indbygget mindretalsgarantier. I en fællesorganisation bør der efter vedtægterne være mulighed for afgørelse af interne tvister ved voldgift."

Det følger endvidere af forarbejderne til lov nr. 510 af 12. juni 2009 om ændring af ophavsretsloven: "Den godkendte organisation er den, der kan dokumentere den bredeste repræsentation af ophavsmænd på området. Det kan således også være en rettighedshaverorganisation fra et andet EU-land. Desuden sker der lige behandling af de repræsenterede rettighedshavere og de ikke-repræsenterede. Der sker ikke en forskelsbehandling mellem danske og udenlandske rettighedshavere eller -organisationer, da det afgørende er, hvilken organisation der kan dokumentere den bredeste repræsentation."

Organisationen opnår repræsentativitet via medlemserklæringer, mandater, e.l., som giver organisationen mulighed for at forvalte de relevante rettigheder på vegne af

rettighedshaveren. Der sondres i den forbindelse ikke mellem vederlagsrettigheder og enerettigheder.

I overensstemmelse med lovbemærkningerne fra lov 742 af 7. juni 2001 og lov nr. 510 af 12. juni 2009 er der ikke tiltænkt nogen ændring i kriterierne for at opnå godkendelse til at indgå aftale med aftalelicensvirkning.

Det foreslås at benytte begrebet "forvaltningsorganisation" i stedet for "organisation", da det følger af direktivets art. 12, stk. 1, at alene forvaltningsorganisationer kan indgå aftale med aftalelicensvirkning. Forvaltningsorganisationer er defineret i lov om kollektiv forvaltning af ophavsret i lov nr. 321 af 05/04/2016 § 2. Lov om kollektiv forvaltning af ophavsret gennemfører direktiv 2014/26/EU i dansk ret.

Den foreslåede ændring vil betyde, at alene kollektive forvaltningsorganisationer som defineret i lov om kollektiv forvaltning af ophavsret - kan indgå aftale med aftalelicensvirkning. Herudover præciseres repræsentativitetskravet ift. den pågældende organisation. Dette indebærer ikke en realitetsændring, da det alene har været kollektive forvaltningsorganisationer omfattet af lov om kollektiv forvaltning af ophavsret, som hidtil er blevet godkendt til at indgå aftale med aftalelicensvirkning.

Om baggrunden for og Kulturministeriets overvejelser i forhold til bestemmelsen henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.5.

Til nr. 11

Det fremgår af den gældende ophavsretslovs § 50, stk. 4, at der stilles krav om ministeriel godkendelse af de organisationer, der kan indgå aftaler med aftalelicensvirkning.

Det foreslås at nyaffatte § 50, stk. 4.

Bestemmelsen viderefører i vidt omfang det nuværende stk. 4, dog således at »Rettighedshaverorganisationer« foreslås ændret til »Forvaltningsorganisationer«. Det foreslås endvidere indført, at »den godkendte organisation anses med hensyn til disse aftaler at repræsentere også de i stk. 3 nævnte ophavsmænd.« og », der opfylder kravene efter stk. 1 eller 2.« ændres til: », der hver anses at opfylde kravene til repræsentativitet i stk. 1 eller 2«

Begrebet "forvaltningsorganisation" benyttes i stedet for "rettighedshaverorganisation", da det følger af direktivets art. 12, stk. 1, at alene forvaltningsorganisationer kan indgå aftale med aftalelicensvirkning. Forvaltningsorganisationer er defineret i § 2, nr. 1 i lov om kollektiv forvaltning af ophavsret (lov nr. 321 af 05/04/2016). Lov om kollektiv forvaltning af ophavsret gennemfører direktiv 2014/26/EU.

Forslaget om, at aftalelicensen omfatter rettighedshavere, som ikke er repræsenteret af organisationen, som nævnt i § 50, stk. 3, følger af direktivets art. 12, hvoraf det fremgår af art. 12, stk. 1 litra b, at for så vidt angår en sådan aftale, at organisationen har et retligt mandat eller formodes at repræsentere rettighedshavere, der ikke har givet organisationen tilladelse i overensstemmelse hermed. Dette fremgår ligeledes af betragtning 44, som angiver, at formålet med art. 12 er at gøre det muligt for en kollektiv forvaltningsorganisation at tilbyde licenser som et kollektivt licensudstedelsesorgan på vegne af rettighedshavere, uanset om disse har givet organisationen tilladelse hertil og derfor bør kunne anvende løsninger, der giver kollektive forvaltningsorganisationer mulighed for at tilbyde licenser, der dækker et potentielt stort antal af værker eller andre frembringelser, til visse typer af anvendelse og for at fordele de vederlag, der hidrører fra sådanne licenser, blandt rettighedshaverne i overensstemmelse med direktiv 2014/26/EU.

Forslaget indebærer en præcisering af, at en godkendt organisation også i forbindelse med forhandlinger om aftaler og evt. tvister kan være repræsentativ. Dermed gælder der i relation til udenforstående rettighedshavere samme regler for behandling af tvister, hvad enten behandlingen sker i Ophavsretslicensnævnet eller for domstolene. Hensynet er, at brugere ikke skal kunne omgå aftalelicenssystemet ved at undlade at betale, hvilket ville stride med intentionen bagt aftalelicenssystemet. I dag der kan rejses tvivl om dette. Præciseringen sikrer, at en forvaltningsorganisations krav på vederlag ikke vil kunne være mindre ved indgåelse af en aftale end ved fastsættelse af en erstatning med den begrundelse, at organisationen i erstatningssagen skulle anses at repræsentere færre rettighedshavere end ved aftaleløsninger. Dermed er repræsenterede og udenforstående rettighedshavere fuldt ud ligestillede i såvel aftaler som forhandlinger om aftaler, både når det gælder vederlag i henhold til aftaler og vederlag i henhold til erstatningssager, hvilket stemmer overens med det ligebehandlingsprincip, der ligger til grund for aftalelicenssystemet, som ligeledes følger af artikel 12, stk. 3, litra b i direktivet.

I den foreslåede lovtekst refereres der til "disse aftaler". Hermed menes de aftaler, som godkendte aftalelicensorganisationer har mulighed for at indgå i medfør af § 50, herunder stk. 4., 1. pkt. Udtrykket sigter derfor på forhandlinger om og indgåelse af aftaler, dvs. repræsentationen før selve indgåelsen af aftalen. Den foreslåede bestemmelse har alene konsekvens for omfanget af en repræsentation, når en forvaltningsorganisation vitterlig opfylder det repræsentativitetskrav, der er forudsætningen for aftalelicens.

Bestemmelsen vil være en fordel for de udenforstående rettighedshavere, der omfattes af aftalelicenser. I praksis betyder præciseringen, at når en godkendt aftalelicensorganisation måtte føre retssager mod nogen, der har foretaget en udnyttelse uden aftale om betaling, skal erstatningsbeløb fordeles ligeligt også til de rettighedshavere, som organisationen repræsenterer i kraft af aftalelicensen, dvs. de rettighedshavere, der omfattes af § 50, stk. 3. Når forvaltningsorganisationer, der administrerer aftalelicens, får vederlag og erstatning efter ophavsretslovens § 83, gælder dette således også for dem, der omfattes i kraft af aftalelicensen. Forslaget indebærer ikke nogen ændring af, at tvister om vederlag og vilkår kan afgøres af Ophavsretslicensnævnet, ligesom forslaget ikke indvirker på tvister om, hvorvidt der er behov for rettighedsklarering. Erstatninger (i lighed med vederlag fra aftalelicenser) tilkommer ikke rettighedshavere i tilfælde, hvor brugeren har klareret rettighederne (tilladelse og vederlagsret) direkte med rettighedshaverne. En godkendt organisation kan i sådanne tilfælde ikke påtale krav på vegne af udenforstående rettighedshavere.

Den foreslåede præcisering skal også ses i lyset af, at EU-Domstolen har truffet afgørelse om rækkevidden af aftalelicens på § 35-området (kabelviderespredning m.v.). Det er sket i den såkaldte Uradex-sag (sag C-169/05), der vedrørte forståelsen af satellit- og kabeldirektivet. Dommen indebærer, at en godkendt organisation efter § 50, stk. 4, jf. § 35 anses at repræsentere også udenforstående rettighedshaveres rettigheder som sådan, ikke blot i forhold til retten til vederlag i henhold til aftaler.

Ved lovforslagets fremsættelse verserer der en sag ved EU-domstolen, som blandt andet vedrører organisationer, der kan indgå aftale med aftalelicensvirkning og således kollektivt forvalter intellektuelle ejendomsrettigheder og om disse har beføjelse til at anlægge sag for at forsvare disse rettigheder, som forudsættes af søgsmålskompetencen på grundlag af artikel 4, litra c), i direktiv 2004/48, udelukkende til den almindelige partsevne i retssager, eller kræves der dermed en ret til i eget navn at anlægge sag for at forsvare de omhandlede rettigheder, som udtrykkeligt er anerkendt i den nationale

lovgivning. Ved lovforslagets fremsættelse er der ikke afsagt afgørelse i sagen C-201/22 (Telia Finland).

Den foreslåede ændring vil betyde, at alene kollektive forvaltningsorganisationer - som defineret i lov om kollektiv forvaltning af ophavsret - kan indgå aftale med aftalelicensvirkning. Ændringen indebærer ligeledes, at kravene til repræsentativitet i § 50 stk. 1, eller 2 overføres til fællesorganisationer, som er kendetegnet ved at bestå af organisationer som medlemmer og ikke af enkeltstående rettighedshavere, således at de enkelte organisationer under denne skal opfylde de pågældende krav til repræsentation. Endelig medfører ændringen, at aftalelicensvirkningen kan finde anvendelse før selve aftalerne indgås samt i forbindelse med tvister.

Det er kulturministeriets vurdering, at de foreslåede ændringer vil videreføre en velfungerende ordning med de præciseringer, som følger af direktivet, samt sikrer, at ikke repræsenterede rettighedshaveres rettigheder kan varetages på lige fod med repræsenterede rettighedshavere i forbindelse med tvister og forhandlinger.

Om baggrunden for og Kulturministeriets overvejelser i forhold til bestemmelsen henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.5.

Til nr. 12

Det følger af den gældende § 50, stk. 2, i ophavsretsloven, at ophavsmanden har mulighed for at nedlægge forbud over for enten brugeren eller den aftalesluttende organisation om brug af værket efter den generelle aftalelicens. Det samme gælder for de specifikke aftalelicenser i §§ 24 a, 29 a, 30, 30 a og § 35, stk. 6, og er foreslået indført i de specifikke aftalelicenser i § 14, § 16b og § 17, stk. 3. Den gældende ophavsretslov indeholder ikke regler om oplysninger til rettighedshavere om aftaler med aftalelicensvirkning.

Det foreslås, at der indsættes som et nyt stk. 5 i § 50. Efter den foreslåede bestemmelse skal godkendte organisationer træffe passende bekendtgørelsesforanstaltninger i rimelig tid, inden værkerne anvendes i henhold til aftalen, for at oplyse rettighedshaverne om den kollektive forvaltningsorganisations mulighed for at indgå aftaler om anvendelse af værker og om de muligheder, der er til rådighed for rettighedshaverne for at nedlægge forbud. Bekendtgørelsesforanstaltningerne skal være effektive, uden at der er behov for at informere hver enkelt rettighedshaver.

Den foreslåede nye stk. 5 gennemfører art. 12, stk. 3, litra b, i direktivet og svarer til denne dog med sproglige tilpasninger.

Bestemmelsens formål er at sikre, at der findes passende garantier for beskyttelsen af de legitime interesser hos rettighedshavere, der ikke har givet et mandat til den organisation, der tilbyder licensen, og at disse garantier finder anvendelse på en ikkediskriminerende måde, jf. betragtning 48.

Det følger af forslaget, at kollektive forvaltningsorganisationer pålægges en informationsforpligtelse, så rettighedshaverne er oplyste om muligheden for, at der indgås aftale med aftalelicensvirkning samt muligheden for at nedlægge forbud, såfremt rettighedshaveren ønsker at stå uden for aftalen og hindre, at dennes rettigheder benyttes i henhold til den pågældende aftale.

Det følger allerede af servicedirektivet og er en betingelse for aftalelicensgodkendelse, at organisationen på sin hjemmeside tydeligt angiver, at denne er godkendt af

Kulturministeriet. Denne betingelse bør tillige efter den foreslåede nye stk. 5 fremgå af Kulturministeriets godkendelse af de relevante kollektive forvaltningsorganisationer.

Informationspligten indebærer, at de kollektive forvaltningsorganisationer på deres hjemmesider skal oplyse om deres aftalelicensgodkendelser og dermed om deres muligheder for at indgå aftaler med aftalelicensvirkning. Også Kulturministeriet offentliggør allerede disse oplysninger. Ministeriets informationsvirksomhed indgår i opfyldelsen af bekendtgørelsesforanstaltningerne.

Det følger af betragtning 48, at "Bekendtgørelsesforanstaltninger bør være effektive i hele licensperioden og bør ikke involvere, at brugere, kollektive forvaltningsorganisationer eller rettighedshavere pålægges en uforholdsmæssig administrativ byrde, og uden at der er behov for at informere hver rettighedshaver individuelt." Organisationerne skal således oplyse om mulighederne for, at ikke-repræsenterede rettighedshavere kan nedlægge forbud (opte ud) og om betingelserne herfor. Da de kollektive forvaltningsorganisationer ikke skal pålægges en "uforholdsmæssig administrativ byrde" går denne informationsforpligtelse ikke videre end til sådanne meddelelser på hjemmesider. Der er således bl.a. ikke pligt til individuel orientering af de berørte rettighedshavere, hvilket også ville stride mod hele formålet med aftalelicensordningen.

Udtrykket "i rimelig tid" betyder, at den kollektive forvaltningsorganisation skal oplyse om aftalelicensen i forbindelse med ansøgningen om eller opnåelsen af aftalelicensgodkendelsen, således at den pågældende aftale først kan få virkning for ikkerepræsenterede rettighedshavere, når disse har fået tilstrækkelig tid til efter bekendtgørelsen på hjemmesiden at nå at reagere over for organisationen, såfremt de ønsker at nedlægge forbud mod anvendelse af deres værker. I forbindelse med godkendelser efter de specifikke aftalelicenser skal der ikke oplyses om nye aftaler eller ved ændring af de gældende vilkår. Det afgørende er selve aftalelicensgodkendelsen. Uvæsentlige ændringer i aftaler, hvor der er tilknyttet en generel aftalelicens efter § 50, stk. 2, kræver ikke ny godkendelse eller nye bekendtgørelsesforanstaltninger. Det er således området for aftalelicensgodkendelsen, som godkendes og ikke aftalen i sig selv, hvilket svarer til "veldefinerede anvendelsesområder", som angivet i art. 12, stk. 2.

Særligt hvad angår brug i undervisningsvirksomhed, jf. direktivets art. 5 og lovens § 13, skal godkendte forvaltningsorganisationer være opmærksomme på at sikre, at undervisningsinstitutioner er klar over adgangen til at erhverve tilladelse til brug af beskyttede værker i undervisningsvirksomhed, jf. aftalelicensen i § 13, stk. 1.

Den foreslåede bestemmelse vil betyde, at til gavn for især ikke-repræsenterede rettighedshavere, så informeres rettighedshaverne i rimelig god tid inden, at en aftalelicens får virkning for deres rettigheder, således at rettighedshaverne gives mulighed for at reagere på dette inden en sådan aftale, får virkning for deres rettigheder.

Det er Kulturministeriets vurdering, at man med den foreslåede løsning får en velfungerende ordning til at indgå aftaler på vegne af alle rettighedshavere, hvor aftaler på individuelt grundlag typisk er så byrdefuldt og upraktisk, at aftalen ikke ville blive indgået på grund af karakteren af anvendelsen eller af de typer af værker eller andre

frembringelser, der er tale om. Samtidig sikres det, at rettighedshavere let kan genvinde kontrollen over deres værker.

Om baggrunden for og Kulturministeriets overvejelser i forhold til bestemmelsen henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.5.

Til nr. 13

Det fremgår af § 50, stk. 5, i oprethavsloven, at Kulturministeren fastætter nærmere regler om sagsbehandling i forbindelse med godkendelse af de i stk. 4 nævnte rettighedshaverorganisationer.

De foreslås, at »rettighedshaverorganisationer« i *stk. 5*, der bliver til *stk. 6*, ændres til »Forvaltningsorganisationer«.

Begrebet "forvaltningsorganisation" benyttes i stedet for "rettighedshaverorganisation", da det følger af direktivets art. 12, stk. 1, at alene forvaltningsorganisationer kan indgå aftale med aftalelicensvirkning. Forvaltningsorganisationer er defineret i § 2, nr. 1 i lov om kollektiv forvaltning af ophavsret (lov nr. 321 af 05/04/2016). Lov om kollektiv forvaltning af ophavsret gennemfører direktiv 2014/26/EU.

Se nærmere lovforslagets forslag til § 1, nr. 13.

Til nr. 14

Det fremgår af den gældende § 53, stk. 1 i ophavsretsloven, at ophavsrettigheder kan overdrages og af den gældende ophavsretslovs § 53, stk. 2, at overdragelsen af et eksemplar ikke omfatter overdragelse af ophavsretten. I den gældende § 83, stk. 1, nr. 1 i ophavsretsloven, angives det, at rettighedshaverne har krav på et rimeligt vederlag ved uberettiget brug.

Det foreslås, at der indsættes et nyt *stk. 2*, der har til formål at gennemføre artikel 18 i DSM-direktivet med enkelte sproglige tilpasninger.

Formålet med den foreslåede bestemmelse er at yde beskyttelse til ophavsmænd og udøvende kunstnere, som ofte står svagere i en forhandlingsposition, når de udsteder en licens eller overfører deres rettigheder, herunder gennem deres egne virksomheder, med henblik på brug af rettighederne mod et vederlag. Se nærmere DSM-direktivets betragtning 72.

Med den foreslåede bestemmelse vil ophavsmænd eller udøvende kunstner, der overdrager deres rettigheder have ret til et passende og forholdsmæssigt vederlag. Med den foreslåede bestemmelse lægges det naturlige udgangspunkt om, at når en ophavsmand eller udøvende kunstners rettigheder benyttes, og der genereres indtægter på baggrund af disse rettigheder, så har disse krav på vederlag til grund. Det bemærkes dog, at den foreslåede bestemmelse ikke er til hinder for, at ophavsmanden eller den udøvende kunstner kan overlade sit værk i public domain, hvis vedkommende ikke har nogen økonomisk interesse i at kræve vederlag, eller hvis det af andre grunde ønskes, at almenheden skal have fri adgang til værket. Den frie udnyttelsesret kan være både fuldstændig, men også delvis, sådan som det f.eks. er tilfældet med Creative Commons-licenser. Endelig vil den foreslåede bestemmelse heller ikke være til hinder for, at brugere af sociale medier lægger deres egne amatøroptagelser mv. op på de pågældende tjenester. Formålet med den foreslåede bestemmelse er således at sikre, at ophavsmand og udøvende kunstnere modtager et passende og forholdsmæssigt vederlag for den økonomiske brug af deres rettigheder. Hensynet og beskyttelsesbehovet i den pågældende

bestemmelse opstår, som angivet i betragtning 73, når de står i en svagere forhandlingsposition ved udstedelse af en licens eller overførsel af deres rettigheder.

Behovet for denne beskyttelse opstår ikke, når aftalepartneren handler som en slutbruger og ikke selv udnytter værket eller fremførslen, hvilket f.eks. kan være tilfældet i visse ansættelseskontrakter, jf. betragtning 72.

Ved vurdering af, om et vederlag til ophavsmænd og udøvende kunstnere er passende og forholdsmæssigt, så skal vederlaget stå i et rimeligt forhold til den faktiske eller potentielle økonomiske værdi af de rettigheder, som er omfattet af overdragelsen, herunder licenser. I den forbindelse skal der tages hensyn til ophavsmandens eller den udøvende kunstners bidrag til det samlede værk eller den samlede anden frembringelse og alle andre omstændigheder i sagen som f.eks. markedspraksis eller den faktiske udnyttelse af værket, jf. betragtning 73.

Ved vurderingen af om vederlaget er passende og forholdsmæssigt bør der i vid udstrækning tages udgangspunkt i kollektivt forhandlede aftaler og overenskomster. Overenskomster og andre kollektivt forhandlede aftaler mellem ligeværdige og relevante parter må formodes at afspejle et rimeligt forhold mellem vederlag og udnyttelse. Afvigelser fra sådanne markedsnormer for ophavsmanden eller den udøvende kunstner i negativ retning er således indikation på at vederlaget ikke er passende. Det er Kulturministeriets vurdering, at det må formodes, at ophavsmænd og udøvende kunstnere har modtaget et passende og forholdsmæssigt vederlag, såfremt vederlaget er modtaget på vilkår, som ikke er mindre gunstige end dem, der gælder for rettigheder af samme art i henhold til en kollektiv overenskomst indgået af de inden for det pågældende faglige område mest repræsentative arbejdsmarkedsparter i Danmark, og som gælder på hele det danske område.

Som følge af udgangspunkt i direktivets artikel 18, stk. 1, og den danske praksis må hovedreglen være, at et engangsvederlag i udgangspunktet ikke er egnet til at sikre et rimeligt vederlag. Et engangsvederlag kan dog udgøre et rimeligt vederlag, men det bør ikke være hovedreglen, jf. betragtning 73. Også i denne forbindelse bør der tages hensyn til ophavsmandens eller den udøvende kunstners bidrag til det samlede værk eller den samlede anden frembringelse og alle andre omstændigheder i sagen som f.eks. markedspraksis eller den faktiske udnyttelse af værket, jf. betragtning 73. Eksempelvis vil et engangsbeløb kunne udgøre et rimeligt vederlag ved overdragelse af rettigheder til portrætfotos, hvor den portrætterede har adgang til efterfølgende brug for presse og markedsføring uden erlæggelse af yderligere vederlag.

Den foreslåede § 53, stk. 2, er tæt knyttet til den foreslåede bestemmelse om aftalejusteringsordning i § 55 a (se lovforslaget § 1, nr. 18), som betyder, at ophavsmanden kan kræve yderligere passende og rimeligt vederlag, hvis det aftalte vederlag viser sig at være uforholdsmæssigt lavt.

Det bemærkes, at begrebet 'ophavsmanden' i den foreslåede § 53, stk. 2, også omfatter udøvende kunstnere pga. henvisningen i den gældende § 65, stk. 5. Det samme gør sig gældende for fremstillere af fotografiske billeder, jf. henvisningen i den gældende § 70, stk. 3. Den beskyttelse, som tilkommer fremstillere af fotografiske billeder, er ikke

funderet i EU-regulering, men de nyder som nærtstående rettighedshaver en tilsvarende beskyttelse i dansk ret.

Den foreslåede bestemmelse vil betyde, at ophavsmand og udøvende kunstnere har et lovfæstet princip om, at de skal have passende og forholdsmæssigt vederlag for udnyttelse af deres værker og frembringelser.

Om baggrunden for og Kulturministeriets overvejelser i forhold til bestemmelsen henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.9.1.

Til nr. 15

Det fremgår af den gældende § 53, stk. 4 i ophavsretsloven, at bestemmelserne i §§ 54-59 om overdragelse af ophavsret kan fraviges ved aftale mellem parterne, medmindre andet er fastsat i de enkelte bestemmelser. Bestemmelsen angiver således, at udgangspunktet for indgåelse af aftaler om overdragelse af ophavsrettigheder er, at de kan fraviges ved aftale, dvs. de er deklaratoriske. De enkelte bestemmelser kan dog være gjort præceptive, hvilket er tilfældet for den gældende § 57 og delvist § 54. Med undtagelse af disse kan bestemmelserne i ophavsretslovens kapitel 3 fraviges ved aftale og er således deklaratoriske, jf. den gældende § 53, stk. 4.

Der foreslås, at der indsættes et nyt 2. pkt. og 3. pkt., i § 53, stk. 4. Efter de foreslåede bestemmelser kan bestemmelsen i § 53, stk. 2 ikke fraviges til skade for ophavsmanden, og finder ikke anvendelse ved overdragelse af ophavsretten til værker i form af edb-programmer.

De foreslåede ændringer vil medføre, at den foreslåede nye bestemmelse i § 53, stk. 2, som sikrer, at ophavsmænd og udøvende kunstnere har krav på et passende og forholdsmæssigt vederlag, ikke kan fraviges ved aftale. Dette følger ikke af direktivets artikel 23, som gør direktivets bestemmelser i artiklerne 19, 20 og 21 beskyttelsespræceptive. Under hensyntagen til formålet med at bestemmelsen skal yde beskyttelse til ophavsmænd og udøvende kunstnere, når disse står i en svagere forhandlingsposition, så bør også bestemmelsen i § 53, stk. 2, gøres beskyttelsespræceptiv, således at den ikke kan fraviges til skade for ophavsmanden eller den udøvende kunstner.

Herudover foreslås det, at den foreslåede bestemmelse i § 53, stk. 2, ikke finder anvendelse ved overdragelse af ophavsretten til et Edb-program. Dette følger af direktivets artikel 23, stk. 2, som angiver, at artikel 18-22 i dette direktiv ikke finder anvendelse på ophavsmænd til et Edb-program som omhandlet i artikel 2 i direktiv 2009/24/EF.

Det bemærkes, at begrebet 'ophavsmanden' i den foreslåede § 53, stk. 4, også omfatter udøvende kunstnere pga. henvisningen i den gældende § 65, stk. 5.

Den foreslåede bestemmelse vil medføre en ordning, hvor en ophavsmand eller udøvende kunstners krav på et passende og forholdsmæssigt vederlag ikke kan fraviges ved aftale.

Om baggrunden for og Kulturministeriets overvejelser i forhold til bestemmelsen henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.9.1.

Til nr. 176

Det fremgår af den gældende § 54, stk. 1, at i tilfælde, hvor ophavsmanden har overdraget sine rettigheder til en efterfølgende erhverver, så har denne pligt til at udnytte de overdragne rettigheder. Ophavsmanden kan bringe aftalen til ophør med 6 måneders

varsel i det omfang, udnyttelsen ikke er iværksat inden 3 år efter det tidspunkt, hvor aftalen er opfyldt fra ophavsmandens side. Dette gælder dog ikke, hvis udnyttelsen iværksættes inden varslets udløb. Det følger af den gældende § 54, stk. 2, at bestemmelsen i stk. 1 ikke kan fraviges ved aftale, men der er mulighed for at ændre de lovfastsatte frister.

Det foreslås, at » aftalen « i § 54 stk. 1, 2. pkt. ændres til »en aftale på et eksklusivt grundlag«, og at »inden 3 år« ændres til »i rimelig tid«. Baggrunden for forslaget er, at når ophavsmænd og udøvende kunstnere udsteder licenser eller overdrager deres rettigheder, forventer de, at deres værk eller fremførelse udnyttes. Det kan være tilfældet, at værker eller fremførelser, til hvilke der er blevet udstedt licens eller overdraget rettigheder, slet ikke udnyttes. Når disse rettigheder er blevet overført på et eksklusivt grundlag, kan ophavsmænd og udøvende kunstnere ikke gå til en anden part med henblik på udnyttelse af deres værker eller fremførelser. I et sådant tilfælde, og efter et rimeligt tidsrum, bør ophavsmænd og udøvende kunstnere kunne drage fordel af en ordning for tilbagekaldelse af rettigheder, der giver dem mulighed for at overføre deres rettigheder eller give licens til en anden, jf. direktivets betragtning 80. Dette sikres ved, at ophavsmanden eller den udøvende kunstner kan trække sine rettigheder tilbage ved manglende udnyttelse, når udnyttelsen ikke er foretaget inden for rimelig tid.

De foreslåede ændringer vil betyde, at ophavsmænd og udøvende kunstnere kan trække deres overdragne rettigheder tilbage i tilfælde af manglende udnyttelse. I modsætning til den gældende § 54, stk. 1, opererer DSM-direktivets artikel 22 som udgangspunkt ikke med specifikke tidsfrister. Art. 22, stk. 3, angiver, at tilbagekaldelse kun kan foretages efter en rimelig tidsfrist efter indgåelsen af licensaftalen eller overdragelsen af rettighederne., hvorefter der skal fastsættes en passende frist (påkrav) for, hvornår udnyttelsen af de rettigheder, som er omfattet af licensen eller overførelsen, skal finde sted. Efter udløbet af denne frist kan tilbagekaldelsesretten udnyttes.

Den foreslåede ændrede ordlyd tydeliggør, at beskyttelseshensynet foreligger, når ophavsmandens værk slet ikke udnyttes, da overdragelsen har været eksklusiv, således at erhververen ikke bruger rettighederne (lægger sin døde hånd på værket). Beskyttelseshensynet er ikke på samme måde aktuelt, såfremt ophavsmanden kan disponere over sine rettigheder til anden side, dvs. gå til en anden part med henblik på udnyttelse af sine værker eller fremførelser jf. betragtning 80 i direktivet.

Det følger af DSM-direktivets betragtning 80, at med henblik på at beskytte licenstagere og rettighedserhververes legitime interesser og forhindre misbrug og i betragtning af, at der er behov for et vist tidsrum, før et værk eller en fremførelse rent faktisk kan udnyttes, bør ophavsmænds og udøvende kunstneres ret til tilbagekaldelse udøves i overensstemmelse med visse proceduremæssige krav og først efter, at der er gået en vis tid efter indgåelsen af licens- eller overdragelsesaftalen. I forhold til krav om varsel foreslås det, at det gældende varsel på 6 måneder til at bringe aftalen til ophør fastholdes. På samme vis som tidligere indebærer dette, at erhververen efter modtagelse af varsel har 6 måneder til at iværksætte udnyttelsen af de pågældende rettigheder og således opfylde sin udnyttelsespligt. Dette indebærer ikke nødvendigvis, at værket skal være udnyttet, men der skal være truffet rimelige forberedelser i forhold til udnyttelsen, således at processen i forhold til udnyttelsen fremmes uden unødigt forsinkelse.

I direktivets artikel 22, stk. 2, litra a, angives det, at der kan fastsættes særlige bestemmelser i national ret under hensyntagen til de særlige forhold i de forskellige sektorer og de forskellige typer af værker og fremførelser. Herudover angives det i artikel 22, stk. 2, at medlemsstaterne kan fastsætte, at tilbagekaldelsesordningen kun kan anvendes inden for en bestemt tidsramme, når en sådan begrænsning er behørigt

begrundet af de særlige forhold, der gør sig gældende for den pågældende sektor eller af den pågældende type af værk eller anden frembringelse.

Den nye foreslåede formulering af § 54, stk. 1, vil medføre, at udnyttelsen skal foretages inden for rimelig tid. Dette indebærer en konkret vurdering af, hvor lang tid det er rimeligt, at erhververen venter med en given værksudnyttelse. Der fastsættes således ikke en bestemt tidsramme i forslaget. Den konkrete vurdering af rimelig tid bør inddrage de forhold, der gør sig gældende for den pågældende sektor eller den pågældende type af værk eller anden frembringelse og i lyset af dette bør følgende indgå i vurderingen:

- om den pågældende type af udnyttelse er almindelig i den pågældende sektor og den pågældende type af aftale – dvs. er det markedsnormen,
- om erhververen har rimelig grund til endnu ikke at have iværksat udnyttelse. Dette kan fx skyldes en strategi om gevinstmaksimering ved gradvis brug af flere udnyttelsesvinduer over tid e.l.,
- hvor stor en investering erhververen har lagt i værket.

Det bemærkes, at den foreslåede ændring til § 54, stk. 1, ikke finder anvendelse, hvis den manglende udnyttelse overvejende skyldes omstændigheder, som ophavsmanden eller den udøvende kunstner med rimelighed kan forventes at afhjælpe, jf. direktivets artikel 22, stk. 4.

Det bemærkes, at henvisningen i den gældende ophavsretslovs § 65, stk. 6 til bestemmelserne i §§ 49 - 57 medfører, at bestemmelsen i den foreslåede § 54, stk. 1, finder tilsvarende anvendelse på udøvende kunstners fremførelser og optagelser heraf.

Den foreslåede ændring vil medføre, at en ophavsmand kan hæve en aftale, hvor denne overdrager sine rettigheder på et eksklusivt grundlag, såfremt aftaleparten ikke udnytter rettighederne inden for rimelig tid.

Om baggrunden for og Kulturministeriets overvejelser i forhold til bestemmelsen henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.9.5.

Til nr. 17

Det fremgår af den gældende § 54, stk. 1, at i tilfælde, hvor ophavsmanden har overdraget sine rettigheder til en efterfølgende erhverver, så har denne pligt til at udnytte de overdragne rettigheder. Ophavsmanden kan bringe aftalen til ophør med 6 måneders varsel i det omfang, udnyttelsen ikke er iværksat inden 3 år efter det tidspunkt, hvor aftalen er opfyldt fra ophavsmandens side. Dette gælder dog ikke, hvis udnyttelsen iværksættes inden varslets udløb. Det følger af den gældende § 54, stk. 2, at bestemmelsen i stk. 1 ikke kan fraviges ved aftale, men der er mulighed for at ændre de lovfastsatte frister. Bestemmelsen er således delvist præceptiv. § 54 blev ændret i 2008, således at alene 3-års fristen, efter hvilken erhververen efter påkrav fra ophavsmanden skal iværksætte en udnyttelse, kan fraviges ved aftale. Tidligere kunne både §§ 54 og 55 fraviges til skade for ophavsmanden.

Det foreslås at nyaffatte § 54, stk. 2, således at det fremgår, at bestemmelsen i stk. 1 ikke kan fraviges, medmindre dette er forankret i en kollektiv forhandlet aftale. Derudover fremgår det, at bestemmelsen i stk. 1 ikke finder anvendelse ved overdragelse af ophavsretten til værker i form af edb-programmer

Som en konsekvens af, at der i hvert enkelt tilfælde skal foretages en konkret afvejning tilpasset den pågældende sektor - i modsætning til faste tidsrammer - foreslås det, at adgangen i artikel 22, stk. 5, til at afvige fra bestemmelsen i overenskomster udnyttes,

således at der kan indgås overenskomstmæssige løsninger mellem ligeværdige parter, som har kendskab til den pågældende sektor og på denne måde kan tage højde for sektorens særlige karakteristika ved fastsættelse af branchemæssige standarder for "rimelig tid", da bestemmelsen ikke indeholder en tidsspecifik udnyttelsesfrist. Det bemærkes, at direktivets artikel 22, stk. 5, benytter begrebet "kollektive overenskomster". Henvisningen til overenskomster er begrundet i, at der i disse tilfælde ikke er den strukturelle ulighed til stede, når aftalerne forhandles. På denne baggrund benyttes betegnelsen "kollektive aftaler" i den foreslåede bestemmelse, da betegnelsen af den kollektivt forhandlede aftale ikke er afgørende. Begrebet omfatter således også overenskomster. Det fremgår således af den foreslåede § 54, stk. 2, at tilbagefaldsretten alene kan fraviges ved kollektivt forhandlede aftaler. Bestemmelsen er delvist præceptiv, da alene kollektivt forhandlede aftaler kan fravige udgangspunktet.

Den foreslåede bestemmelse vil betyde, at udgangspunktet om, at en aftale kan ophæves af ophavsmanden, såfremt der ikke er sket udnyttelse af de overdragne rettigheder efter rimelig tid i henhold til den foreslåede § 54, stk. 1, modificeres ved, at dette kan fraviges ved kollektivt forhandlede aftaler.

Om baggrunden for og Kulturministeriets overvejelser i forhold til bestemmelsen henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.9.5.

Til nr. 18 (§§ 55-55 c)

Det fremgår af den gældende § 57 i ophavsretsloven at i tilfælde, hvor ophavsmandens vederlag afhænger af erhververens omsætning, salgstal eller lignende, så kan der kræves afregning mindst én gang om året. Ophavsmanden kan ligeledes kræve, at afregningen ledsages af fyldestgørende oplysninger om de forhold, der har ligget til grund for vederlagsberegningen. Bestemmelserne finder anvendelse for både ophavsmænd og udøvende kunstnere, som følge af henvisningen i § 65, stk. 6. Bestemmelsen og adgangen til fyldestgørende oplysninger er betinget af, at der er tale om et omsætningsbestemt vederlag.

Den gældende ophavsretslov indeholder ingen specifik adgang til genforhandling eller justering af aftaler. Aftalelovens § 36 angiver, at en aftale kan ændres eller tilsidesættes helt eller delvis, hvis det vil være urimeligt eller i strid med redelig handle måde at gøre den gældende. Bestemmelsen har bl.a. fundet anvendelse i Højesterets dom af 15. marts 2002 i sag I 129/1997 (UfR.2002.1224), hvor en aftale med et musikforlag om fordeling af indtægter fra værket Tango Jalousie blev tilsidesat i henhold til aftalelovens § 36.

Af den gældende § 47 fremgår det, at Ophavsretslicensnævnet afgør tvister om ophavsretlige vederlag på en række udvalgte områder. Nævnet består af en formand – en højesteretsdommer – og to medlemmer, som udpeges af kulturministeren. Hensigten med nævnet er, at tvisterne skal kunne afgøres af en gruppe uvildige og sagkyndige personer på en enklere, hurtigere og billigere måde, end hvis sagen skulle behandles af domstolene. Nævnets kompetenceområder er oplyst i § 47, stk. 2, og omfatter blandt andet tvangslicens, vederlagskrav til ikke-repræsenterede ophavsmænd, sager om aftalelicens, KODA-vederlag og tekniske foranstaltninger.

Det foreslås, at der indsættes en ny § 55. Den foreslåede bestemmelse har til formål at gennemføre artikel 19 om gennemsigtighed. Den tidligere § 55 blev ophævet ved lov nr. 231 af 8. april 2008 om ændring af ophavsretsloven.

Den foreslåede bestemmelse vil betyde, at ophavsmand og udøvende kunstnere har krav på oplysninger til at vurdere den økonomiske værdi af deres rettigheder. Det følger af betragtning 74 i DSM-direktivet, at behovet for disse oplysninger særligt opstår, når

fysiske personer udsteder en licens eller overdrager rettigheder med henblik på udnyttelse mod vederlag. Behovet opstår derimod ikke, hvor udnyttelsen er ophørt, eller hvor ophavsmanden eller den udøvende kunstner har givet en licens til almenheden vederlagsfrit.

Den foreslåede bestemmelse i § 55, stk. 1, vil medføre, at ophavsmænd og udøvende kunstnere, når de har overdraget deres rettigheder til en erhverver, som beskrevet i § 53, stk. 2, har ret til at få opdaterede, relevante og fyldestgørende oplysninger om udnyttelsen af deres værker og frembringelser med hensyn til udnyttelsesmåder, omfanget og karakteren af udnyttelsen, brugsdata, herunder eksempelvis antal visninger, streams eller transaktioner, alle erhververens genererede indtægter og skyldige vederlag.

Det bemærkes, at bestemmelsen i modsætning til den gældende § 57 ikke er begrænset til information i forbindelse med omsætningsbestemt vederlag såsom royalty.

Det følger af betragtning 75 i DSM-direktivet, at oplysningerne bør være ajourførte for at give adgang til de nyeste data relevante for udnyttelsen af værket eller fremførelsen og omfattende, således at de dækker alle kilder til indtægter af relevans for sagen, herunder eventuelt indtægter fra salg af merchandise.

Gennemsigtighedsforpligtelsen gælder således indtægter i bred forstand. Gennemsigtighedsforpligtelsen bør dog kun finde anvendelse, når der er tale om ophavsretligt relevante rettigheder. Gennemsigtighedsforpligtelsen omfatter alle indtægter, som hviler på brug af ophavsmænd og udøvende kunstners rettigheder.

Det fremgår af den foreslåede § 55, stk. 1, at ophavsmanden skal modtage de pågældende oplysninger, så længe udnyttelsen varer, jf. betragtning 74, som angiver, at informationsbehovet ikke er til stede, når udnyttelsen er ophørt. Ophavsmanden skal modtage oplysningerne med en regelmæssighed, der er passende for den relevante sektor og mindst en gang om året, jf. artikel 19, stk. 1.

Det følger af betragtning 75, at oplysningerne bør gives på en måde, der er forståelig for ophavsmanden eller den udøvende kunstner og bør gøre det muligt at foretage en effektiv vurdering af den økonomiske værdi af de pågældende rettigheder.

Det foreslås i § 55, stk. 1, at i tilfælde, hvor den administrative byrde er uforholdsmæssigt stor, er forpligtelsen begrænset til de oplysninger, der med rimelighed kan forventes, jf. art. 19, stk. 3, i direktivet.

Forpligtelsen i den foreslåede stk. 1 skal foretages under hensyntagen til de særlige karakteristika, der er knyttet til hver enkelt sektor, jf. art. 19, stk. 1. De særlige sektorkarakteristika kan fx behandles i sektorspecifikke kollektive overenskomster. Dette er nærmere beskrevet i den foreslåede § 55, stk. 5. I forlængelse af dette sikrer den foreslåede § 55, stk. 1, 1. pkt., også, at ophavsmænds eller udøvende kunstners repræsentanter, f.eks. et fagforbund eller kollektivt forvaltningsselskab, har ret til at modtage oplysninger på ophavsmandens eller den udøvende kunstners vegne, jf. artikel 19, stk. 2.

Gennemsigtighedsforpligtelsen omfatter ikke kun indtægter genereret i Danmark, men hele verden, jf. betragtning 75.

Behandlingen af personoplysninger, såsom kontaktoplysninger og oplysninger om vederlag, som er nødvendig for at holde ophavsmænd og udøvende kunstnere underrettet i forbindelse med udnyttelsen af deres værker og fremførelser, bør foretages i

overensstemmelse med artikel 6, stk. 1, litra c), i forordning (EU) 2016/679, jf. betragtning 75.

Den foreslåede bestemmelse i § 55, stk. 2, medfører, at den gennemsigtighedsforpligtelse, som er indeholdt i den foreslåede stk. 1, ikke finder anvendelse i det tilfælde, hvor bidraget fra ophavsmanden ikke har væsentlig betydning for værket som helhed, medmindre ophavsmanden kan godtgøre, at vedkommende har brug for oplysningerne for at kunne vurdere om vederlaget har været passende og forholdsmæssigt og derfor specifikt anmoder om oplysningerne til dette formål, jf. direktivets artikel 19, stk. 4.

Direktivet definerer ikke indholdet af et "væsentligt bidrag". Under forhandlingerne om direktivet nævntes eksempler på, hvad der kunne være et bidrag, der ikke udgør et væsentligt bidrag. Dette kunne eksempelvis være bidraget fra en studiemusiker på én optagelse, som indgår i en større helhed fx en film eller en illustration af et bogomslag ift. bogen som helhed.

Selvom der ikke er tale om et væsentligt bidrag, vil ophavsmanden og den udøvende kunstner i henhold til den foreslåede bestemmelse altid have krav på de i den foreslåede stk. 1 oplyste oplysninger, såfremt ophavsmanden og den udøvende kunstner anmoder om oplysningerne med den begrundelse, at de ønsker at udnytte aftalejusteringsordningen i den foreslåede § 55 a.

Det foreslås i § 55, stk. 3, at gennemsigtighedsforpligtelsen består både i relation til ophavsmandens og den udøvende kunstners direkte aftalepart og i relation til disses underlicenstagere. Det betyder også, at kunstnerens direkte aftalepart er forpligtet til at give fyldestgørende oplysninger om indgåede underlicensaftaler, således at kravet om oplysninger kan rettes mod underlicenstageren i tilfælde, hvor oplysningerne fra den første kontraktmæssige modpart ikke er tilstrækkelige til at vurdere den økonomiske værdi af de overdragne rettigheder, jf. betragtning 76.

Det fremgår af den foreslåede stk. 4, at enhver anmodning til underlicenstagere om oplysninger om udnyttelse af et værk skal som udgangspunkt ske direkte eller indirekte gennem ophavsmandens eller den udøvende kunstners direkte aftalepartner, jf. direktivets art. 19, stk. 2, 3. afsnit. Der er imidlertid adgang til, at kravet om oplysninger kan rettes mod underlicenstagere i tilfælde, hvor der er særlige grunde, som taler for dette. Det kan også være, at de pågældende rettigheder er overdraget, fx ved salg eller konkurs, til en ny part, dvs. en retssuccessor. Her vil kravet kunne rettes mod den til hvem, rettighederne er overdraget.

På samme vis som i den foreslåede § 55, stk. 1, har ophavsmænds eller udøvende kunstners repræsentanter, f.eks. et fagforbund eller kollektivt forvaltningsselskab, ret til at modtage oplysninger på ophavsmandens eller den udøvende kunstners vegne efter den foreslåede § 55, stk. 3, jf. artikel 19, stk. 2

Den foreslåede bestemmelse i § 55 stk. 5, lægger op til, at parterne kan fastsætte sektorspecifikke forpligtelser for gennemsigtighed i kollektive overenskomster, så længe forpligtelserne er i overensstemmelse med lovens bestemmelser herom, jf. direktivets artikel 19, stk. 5. Der henvises i den forbindelse til de foreslåede bestemmelser i § 55, stk. 1-4. Parterne kan i kollektive aftaler aftale særlige regler, fx om hvem som skal modtage oplysningerne, og om hvor specifikke oplysningerne skal være. På denne måde får brancherne fleksibilitet til at indrette sig på en måde, som begrænser unødvendig

bureaukrati og administrative byrder. Samtidig sikres det, at der bedst muligt tages højde for de særlige karakteristika, der gælder for den enkelte branche.

Det følger af betragtning 77, at kollektive overenskomster kan benyttes som mulighed for at opnå en aftale mellem de relevante interessenter med hensyn til gennemsigtighed. Sådanne aftaler bør sikre, at ophavsmænd og udøvende kunstnere har den samme eller en højere grad af gennemsigtighed end de mindstekrav, der er fastsat i direktivet. Det er f.eks. relevant ved sammensatte værker, herunder særligt audiovisuelle værker, hvor der er mange rettigheder og rettighedshavere, hvorfor en forpligtelse til at udlevere samme niveau af omfattende og detaljerede oplysninger til hver enkelt bidragsyder ikke forekommer hensigtsmæssigt eller proportionalt, hvorfor der bør være adgang til at fastsætte sektorspecifikke forpligtelser ved brug af kollektiv overenskomster, således at det sikres, at disse fastlægges af forhandlingsparter i lige forhandlingsposition.

I den foreslåede § 55, stk. 5, benyttes betegnelsen kollektivt forhandlede aftaler frem for overenskomst. Direktivets artikel 19, stk. 5, benytter begrebet "underlagt eller baseret på kollektive overenskomster". Under hensyntagen til, at henvisningen er begrundet i, at der i disse tilfælde ikke er den strukturelle ulighed til stede, når aftalerne forhandles, benyttes i den foreslåede § 55, stk. 5, kollektivt forhandlede aftaler, da dette dækker over aftaler, hvor den strukturelle ulighed ikke er tilstede, selvom den enkelte aftale ikke er betegnet som "overenskomst".

Til § 55 a

Det foreslås, at der indsættes en ny § 55 a.

Den foreslåede bestemmelse i § 55 a, gennemfører DSM-direktivets artikel 20, som indeholder en aftalejusteringsordning, og følger dennes ordlyd med sproglige tilpasninger.

Den foreslåede § 55 a, indeholder en aftalejusteringsordning, hvorefter ophavsmænd og udøvende kunstnere kan genforhandle deres aftaler med deres aftaleparter i alle tilfælde, hvor der ikke er en kollektiv forhandlede aftale, som giver samme mulighed. Aftalejusteringsordningen er relevant, når det oprindeligt aftalte vederlag under en licens eller overdragelse af rettigheder klart er blevet uforholdsmæssigt lavt sammenlignet med den relevante indtægt hidrørende fra ophavsmandens eller den udøvende kunstners aftalepartners efterfølgende udnyttelse af værket eller optagelse af fremførelsen, jf. betragtning 78.

Det følger af betragtning 78, at visse aftaler om udnyttelse af rettigheder, som er harmoniseret på EU-niveau, har en lang varighed og giver ophavsmænd og udøvende kunstnere få muligheder for at genforhandle dem med deres aftalepartnere eller deres retssuccessorer i tilfælde af, at rettighedernes økonomiske værdi viser sig at være væsentligt højere end oprindeligt antaget. Uden at det berører aftaleretten i medlemsstaterne, bør der derfor fastlægges en ordning til justering af vederlaget med henblik på tilfælde, hvor det oprindeligt aftalte vederlag under en licens eller overdragelse af rettigheder klart er blevet uforholdsmæssigt lavt sammenlignet med den relevante

indtægt hidrørende fra ophavsmandens eller den udøvende kunstners aftalepartners efterfølgende udnyttelse af værket eller optagelse af fremførelsen.

Ordnningen giver således mulighed for under visse betingelser at justere en gældende aftale, således at ophavsmanden modtager yderligere vederlag. Dette indebærer imidlertid ikke, at den oprindelige aftale tilsidesættes.

Alle indtægter, som er relevante for sagen, bør tages i betragtning ved vurderingen af, om vederlaget er uforholdsmæssigt lavt, herunder eventuelle indtægter fra salg af merchandise, jf. betragtning 78.

Da bestemmelsens formål er at sikre, at der ikke er et misforhold mellem ophavsmandens eller den udøvende kunstners vederlag i henhold til den oprindelige aftale, når rettighedernes økonomiske værdi viser sig at være væsentlige højere, vil det vigtigste element i vurderingen være en sammenligning mellem de realiserede indtægter som følge af udnyttelser af værket og det vederlag, som ophavsmanden har fået i henhold til aftalen.

Det fremgår ligeledes af betragtning 78, at vurderingen bør tage hensyn til de specifikke omstændigheder i hvert enkelt tilfælde, herunder bidraget fra ophavsmanden eller den udøvende kunstner, til de særlige karakteristika og vederlagspraksisser i de forskellige indholdssektorer samt spørgsmålet om, og hvorvidt aftalen er baseret på en kollektiv overenskomst. Det bemærkes i den forbindelse, at bestemmelsen skal ses i tilknytning til den foreslåede § 53, stk. 2, som indeholder et princip om passende og forholdsmæssig aflønning, og det må formodes, at overenskomster og andre kollektivt forhandlede aftaler mellem ligeværdige og relevante parter som udgangspunkt afspejler et rimeligt forhold mellem vederlag og udnyttelse.

Af betragtning 78 fremgår det ligeledes, at behørigt bemyndigede repræsentanter for ophavsmænd og udøvende kunstnere kan bistå en eller flere ophavsmænd eller udøvende kunstnere i forbindelse med anmodninger om justering af aftalerne, idet der også tages hensyn til andre ophavsmænds eller udøvende kunstners interesser, når det er relevant. Disse repræsentanter bør beskytte identiteten af de repræsenterede ophavsmænd og udøvende kunstnere, så længe dette er muligt. På denne baggrund kan faglige organisationer m.v. efter den foreslåede § 55 a, rejse krav på vegne af en eller flere ophavsmænd og udøvende kunstnere. Er der i en kollektiv overenskomst fastsat en ordning, hvorved vederlaget kan reguleres i tilfælde, som omtalt i bestemmelsen, er ophavsmanden eller den udøvende kunstner henvist til ordningen i den pågældende overenskomst. Såfremt det ikke er nødvendigt at oplyse ophavsmandens identitet over for aftaleerhververen kan en faglig organisation fx undlade at oplyse denne. Dette kan være relevant i forbindelse med justering af flere ens eller lignende aftaler.

Den foreslåede § 55 a, skal ses i sammenhæng med den foreslåede § 53, stk. 2, som indeholder et princip om passende og forholdsmæssig aflønning, da dette må være udgangspunktet for den pågældende vurdering. Herudover er den foreslåede bestemmelse tæt forbundet med den foreslåede bestemmelse i § 55, som indeholder en gennemsigtighedsforpligtelse for erhververen af ophavsmandens eller den udøvende kunstners rettigheder samt eventuelle efterfølgende erhververe. Informationen, som ophavsmanden, den udøvende kunstner, eller disses repræsentanter modtager som følge af gennemsigtighedsforpligtelsen, kan benyttes til at vurdere, om ophavsmandens eller den udøvende kunstners vederlag er uforholdsmæssigt lavt sammenlignet med alle de efterfølgende relevante indtægter som følge af udnyttelsen af værket.

Betragtning 78 angiver endvidere, at i tilfælde, hvor parterne ikke kan blive enige om at justere vederlaget, bør ophavsmanden eller den udøvende kunstner have ret til at

indbringe sagen for retten eller for en anden kompetent myndighed. I den forbindelse henvises til den foreslåede § 55 b, hvor det foreslås, at i tilfælde, hvor der opstår uenighed ift. aftalejusteringsordningen i den foreslåede § 55 a, så kan sagen indbringes for Ophavsretslicensnævnet.

Den foreslåede ordning finder ikke anvendelse på aftaler, der indgås af enheder, som er underlagt gennemsigthedsbestemmelserne i lov om kollektiv forvaltning af ophavsret, jf. betragtning 78.

Ordningen i den foreslåede § 55 a, medfører, at ophavsmænd og udøvende kunstnere har ret til at kræve yderligere, passende og rimeligt vederlag fra den part, med hvem de har indgået en aftale angående udnyttelsen af deres rettigheder, eller fra de efterfølgende rettighedshavere eller licensmodtagere i forhold til en sådan part, hvis det oprindeligt aftalte vederlag viser sig at være uforholdsmæssigt lavt sammenlignet med alle de efterfølgende relevante indtægter som følge af udnyttelsen.

I tilfælde af tvister vedrørende justering af en aftale kan spørgsmålet indbringes for Ophavsretslicensnævnet efter reglerne i den foreslåede § 55 b. Den endelige afgørelse henhører under domstolene.

Til § 55 b

Det foreslås, at der indsættes en ny § 55 b. Den foreslåede bestemmelse i § 55 b gennemfører DSM-direktivets artikel 21, som vedrører et alternativt tvisteløsningsorgan. I § 55 b, foreslås det, at i det omfang, der opstår uenighed om, hvorvidt gennemsigthedsforpligtelsen i den foreslåede § 55 er opfyldt, eller der opstår uenighed ift. aftalejusteringsordningen i den foreslåede § 55 a, så kan sagen indbringes for Ophavsretslicensnævnet.

Af artikel 21 i DSM-direktivet fremgår det, at tvister vedrørende gennemsigthedsforpligtelsen efter artikel 19 og aftalejusteringsordningen efter artikel 20 skal kunne underkastes en frivillig, alternativ tvistbilæggelsesprocedure.

Bestemmelsen gennemfører artikel 21 i DSM-direktivet, således at Ophavsretslicensnævnet tildeles kompetence til at afgøre tvister for så vidt angår de bestemmelser, som gennemfører artikel 19 og 20 i direktivet, som gennemføres ved de foreslåede §§ 55 og 55 a.

Det fremgår endvidere af artikel 21, at det skal sikres, at organisationer, der repræsenterer ophavsmænd og udøvende kunstnere, kan indlede sådanne procedurer på anmodning fra en eller flere ophavsmænd eller udøvende kunstnere. På denne baggrund foreslås det, at organisationer, der repræsenterer ophavsmænd og udøvende kunstnere, også har adgang til nævnet efter denne bestemmelse.

Af betragtning 79 fremgår det, at ophavsmænd og udøvende kunstnere ofte er tilbageholdende med at håndhæve deres rettigheder over for deres aftalepartnere ved en domstol eller lignende organer. Medlemsstaterne bør derfor fastsætte bestemmelser om en alternativ procedure til afgørelse af tvister vedrørende krav fremført af ophavsmænd og udøvende kunstnere eller af deres repræsentanter på deres vegne vedrørende gennemsigthedsforpligtelser og ordningen for justering af aftaler. Med henblik herpå bør medlemsstaterne enten kunne oprette et nyt organ eller en ny ordning eller benytte et eksisterende organ eller en eksisterende ordning, som opfylder direktivets betingelser, uanset om disse organer eller ordninger fungerer i brancheregi eller offentligt regi, herunder når de indgår som en del af det nationale domstolssystem. Medlemsstaterne bør have fleksibilitet til at beslutte, hvordan omkostningerne ved tvistbilæggelsesproceduren

skal fordeles. En sådan alternativ tvistbilæggelsesprocedure bør ikke berøre parternes ret til at gøre deres rettigheder gældende ved at indbringe sagen for en domstol.

Den foreslåede ordning vil medføre, at Ophavsretslicensnævnet varetager ordningen som et alternativ til de almindelige domstole, og at organisationer, der repræsenterer ophavsmænd og udøvende kunstnere, også har adgang til nævnet i sager vedrørende gennemsigtighedsforpligtelsen og aftalejusteringsordningen. Ordningen berører ikke parternes adgang til at indbringe sagen for de almindelige domstole, hvilket også kan gøres efter Ophavsretslicensnævnet afgørelse, som er en endelig administrativ afgørelse.

Til § 55 c

Det foreslås, at der indsættes en ny § 55 c.

Den foreslåede bestemmelse i § 55 c, medfører, at gennemsigtighedsforpligtelsen i den foreslåede § 55, aftalejusteringsordningen i den foreslåede § 55 a, og den alternative tvistbilæggelsesordningen i den foreslåede § 55 b, ikke kan fraviges til skade for ophavsmanden.

Det følger af DSM-direktivets artikel 23, stk. 1, at det skal sikres, at alle aftalebestemmelser, der forhindrer overholdelse af bestemmelserne i artikel 19, 20 og 21 ikke kan håndhæves over for ophavsmænd og udøvende kunstnere. Den foreslåede § 55 gennemfører art. 19, mens den foreslåede § 55 a, gennemfører artikel 20, og den foreslåede § 55 b, gennemfører artikel 21.

Betragtning 81 i DSM-direktivet angiver ligeledes, at de bestemmelser vedrørende gennemsigtighed, aftalejusteringsordninger og alternative tvistbilæggelsesprocedurer, der er fastlagt i direktivet, bør være obligatoriske, og parterne bør ikke kunne fravige disse bestemmelser, uanset om de er i aftalerne mellem ophavsmænd, udøvende kunstnere og deres aftalepartnere eller i aftaler mellem disse partnere og tredjeparter, såsom aftaler om hemmeligholdelse.

Den foreslåede ordning i § 55 c, medfører, at bestemmelserne vedrørende gennemsigtighed, aftalejusteringsordninger og alternative tvistbilæggelsesprocedurer ikke kan fraviges ved aftale til skade for ophavsmænd og udøvende kunstnere.

Det bemærkes, at begrebet 'ophavsmanden' i den foreslåede §§ 55, 55 a, 55 b og 55 c også omfatter udøvende kunstnerne som følge af henvisningen i § 65, stk. 6.

De foreslåede bestemmelser medfører, at en ophavsmand eller udøvende kunstner har ret til oplysninger til at vurdere den økonomiske værdi af sine overdragne rettigheder under hensyntagen til den ressourcemæssige byrde, som er indeholdt ved at levere oplysningerne, når ophavsmandens bidrag har været væsentligt. Herudover vil ophavsmanden være berettiget til at modtage oplysninger fra efterfølgende erhververe, dog således at udgangspunktet er, at anmodning om yderligere information som udgangspunkt gøres gældende via den oprindelige erhverver. Der gives endvidere adgang til at fastsætte konkrete gennemsigtighedsregler i kollektive aftaler, og der gives mulighed for genforhandling af aftaler i tilfælde, hvor det oprindeligt aftalte vederlag viser sig at være uforholdsmæssigt lavt sammenlignet med efterfølgende indtægter. Endelig vil den foreslåede ordning medføre, at tvister vedrørende den foreslåede gennemsigtighedsforpligtelse og aftalejusteringsordning kan indbringes for et uafhængigt organ i form af Ophavsretslicensnævnet. Ordningen indebærer endvidere, at de pågældende bestemmelser ikke kan fraviges til skade for ophavsmanden eller den

udøvende kunstner. Ordningen finder ikke anvendelse ved overdragelse af ophavsretten til edb-programmer.

Det er Kulturministeriets vurdering, at man med den foreslåede ordning vil tilpasse ophavsretslovens bestemmelser om aftaleindgåelse i overensstemmelse med udviklingen i teknologien og markedet og dermed sikre en velfungerende markedsplads for ophavsret, hvor der tages hensyn til ophavsmænd og udøvende kunstnere, som ofte står i en svagere forhandlingsposition,

Om baggrunden for og Kulturministeriets overvejelser i forhold til bestemmelsen henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.9.2.

Til nr. 19

Ophavsmanden har efter den gældende § 57, stk. 1, som minimum ret til en årlig afregning forudsat, at vederlaget er omsætningsbestemt fx i form af royalty. Det fremgår af den gældende ophavsretslovs § 57, at i tilfælde, hvor ophavsmandens vederlag afhænger af erhververens omsætning, salgstal eller lignende, så kan der kræves afregning mindst én gang om året. Ophavsmanden kan ligeledes kræve, at afregningen ledsages af fyldestgørende oplysninger om de forhold, der har ligget til grund for vederlagsberegningen. Bestemmelserne finder anvendelse for både ophavsmænd og udøvende kunstnere, som følge af henvisningen fra § 65, stk. 6.

Det foreslås, at ophæve 2. pkt. i § 57, stk. 1 »om, at ophavsmanden kan ligeledes kræve, at afregningen ledsages af fyldestgørende oplysninger om de forhold, der har ligget til grund for vederlagsberegningen.«

Den foreslåede ændring vil medføre, at en ophavsmand eller udøvende kunstner ikke kan kræve oplysninger om vederlagsberegning efter § 57, stk. 1. Ændringen foreslås som konsekvens af den foreslåede § 55, som gennemfører direktivets artikel 19. De foreslåede bestemmelser i § 55, vil dække samme område som den gældende § 57 og har herudover et bredere anvendelsesområde, som ikke er begrænset til omsætningsbestemt vederlag. Med henblik på at undgå forvirrende dobbeltregulering på området foreslås det, at § 57, stk. 1, justeres, således at det pågældende område udelukkende reguleres af den foreslåede § 55.

Baggrunden for forslaget er, at ophavsmænd og udøvende kunstnere i stedet modtager de pågældende oplysninger efter den foreslåede § 55, hvorfor reguleringen i § 57 udgår.

Om baggrunden for og Kulturministeriets overvejelser i forhold til bestemmelsen henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.9.2.

Til nr. 20

Der er ikke i den gældende ophavsretslov regulering af mæglingsvirksomhed for audiovisuelle producenter ift. aftaler med video-on-demand-tjenester. Det fremgår af den gældende § 52, stk. 1, at hvis forhandlinger om indgåelse af aftaler som nævnt i de specifikke aftalelicensbestemmelser i §§ 13, 14 og 16 b, § 17, stk. 3, §§ 24 a, 29 a og 30 a, ikke fører til noget resultat, kan hver af parterne kræve mægling.

Det følger af den gældende § 52, stk. 2, at krav om mægling rettes til kulturministeren. Kravet kan fremsættes, når en af parterne har afbrudt forhandlingerne eller afvist et ønske om forhandlinger, eller når forhandlingerne ikke synes at ville føre til noget resultat.

Af den gældende § 52, stk. 3, fremgår det, at mæglingen foretages af en forligsmand, der udpeges af kulturministeren. Forligsforhandlingerne skal baseres på parternes eventuelle

løsningsforslag. Forligsmanden kan foreslå parterne at lade tvisten afgøre ved voldgift og kan medvirke ved udpegningen af voldgiftsmænd.

Efter den gældende § 52 stk. 4, kan forligsmanden fremsætte forslag til tvistens løsning og kan kræve, at et sådant forslag forelægges parternes kompetente organer til vedtagelse eller forkastelse inden en af forligsmanden fastsat frist. Forligsmanden underretter kulturministeren om mæglingens udfald.

Det fremgår af den gældende § 52, stk. 5, at forligsmanden kan bestemme, at aftaler skal forblive i kraft, selv om aftaleperioden er udløbet eller vil udløbe under forhandlingerne. Aftalen kan dog ikke forlænges i mere end to uger efter, at parterne har taget stilling til et endeligt mæglingforslag eller forslag til voldgiftsbehandling, eller efter at forligsmanden har meddelt, at der ikke er basis for at fremsætte sådanne forslag.

I den gældende § 52, stk. 6, angives det, at forligsmanden ikke ubeføjet må røbe eller udnytte, hvad denne har fået kendskab til som forligsmand.

Den gældende § 52, stk. 7, indeholder en hjemmel, hvorefter kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om dækning af omkostningerne ved forligsmandens virksomhed. Denne er udnyttet ved bekendtgørelse nr. 763 af 2. oktober 1997 om dækning af omkostninger ved den i ophavsretslovens § 52 nævnte forligsmands virksomhed.

Det foreslås, at der indføres en ny § 58 b, som har til formål at gennemføre DSM-direktivets art. 13 om en forhandlingsordning.

Det foreslås, at der i en ny § 58 b, tildeles en ny kompetence til kulturministeren til at udpege en forligsmand til at mægle i aftaler mellem video-on-demand-tjenester. Ordningen vil sikre et uafhængigt organ, som vil kunne tilbyde professionel, upartisk og eksternt rådgivning mellem tjenesten og rettighedshaverne, jf. betragtning 52.

Deltagelsen i denne forhandlingsordning og den efterfølgende indgåelse af aftaler er frivillig og berører ikke parternes aftalefrihed, jf. betragtning 52. Forligsmanden vil således ikke kunne meddele tilladelse i tilfælde af parternes uenighed eller kræve deltagelse i mæglingens ordning. Det bemærkes i den forbindelse, at forligsmanden ikke kan forlænge eksisterende aftaler midlertidigt som følge af, at den foreslåede bestemmelse ikke henviser til den gældende § 52, stk. 5.

Under hensyntagen til, at mæglingens ordning i den gældende § 52 på nogle punkter adskiller sig fra ordningen i direktivets artikel 13, henvises der i den foreslåede § 58 b ikke til den fulde bestemmelse i § 52.

Hvis en forhandling involverer parter fra forskellige medlemsstater, og hvis disse parter vælger at anvende mægling, bør parterne på forhånd blive enige om den kompetente medlemsstat, jf. betragtning 52.

Henvisningen til den gældende § 52 indebærer, at den dertilhørende bekendtgørelse nr. 763 af 2. oktober 1997 om dækning af omkostninger ved den i ophavsretslovens § 52 nævnte forligsmands virksomhed, hvorefter forligsmanden efter afslutningen af en mægling fastsætter størrelsen af sine udgifter ved den enkelte sag og fordelingen af disse mellem sagens parter, finder anvendelse. Forligsmanden giver underretning til Kulturministeriet, der foreløbigt afholder de pågældende udgifter. Medmindre forligsmanden bestemmer andet, deles udgifterne til vederlag m.v. til forligsmanden i den enkelte sag ligeligt mellem sagens parter. Er der flere parter på samme side, hæfter disse

solidarisk for betaling af andelen. De skyldige beløb indbetales til Kulturministeriet efter påkrav.

Den foreslåede bestemmelse i § 58 b, betyder, at der kan ydes mæglingssassistance mellem rettighedshavere til audiovisuelle produktioner og video on-demand-tjenester i tilfælde af, at der opleves vanskeligheder i forbindelse med udstedelse af licensrettigheder, således at den gældende § 52, stk. 2-4 og 6-7 og regler udstedt i medfør heraf finder tilsvarende anvendelse i tilfælde, hvor forhandlinger om indgåelse af aftaler med henblik på at stille audiovisuelle værker til rådighed på video-on-demand-tjenester ikke fører til noget resultat. Med henvisningen til gældende § 52, stk. 2, gives parterne adgang til at rette krav om mægling til kulturministeren. Henvisningen til stk. 3 giver kulturministeren kompetence til at udpege en forligsmand, hvor forligsforhandlingerne skal baseres på parternes eventuelle løsningsforslag. Herudover kan forligsmanden foreslå parterne at lade tvisten afgøre ved voldgift og kan medvirke ved udpegningen af voldgiftsmænd

Den foreslåede bestemmelse vil sikre, at der er en forhandlingsordning, som gør det muligt for parter, der er interesseret i at indgå en aftale, at få bistand af en mægler, når der er udfordringer med at indgå aftaler om udnyttelsen af audiovisuelle værker online på grund af problemer vedrørende udstedelsen af licensrettigheder. Bestemmelsen kan således føre til, at audiovisuelle værker er tilgængelige på video-on-demand-tjenester. Dette skal bidrage til, at udbuddet af sådanne værker, navnlig europæiske, på video-on-demand-tjenester øges.

Om baggrunden for og Kulturministeriets overvejelser i forhold til bestemmelsen henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.6.

Til nr. 21

Det fremgår af DSM-direktivets artikel 3 og 4, at undtagelserne til datamining også skal gælde for enerettighederne, der er knyttet til udøvende kunstnere. Ophavsretslovens § 65 regulerer området for udøvende kunstnere.

Det foreslås at »§ 11 a« i § 65, stk. 6, ændres til »§ 11 a-c« og »§§ 13«: ændres til », §§ 13-13 a« og efter »16 a« indsættes »,16 c-f«.

Den foreslåede ændring vil medføre, at adgangen til tekst- og datamining, brug af værker i undervisningsvirksomhed, brug af værker der ikke længere forhandles også vil gælde for så vidt angår udøvende kunstneres rettigheder i forbindelse med fremførelse af litterære og kunstneriske værker.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.1 og 2.9.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 22

Det fremgår af DSM-direktivets, artikel 3 og 4, at undtagelserne til datamining også skal gælde for enerettighederne, der er knyttet til producenter af lydoptagelser. Ophavsretslovens § 66 regulerer området for producenter af lydoptagelser.

Det foreslås at ændre »§ 11 a« i § 66, stk. 2, til »§ 11 a-c« og »§§ 13« ændres til: »§§ 13-13 a« og efter »16 a« indsættes: », 16 c-f«

Den foreslåede ændring vil medføre, at adgangen til tekst- og datamining, brug af værker i undervisningsvirksomhed, brug af værker der ikke længere forhandles også vil gælde for så vidt angår producenteres rettigheder i forbindelse med deres lydoptagelser.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.1. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 23

Det fremgår af DSM-direktivets, artikel 3 og 4, at undtagelserne til datamining også skal gælde for enerettighederne, der er knyttet til producenter af billedoptagelser.

Ophavsretslovens § 67 regulerer området for producenter af billedoptagelser.

Det foreslås at ændre »§ 11 a« i § 67, stk. 2, til »§ 11 a-c« og »§§ 13« ændres til: »§§ 13-13 a« og »og 16 a,« ændres til: », 16 a, og 16 c – f,«

Den foreslåede ændring vil medføre, at adgangen til tekst- og datamining, brug af værker i undervisningsvirksomhed, brug af værker der ikke længere forhandles også vil gælde for så vidt angår producenters rettigheder i forbindelse med deres billedoptagelser.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 24

Det fremgår af DSM-direktivets, artikel 3 og 4, at undtagelserne til datamining også skal gælde for enerettighederne, der er knyttet til radio- og fjernsynsforetageders udsendelser.

Ophavsretslovens § 69 regulerer området for radio- og fjernsynsudsendelser.

Det foreslås at i § 69, stk. 3, at ændre »§ 11 a« til »§ 11 a-c«, og efter »§ 12, stk. 1, stk. 2, nr. 5, stk. 3, stk. 4, nr. 2, og stk. 5, 1. pkt.,« indsættes: »§§ 13 og 13 a,« og efter »§§ 15-16 a,« indsættes: », §§ 16 c-f«.

Den foreslåede ændring vil med føre, at adgangen til tekst- og datamining, brug af værker i undervisningsvirksomhed, brug af værker der ikke længere forhandles også gælder for så vidt angår radio- og fjernsynsforetageders rettigheder i forbindelse med deres udsendelser.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 25

Det fremgår af DSM-Direktivets, artikel 3 og 4, at undtagelserne til datamining også skal gælde for enerettighederne, der er knyttet til pressepublikationer. Ophavsretslovens § 69 a regulerer området for pressepublikationer.

Det foreslås, at i § 69a, stk. 5, at ændre »§ 11 a« til »§ 11 a-c«, og »§§ 13« ændres til: »§§ 13-13 a« og »,15-16 b« ændres til: », 15-16 b-f«.

Den foreslåede ændring vil medføre, at adgangen til tekst- og datamining, brug af værker i undervisningsvirksomhed, brug af værker der ikke længere forhandles også vil gælde for rettighederne til pressepublikationer.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 26

Fotografiske billeder beskyttes i ophavsretslovens § 70. Det fremgår af ophavsretslovens § 70, stk. 3, at en lang række af de bestemmelser, der gælder for ophavsretslovens øvrige bestemmelser, tilsvarende finder anvendelse for fotografiske billeder.

Retten til fotografiske billeder er ikke reguleret i noget EU-direktiv. Området for tekst- og datamining i forhold til fotografiske billeder er derfor ikke reguleret i DSM-direktivet. Hensynet bag bestemmelsen om tekst- og datamining, som blandt andet er at forbedre forskeres adgang til at benytte teknologien i forbindelse med forskning, fører dog til, at

direktivets regulering også må gælde på området for fotografiske billeder. Uden denne ændring er det Kulturministeriets vurdering, at adgangen til tekst- og datamining nærmest vil blive umuliggjort i praksis.

Det foreslås at ændre § 70, stk. 3, således at »§ 11 a« ændres til »§ 11 a-c« og », §§ 13-16 b« ændres til: », §§ 13-16 f«.

Den foreslåede ændring vil medføre, at adgangen til tekst- og datamining, brug af værker i undervisningsvirksomhed, brug af værker der ikke længere forhandles også vil gælde for rettighederne til fotografiske billeder.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 27

Ophavsretsloven regulerer ikke følgevirkningerne for reproduktioner af værker, hvor den ophavsretlige beskyttelsestid til det reproducerede værk er udløbet. Dette vil i dag skulle vurderes ud fra ophavsretslovens generelle bestemmelser, herunder lovens § 1 om beskyttelsen af ophavsretlige værker, enerettighederne i lovens § 2, § 63 om værksbeskyttelsens varighed og § 70 om beskyttelsen af fotografiske billeder.

Med DSM-direktivet indføres en specifik regel om, at beskyttelsen af reproduktioner ikke gælder, når beskyttelsestiden for det materiale, som reproduktionen stammer fra, er udløbet. Artikel 14 har et snævert anvendelsesområde, og formålet med bestemmelsen er møntet på at lette den digitale anvendelse af fotografier.

Det foreslås, at der indsættes et nyt *stk. 4* i § 70. Efter den foreslåede bestemmelse vil beskyttelsen i § 70, stk. 1, ikke gælde, hvis hovedmotivet for det fotografiske billede udgør et billedkunstværk, hvor beskyttelsestiden er udløbet.

Forslaget til § 70, stk. 4, indebærer, at et fotografi af ældre billedkunst ikke vil kunne opnå fotografibeskyttelse efter ophavsretslovens § 70, stk. 1. DSM-direktivet indeholder ikke en definition af billedkunstværker, og begrebets omfang vil derfor skulle vurderes i henhold til det tilsvarende begreb i ophavsretslovens § 1. Billedkunstværket vil endvidere skulle udgøre hovedmotivet på fotografiet, fx hvis det på grundlag af placering, perspektiv eller på anden vis må lægges til grund, at hovedformålet med fotografiet har været at portrættere det pågældende billedkunstværk.

Det vil være en afgørende betingelse, for anvendelsen af forslaget til § 70, stk. 4, at beskyttelsestiden for billedkunstværket er udløbet, hvilket indebærer, at ophavsmanden skal have været død i mere end 70 år, jf. ophavsretslovens § 63. Fotografiet vil herefter frit kunne gengives digitalt og fysisk.

Forslaget til § 70, stk. 4, vil ligeledes gøre det muligt at tage et nyt og tilsvarende fotografi af billedkunstværket eksempelvis med henblik på erhvervsmæssig brug (fx salg af postkort), uden at dette vil krænke andre lignende fotografier.

Forslaget til § 70, stk. 4, vil ikke gælde, hvis fotografiet kan opnå beskyttelse som værk efter ophavsretslovens § 1, stk. 1. De kreative valg, der er nødvendige for at opnå værksstatus, vil efter omstændighederne kunne være lyssætning, kameravinkel, motivvalg mv.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.7. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 28

Det fremgår af DSM-direktivets artikel 3 og 4, at undtagelserne til datamining også skal gælde for de enerettigheder, der er knyttet til databaser i direktiv 96/9/EF af 11. marts 1996 om retlig beskyttelse af databaser (databasedirektivet). Ophavsretslovens § 71 gennemfører i store træk databasedirektivet.

Det fremgår af ophavsretslovens § 71, stk. 1, at den, som fremstiller et katalog, en tabel, en database eller lignende, hvori et større antal oplysninger er sammenstillet, eller som er resultatet af en væsentlig investering, har eneret til at råde over det pågældende arbejde som helhed eller en væsentlig del deraf ved at fremstille eksemplarer af det og ved at gøre det tilgængeligt for almenheden.

Det fremgår af ophavsretslovens § 71, stk. 5, at en række af bestemmelserne i ophavsretsloven for så vidt angår beskyttelsen af værker, herunder § 2, stk. 2-4, §§ 6-9, § 11, stk. 2 og 3, § 12, stk. 1, stk. 2, nr. 4, stk. 4, nr. 3, og stk. 5, 2. pkt., §§ 13-17 e, § 18, stk. 1 og 2, § 19, stk. 1 og 2, §§ 20-22, 25, 27, 28, 30-32, 34 og 35, § 36, stk. 2 og 3, § 47 og §§ 49-52 finder tilsvarende anvendelse på de kataloger, tabeller, databaser mv., der er nævnt i stk. 1.

Det foreslås, at forslaget til § 11 b, indføres i § 71, stk. 5, således at den indsættes efter "§ 11, stk. 3".

Den foreslåede ændring af § 71, stk. 5, ved indførelse af "11 b" vil medføre, at adgangen til tekst- og datamining også vil gælde for rettighederne til databaser.

Det bemærkes, at den foreslåede bestemmelse i § 16 b uden yderligere ændring vil indføres i § 71, stk. 5, idet det allerede fremgår af bestemmelsen, at §§13-17 e finder anvendelse.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.1. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 29

Det fremgår af ophavsretslovens § 75 d, at ophavsretslicensnævnet på begæring kan pålægge en rettighedshaver, som har gjort brug af effektive tekniske foranstaltninger, at stille sådanne midler til rådighed for en bruger – som har lovlig adgang til værket eller frembringelsen – som er nødvendige for, at denne kan drage fordel af en række af undtagelsesbestemmelserne i ophavsretsloven. Imødekommer rettighedshaveren ikke pålægget inden 4 uger fra nævnets afgørelse, kan brugeren foretage omgåelse af den tekniske foranstaltning. Dette uanset, at en omgåelse af tekniske foranstaltninger i medfør af ophavsretslovens § 75 c, ellers er ulovlig.

Om Ophavsretslicensnævnets kompetence kan henvises til § 1, nr. 13 i lovforslagets bemærkninger til de enkelte bestemmelser.

Det foreslås, at der i § 75 d, stk. 1, 1. pkt., indsættes før § 75 c, stk. 1: »§ 11 c, stk. 3 eller» og før §§ 15 og 16 indsættes: »§ 11 c, «.

Den foreslåede ændring vil indebære, at Ophavsretslicensnævnets kompetence udvides til også at tage stilling til spørgsmål vedrørende rækkevidden af de foranstaltninger, som en rettighedshaver efter forslaget til § 11 c, stk. 3, kan gøre brug af. Med ændringen sikres, at forskningsinstitutioner og kulturarvsinstitutioner kan få adgang til den data, de i medfør af den foreslåede bestemmelse i § 11 c, stk. 1, har krav på, på trods af, at en given rettighedshaver har udarbejdet sikkerhedsforanstaltninger, der afskærer institutionerne i at få adgang til oplysningerne.

Til nr. 30

Overgangsbestemmelsen i ophavsretslovens § 91, stk. 1, udtrykker det princip, at aftaler om overdragelse af ophavsrettigheder skal bedømmes efter de deklaratoriske regler, der gjaldt ved aftalens indgåelse.

Bestemmelsen oplister bestemmelserne i §§ 54, 55, 56 og 58 og angiver, at disse ikke finder anvendelse på aftaler, der er indgået før den 1. juli 1995.

Det foreslås, at ”54 og 55” udgår af § 91, stk. 1.

Den foreslåede ændring vil medføre, at de foreslåede nye bestemmelser i §§ 54 og 55 ikke har samme anvendelsestidspunkt som de tidligere versioner af bestemmelserne.

Formålet med forslaget er, at bestemmelser, som indeholder ufravigelig aftaleregler, også i et vist omfang gælder aftaler indgået inden lovens ikrafttræden, når der er hensyn, som taler for dette. Der henvises i øvrigt til den foreslåede bestemmelse i § 91, stk. 7.

Til nr. 31

§ 91, stk. 1 i ophavsretsloven indeholder regulering af anvendeligheden af ophavsretslovens aftaleregler i forhold til aftaletidspunktet og lovens ikrafttrædelsestidspunkt. Bestemmelsen medfører, at de bestemmelser i ophavsretsloven, som indeholder fravigelige aftaleregler, dvs. §§ 54, 55, 56 og 58 kun finder anvendelse på aftaler, der er indgået efter den 1. juli 1995, hvor bestemmelserne blev indført.

Det foreslås, at der indføres et nyt *stk. 7* i § 91. Efter den foreslåede bestemmelse vil den foreslåede § 55 også finde anvendelse på aftaler, der er indgået før den 1. juli 2023 i tilfælde, hvor der anmodes om den pågældende information. Bestemmelsen i § 55 a, finder anvendelse på aftaler, der er indgået før den 1. juli 2023, dog ikke aftaler indgået tidligere end 10 år før lovens ikrafttræden."

Den foreslåede ændring vil betyde, at bestemmelsen, som gennemfører artikel 18, ikke gælder ældre aftaler indgået før lovens ikrafttræden, at bestemmelsen, som gennemfører artikel 19, gælder for ældre aftaler, men kun hvis der anmodes om information, mens bestemmelsen, som gennemfører artikel 20, gælder for aftaler op til 10 år før lovens ikrafttræden.

Formålet med forslaget er, at bestemmelser, som indeholder ufravigelig aftaleregler, også i et vist omfang gælder aftaler indgået inden lovens ikrafttræden, når der er hensyn, som taler for dette.

Til § 2

Det foreslås at loven træder i kraft den 1. juli 2023.

Fristen for implementering i dansk ret af direktiv 96/9/EF og 2001/29/EF (DSM-direktivet) var den 7. juni 2021.

Til § 3

Det foreslås, at der indføres en territorialbestemmelse, som indebærer, at lovens § 1 ikke gælder for Færøerne og Grønland, men at loven ved kongelig anordning helt eller delvist kan sættes i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

Loven gælder ikke og kan ikke sættes i kraft for Færøerne, da Færøerne har hjemtaget det ophavsretlige område.